T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI'NDA KADINLARIN EKOTURİZM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN SOSYO-EKONOMİK ANALİZLER

İlçin Özge ÇALIŞKAN

Danışman	**Dr. Öğr. Üyesi Tayyibe ALTUNEL**
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr. Üyesi Seda ERKAN BUĞDAY**
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr. Üyesi Tuğba DENİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI

KASTAMONU – 2018

TEZ ONAYI

İlçin Özge ÇALIŞKAN tarafından hazırlanan **"Küre Dağları Milli Parkı'nda Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Sosyo-Ekonomik Analizler"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Tayyibe ALTUNEL Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Seda ERKAN BUĞDAY Kastamonu Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Tuğba DENİZ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	.....

11/06/2018

Enstitü Müdür V. Doç.Dr. Mehmet Altan KURNAZ .....

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İlçin Özge ÇALIŞKAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI'NDA KADINLARIN EKOTURİZM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN SOSYO-EKONOMİK ANALİZLER

İlçin Özge ÇALIŞKAN
Kastamonu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tayyibe ALTUNEL

Ekoturizm, çevresel etmenler maksimum düzeyde korunurken bölge halkının en üst düzeyde fayda sağladığı turizm biçimidir. Kırsal bölgelerde ekoturizmin canlandırılması o bölgede yaşamını sürdüren insanların refah düzeyini yükseltmekle beraber bölgenin biyoçeşitliliğinin korunmasında da etkili bir rol oynayacaktır. Milli parkların çevresinde yaşayan insanların doğadan faydalanma düzeyini optimuma çıkarmak, ülkemiz için ekolojik ve ekonomik değerleri olan milli parkların tanınırlığını ve bölge halkı tarafından korunmasını destekleyecektir. Küre Dağları Milli Parkı (KDMP) doğal kaynak değerleri, korunmuş geleneksel kültürü, temiz doğası, mağaraları, şelaleleri, kanyonları ve daha bir çok doğal güzelliği ile ekoturizmin canlandırılması gereken en önemli noktalardan biridir.

Bu çalışma ile KDMP'de kadınların ekoturizme hangi düzeyde destek oldukları irdelenmiştir. Kadınların bu bölgede ekoturizme desteklerini ölçmede yüz yüze anket yöntemi kullanılarak yapılan inceleme ve gözlemler neticesinde elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında kadınların bu bölgede ekoturizme desteği konusunda yapılanlar ve yapılamayanlar incelenerek karşılaşılan sorunlar irdelenmiş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak KDMP'de kadın destekli ekoturizm faaliyetlerinin sürekliliğini sağlamak için, bölge halkının ve yerel yönetimlerin ekoturizmin gelişimini ve sürdürülebilirliğini desteklemeleri gerekmektedir. Hali hazırda bölgenin potansiyel ekoturizm fırsatlarının tam olarak değerlendirilemediği görülmüştür. Bu konuda başta kadınlar olmak üzere bölge halkı, yerel yönetimler ve kamu kurumlarının üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Ekoturizm faaliyetlerinin canlandırılmasında uygulanacak mikro kalkınma planları ile bölge halkının gelir düzeyinde artış meydana geleceği, böylece kadınların milli park değerlerini koruma ve ekoturizmden maksimum kazanç sağlama konusunda daha hassas davranacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Kadın, Küre Dağları Milli Parkı, Kastamonu

2018, 114 sayfa
Bilim Kodu: 1205

ABSTRACT

MSc. Thesis

SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF THE WOMEN' ECOTOURISM ACTIVITIES IN KURE MOUNTAIN NATIONAL PARK

İlçin Özge ÇALIŞKAN
Kastamonu University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Tayyibe ALTUNEL

Ecotourism is a type of tourism that maximum benefits are provided to local people while protecting the environment. Uplifting ecotourism activities in rural areas will increase the livelihoods of local people who live inside those areas. Being developed by economical and social aspects, local people will care more about the sustainability of biodiversity and will be very effective on protecting them. To optimize the utilization of naturel areas by the local people will result in more protection and recognition. Kure Mountains National Park is one of the most important protected area to accelerate ecotourism, having tremendous naturel resources, protected traditional culture, caves, canyons, waterfalls and other naturel beauties.

In this study, we have examined the support of women in ecotourism activities in Kure Mountain National Park. In order to measure the support of women in ecotourism we have conducted face to face surveys and observation methods. In the light of the analyzed data, problems faced supporting ecotourism are investigated and try to bring solutions. As a result, the sustainability of women supported ecotourism activities has to be encouraged by local people in the area and by the local government. Currently, ecotourism opportunities are not valued enough, to give this valuation women who live in those areas at first, then local people in general and local government have to support development and sustainability of ecotourism. As a conclusion, to stimulate ecotourism activities with encouragement and micro development plans will increase the livelihoods of local people and people who live in and around of the National Park will act more sensitive to protect those areas.

Key Words: Ecotourism, Women, Kure Mountain National Park, Kastamonu

2018, 114 pages
Science Code: 1205

TEŞEKKÜR

"Küre Dağları Milli Parkı'nda Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Sosyo-Ekonomik Analizler" isimli bu çalışma, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Bölümü Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın her aşamasında teknik deneyim ve değerli bilgi birikimi ile bana her daim yardım eden, bütün sorularımı sabırla yanıtlayan, manevi desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli hocam, kıymetli tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Tayyibe ALTUNEL'e şükranlarımı sunarım.

Çalışmalarımın büro aşamasında fikirleri, önerileri ve yönlendirmeleri ile bana yardımcı olan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Arif Oğuz ALTUNEL, Arş. Gör. İlknur CESUR, Arş. Gör. Dr. Özkan EVCİN ve Arş. Gör. Mertcan KARADENİZ'e desteklerinden ve yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim. Tez verilerinin istatistiki değerlendirilmesinde tüm içtenliği ve samimiyeti ile bana yardım eden, her türlü desteğini benden esirgemeyen Su ÖZGÜR'e teşekkürü bir borç bilirim.

Arazi çalışmalarımın en uzun sürdüğü yer olan Cide ilçesinde bana her türlü imkan ve kolaylığı sağlayarak destek olan Cide Orman İşletme Şefleri İlker DEMİR, Ayberk ERBİL ve İsmail Nihat AYDIN' a teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmalarımın arazi kısmında bana her zaman yardımcı olan sevgili kuzenim Gizem Nurdan ÇALIŞKAN'a, çok değerli arkadaşlarım Özgür KAYIKCI ile Esra TOPALOĞLU'na desteklerinden ve yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.

"KÜBAP-01/2015-34" No'lu Bilimsel Araştırma Projesiyle tezime maddi anlamda destekte bulunan Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü'ne çok teşekkür ederim.

Bu günlere gelmemde çok büyük emekleri olan, hayatım boyunca bana her konuda destek veren sevgili annem Halime ÇALIŞKAN ve babam Hikmet ÇALIŞKAN'a; eğitim hayatımın her aşamasında bana destek olan çok kıymetli ablam Gülhan Ezgi ÇALIŞKAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmasının sonuçlarının öncelikle yöre insanına olmak üzere benzer konuda yapılacak çalışmalara ve bilim dünyasına yararlı olmasını dilerim.

İlçin Özge ÇALIŞKAN
Kastamonu, Haziran, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLOLAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Küre Dağları Milli Parkı Hakkında Genel Bilgiler	4
1.1.1. Küre Dağları Milli Parkı'nın Flora ve Fauna Çeşitliliği	8
1.1.2. Küre Dağları Milli Parkı'nda Yapılan Ekoturizm Faaliyetleri	9
1.1.3. Küre Dağları Milli Parkı'nda Gerçekleştirilen Ekoturizm ve Kırsal Kalkınma Projeleri	10
2. LİTERATÜR ÖZETİ	14
2.1. Gelişmekte Olan Ekoturizm Sektörü ve Kadın İstihdamına Etkisi	14
2.1.1. Ekoturizm Kavramı ve Bazı Alternatif Turizm Kavramlarıyla İlişkisi	14
2.1.2. Türkiye'de Ekoturizmi Konu Edinen Bazı Çalışmalar	19
2.1.3. Türkiye'de Kadınların İş Gücüne Katılımı	22
2.1.3.1. *Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımında eğitim ve evlilik faktörünün etkisi*	23
2.1.3.2. *Türkiye'de kadınların sektörlere göre iş gücü piyasasındaki yeri*	26
2.1.3.3. *Türkiye'de kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunlar*	27
2.1.3.4. *Türkiye'de kadın istihdamının hukuksal dayanakları*	29
2.2. Ekoturizm Alanında Kadının Yeri	30
3.MATERYAL	36

3.1. Araştırma Alanının Tanıtımı 37
3.1.1. Azdavay İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri..... 38
3.1.2. Pınarbaşı İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri..... 44
3.1.3. Şenpazar İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri..... 48
3.1.4. Cide İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri 50
4.YÖNTEM..... 55
4.1. Çalışma Alanı 55
4.2. Örnek Büyüklüğünün Belirlenmesi..... 55
4.3. Anket Formlarının Geliştirilmesi..... 57
4.4. Anket Değerlendirme Yöntemleri 57
5.BULGULAR 59
5.1. Küre Dağları Milli Parkı Tampon Bölge Sınırlarındaki Demografik Yapı..... 59
5.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular..... 61
5.2.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 61
5.2.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.... 66
5.2.3. Katılımcıların Hane Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 67
5.3. Katılımcıların İş Durumlarına İlişkin Bulgular..... 67
5.3.1. Katılımcıların İş Durumları İle Demografik Özellikleri Arasındaki Bağıntıya İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 68
5.3.2. KDMP'nin Milli Park Statüsüne Girmesinin Gelir Düzeyi Üzerindeki Etkilerine İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 71
5.4. Çalışmayan Katılımcılara İlişkin Bulgular..... 73
5.4.1. Çalışmayan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Çalışma İsteği İle Bağıntısına İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 73
5.4.2. Çalışmayan Katılımcıların İhtiyaç Duyduğu Teşvik İle Çalışmak İstediği Sektör Arasındaki Bağıntıya İlişkin Elde Edilen Bulgular. 76
5.5. Çalışan Katılımcılara İlişkin Bulgular..... 77
5.5.1. Çalışan Katılımcıların Çalıştıkları Sektör ve Sosyal Güvence Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 77
5.5.2. İş Yeri Sahibi Katılımcılara İlişkin Elde Edilen Bulgular..... 79

6.TARTIŞMA ve SONUÇ 85
7.ÖNERİLER 94
KAYNAKLAR 97
EKLER 105
EK 1- Anket Formu 106
ÖZGEÇMİŞ 114

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ÇEM	Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü
DKMP	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
DRAHNADER	Drahna Çevre Kalkınma Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü
GEF	Küresel Çevre Fonu
GLOBAL 200	Küresel 200 Ekolojik Bölge
HES	Hidro Elektrik Santral
HGK	Harita Genel Komutanlığı
İKO	İş Gücüme Katılma Oranı
KED	Küre Dağları Ekoturizm Derneği
KDMP	Küre Dağları Milli Parkı
MTA	Madem Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
M.Ö.	Milattan Önce
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
ORKÖY	Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
ÖBA	Önemli Bitki Alanları
ÖDA	Önemli DoğaAlanları
PAN PARKS	Protected Area Network Parks
RETOUR	Hollandalı Turizm Sivil Toplum Örgütü
SGP	Küçük Destek Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TES	Ekoturizm Derneği
TOD	Türkiye Ormancılar Derneği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKSOY	Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WSSD	Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi
WWF	Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı
ha	Hektar
m	Metre
km	Kilometre
km²	Kilometrekare
° C	Santigrat Derece
%	Yüzde

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1.1. KDMP sınırlarını gösteren harita	5
Şekil 1.2. PAN PARKS sertifikalı Milli Parkları gösteren harita	7
Şekil 2.1. Ekoturizmde sürdürülebilirliğin sağlanması	15
Şekil 2.2. Kırsal Turizm Kavramı	18
Şekil 3.1. KDMP'nin Türkiye üzerindeki konumunu gösteren harita	36
Şekil 3.2. Çalışma alanının KDMP üzerindeki konumunu gösteren harita	37
Şekil 3.3. Anket uygulaması yapılan ve yapılmayan köyleri gösteren harita	38
Şekil 3.4. Azdavay Çatak Kanyonunu Ziyaret Eden Eko-Turistler	39
Şekil 3.5. Saray Şelalesi (Başdeğirmenler Şelalesi)	40
Şekil 3.6. Azdavay ve Pınarbaşı Yöresel Kıyafetleri	42
Şekil 3.7. Pınar Bebek	43
Şekil 3.8. Valla Kanyonu	46
Şekil 3.9. Horma Kanyonu	47
Şekil 3.10. Dağlı Kuylucu	49
Şekil 3.11. Loç Vadisi	51
Şekil 3.12. Gideros Koyu	52
Şekil 3.13. Cide Yöresel Kıyafeti	53
Şekil 5.1. KDMP tampon bölgede bulunan ilçelerdeki köylerin kadın nüfusunun yıllara göre değişimi	60

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Cinsiyete Göre Seçilmiş Göstergeler 24
Tablo 2.2. Türkiye'de Kadının Ortalama Evlenme Yaşının Yıllara Göre Değişimi 25
Tablo 2.3. Yıllar ve Cinsiyete Göre Sektörel İstihdam Oranları (%) 27
Tablo 3.1. Azdavay 2016 Yılı Nüfus Verileri ve KDMP Tampon Bölgesindeki Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları 44
Tablo 3.2. Pınarbaşı 2016 Yılı Nüfus Verileri ve KDMP Tampon Bölgesindeki Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları 48
Tablo 3.3. Şenpazar 2016 Yılı Nüfus Verileri ve KDMP Tampon Bölgesindeki Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları 50
Tablo 3.4. Cide 2016 Yılı Nüfus Verileri ve KDMP Tampon Bölgesindeki Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları 54
Tablo 4.1. Anket Uygulamasına Katılan Kadın Sayısı ve İlçelerin Mevcut Kadın Nüfusunu Gösteren Tablo 56
Tablo 5.1. KDMP Tampon Bölgede Bulunan İlçelerdeki Köylerin 2007-2016 Yılları Arası Toplam Kadın Nüfusları 59
Tablo 5.2. KDMP Tampon Zondaki İlçelerin 2016 Yılı Toplam Verileri..... 60
Tablo 5.3. Katılımcıların Yaş Grupları ve İlçelere Göre Dağılımı 61
Tablo 5.4. Katılımcıların Yaş Grupları ve Medeni Durumlarına Göre Dağılımları 62
Tablo 5.5. Katılımcıların Yaş ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 63
Tablo 5.6. Katılımcıların Yaş Gruplarına ve Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı 64
Tablo 5.7. Katılımcıların Yaş Grubuna ve Çocuk Sayısına Göre Dağılımı..... 65
Tablo 5.8. Katılımcıların Eğitim Durumuna ve Çocuk Sayısına Göre Dağılımı 66
Tablo 5.9. Hanede Yaşayan Kişi Sayısının Hane Halkının Toplam Gelirine Göre Dağılımı 67
Tablo 5.10. Katılımcıların İş Durumlarını Gösteren Tablo 68
Tablo 5.11. Katılımcıların Eğitim Durumları ve İş Durumlarına Göre Dağılımı 69
Tablo 5.12. Katılımcıların Medeni Durumu ve İş Durumlarına Göre Dağılımı . 69
Tablo 5.13. İş durumuna Göre Katılımcıların Sahip Olduğu Çocuk Sayısının Dağılımı 70
Tablo 5.14. Katılımcıların İş Durumları ve Hane Halkının Aldığı Gelire Göre Dağılımı 71
Tablo 5.15. Küre Dağları'nın Milli Park Statüsüne Girmesinin Katılımcıların Gelir Düzeyine Etkisini Gösteren Tablo 72

Tablo 5.16. Katılımcıların İş Durumu ve Küre Dağları'nın Milli Park Statüsüne Girmesi İle Katılımcıların Gelir Düzeylerinin Etkilenme Durumunun Dağılımı 72
Tablo 5.17. Katılımcıların Yaş Grupları ve Çalışma İsteği Durumlarına Göre Dağılımı 73
Tablo 5.18. Medeni Duruma Göre Çalışma İsteğinin Dağılımı 74
Tablo 5.19. Çalışma İsteğine Göre Katılımcıların Sahip Olduğu Çocuk Sayısının Dağılımı 74
Tablo 5.20. Hanede Yaşayan Kişi Sayısı ve Çalışmayı İsteme Durumuna Göre Dağılımı 75
Tablo 5.21. İmkan Olsa Çalışmayı İsteyenler ve Çalışmak İçin Duyulan Desteğin Dağılımı 76
Tablo 5.22. Çalışmak İçin Duyulan Teşvik ve Çalışmak İstenen Sektörün Dağılımı 77
Tablo 5.23. Katılımcıların İş Durumu ve Çalıştıkları Sektöre Göre Dağılımları 78
Tablo 5.24. Çalışan Katılımcıların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Dağılımı 79
Tablo 5.25. Çalışan Katılımcıların İş Yeri Sahiplik Durumlarını Gösteren Tablo 79
Tablo 5.26. İş Yeri Sahibi Katılımcıların Çalışan Durumlarını Gösteren Tablo . 80
Tablo 5.27. Katılımcıların Çalıştıkları Sektör ve Bu Sektöre Girerken Yaptıkları Masrafa Göre Dağılımı 80
Tablo 5.28. İş Yeri Sahibi Katılımcıların Yaptıkları Yatırım (Masraf) Miktarını Gösteren Tablo 81
Tablo 5.29. Kurum/Kuruluşlardan Alınan Teşvik/Kredinin, Teşvik/Kredi Miktarına Göre Dağılımı 81
Tablo 5.30. Katılımcıların Çalıştıkları Sektör ve Bu Sektörlerden Kazandıkları Gelirlere Göre Dağılımı 82
Tablo 5.31. Katılımcıların Çalıştıkları Sektöre ve Yaptıkları İşten Memnuniyetine Göre Dağılımı 83
Tablo 5.32. Katılımcıların Farklı Bir İş Yapma İsteği ve Çalıştıkları Sektöre Göre Dağılımı 84

1. GİRİŞ

Ormanlar; içerisinde çeşitli bitki toplulukları, mantarlar, yaban hayatı ve oksijen kaynağı olan ağaçlar gibi birçok biyotik ve abiyotik faktörü bünyesinde barındırmaktadır. İnsanların orman ürünlerine olan ihtiyacını karşılamak için tomruk, yakacak odun, vb. kaynakları sağlayan ormanlar, ruhsal rahatlık ve huzur kaynağı olabilecek bakir alanları insanoğluna sunmasıyla rekreasyonel ihtiyaçlara da cevap vermektedir. 6831 sayılı Orman Kanunu 25'nci maddesinde, "*Orman Genel Müdürlüğü (OGM); mevki ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işlettirir.*" şeklinde ifade edildiği gibi ormanların yalnızca ekonomik fonksiyonlar doğrultusunda faydalanılan alanlar olmadığına, bunun yanında ekolojik ve sosyokültürel fonksiyonlarının ilmi ve toplumsal ihtiyaçlar açısından ne denli önem arz eden mevzular olduğuna değinilmektedir.

Ülkelerin bilimsel ve estetik açıdan kıymet verdiği, ender bulunan bitki ve hayvan taksonlarını barındıran, gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılmasında büyük önem arz eden alanlardan biri de milli parklardır. Milli park terimi 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu 2'nci maddesinde, "*bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları*" olarak ifade edilmektedir. Milli park çevresinde yaşayan yerel halkın, bir çok doğal zenginlik ve güzelliğin bir arada bulunduğu bu lokasyonların ekolojik ve kültürel zenginliklerinden faydalanarak kalkındırılması, bölgenin korunup gözetilmesi açısından da büyük önem arz etmektedir. Çevresinde yaşayan yerel halk tarafından korunan bölgeler, gelecek nesillerin de o alandan etkin bir şekilde faydalanabilmesi için sürdürülebilir kalkınmaya pozitif fayda sağlamaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu 2'nci maddesinde, "*sürdürülebilir çevre: Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini ifade eder*" şeklinde tanımlanan sürdürülebilir çevre kavramı esasında sürdürülebilir kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir çevre koşullarının saptandığı bir ortamda bugünkü ve gelecek kuşakların sağlıklı bir çevrede yaşaması için ekolojik, ekonomik ve sosyal etmenlerin dengeli bir şekilde devamlılığının sağlanması sürdürülebilir kalkınmayı da beraberinde getirecektir.

Ün vd. (2012), 1960'lı yıllarda Türkiye'de başlayan planlı kalkınma dönemi ile birlikte, iller arasında dengeli kalkınmanın sağlanması için refah düzeyinin düşük olduğu illerde yoksulluğun azaltılarak, maddi dengelerin diğer bölgeler ile aynı seviyeye taşınması amacıyla kırsal kalkınma projeleri uygulanmaya başlanmıştır. Kırsal bölgelerden kentlere göçü azaltmak amacıyla yoksul bölgelerde sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek ve bunu korumak için kırsal turizmin geliştirilip devamlılığının sağlanması kaçınılmaz bir gerçek olarak ortaya konulmuştur.

Orman köylülerine, bulundukları bölgelerdeki fırsatlardan faydalanmaları ve işlendirilmeleri konusunda öncelik verilmesi, köy nüfusunun korunmasına ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Milli Park etrafında bulunan tampon bölgede yerleşik olan orman köylülerinin milli parkın doğal güzelliklerini görmeye gelen turistlere yöresel ürünler pazarlamaları (gıda, tekstil, hediyelik eşya, yöresel el sanatları, vb.), kültürel lezzetlerden oluşan stant veya mekan açarak çeşitli fırsatları sunmaları ekoturizmin gelişimine katkı sağlayacaktır. Ayrıca rehberlik etme, bölge kültürünü yansıtan yapıları restore ederek konaklama merkezine dönüştürme ve kullanıma sunma, bölgede yapılabilecek doğa sporlarına uygun ekipman satma veya kiralama da milli park için adeta bir koruma kalkanı görevi yapan tampon bölgenin güçlenmesine, milli park ve etrafındaki doğal alanların görebileceği zararların minimize edilmesine destek olacaktır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, korunan alanların giderek arttığı ve yaban hayatına ilgi duyan turistler için bu bölgelerin daha popüler yerler olmaya başladığı görülmektedir. Bu durumun bölgede yaşayan yöre halkının değer kazanmasına olanak sağladığı, böylece yaban hayatı mirasını bir gelir kaynağı olarak gören yöre halkının korumayı sürdürebilecek yerel faydalar üretme potansiyeline sahip olabileceği görülmüştür (Walpole ve Goodwin, 2001).

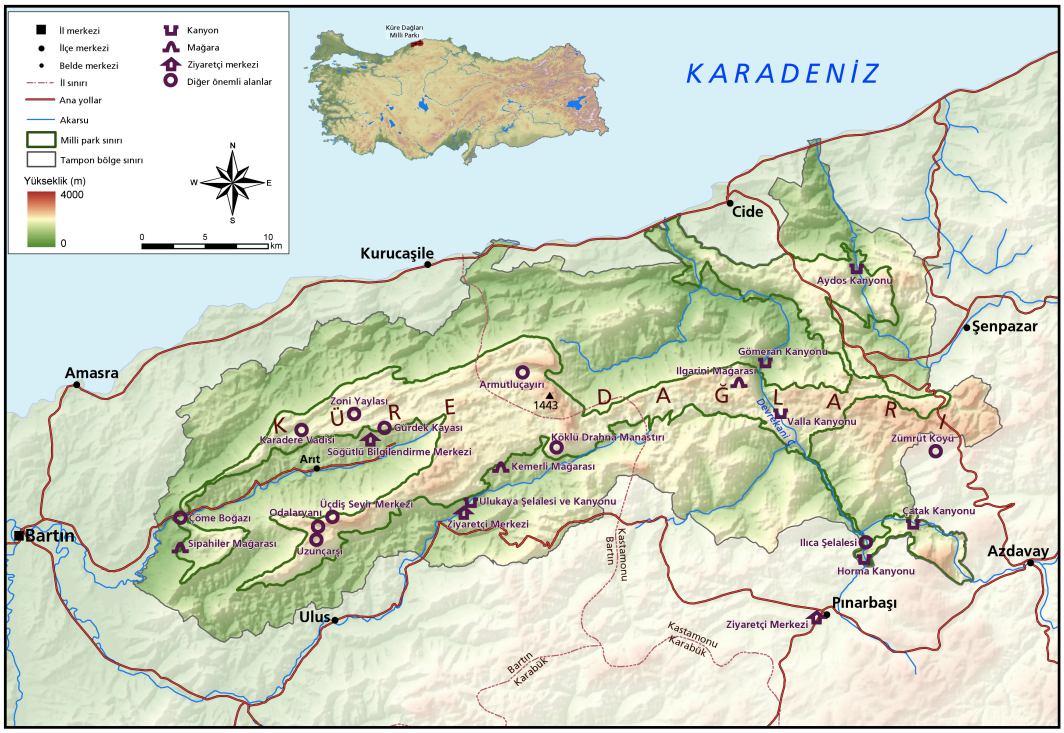
Dünya'da giderek artan doğa ve çevre eğitimleri veya turizm etkinlikleri gibi faaliyetlerde milli park veya tabiat parkı gibi korunan alanlara ilginin artması bu alanlarda öncelikle yapılması gereken belli hazırlıklar olduğunu göstermektedir (Yaşar ve Şeremet, 2008). Bu konuda milli park görevlilerini ve çevresinde yaşayan halkı, ekoturizm ve gelen ziyaretçiler ile sağlıklı diyaloglar kurma hususunda eğitmek önem arz eden öncelikli konulardan birisi olmaktadır. Milli parkın etkin tanıtımı adına eğitilmiş rehberler ile alan tanıtımını yapan ve alanda herhangi bir faaliyet gerçekleştirilirken uyulması gereken kuralları içeren broşürlere bu alanlarda ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanında yürüyüş rotalarını, kamp için uygun alanları vb. faaliyetleri anlatan, tırmanma sporu veya rafting gibi faaliyetler yapılırken kullanılması zorunlu eşyalar veya uyulması gereken kuralları belirten cep kitapları oluşturmak da ziyaretçilerin gezerken zorlanmaması ve alana uyum sağlaması açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda bir taraftan bölgede aktif görev yapmakta olan milli park görevlileri, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve diğer yerel oluşumların bölgedeki ön hazırlık ve mevcut destek durumları incelenirken diğer taraftan da yöre kadınlarının hâli hazırda sahip oldukları fırsatların ne derece farkında oldukları ve bunları değerlendirme olanakları bu tez çalışmasının araştırma konusunun temelini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, mevcut imkanların yanı sıra Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)' nın tampon bölgesinin Kastamonu bölümünde yaşayan ve milli parkın sağladığı ekoturizm olanaklarından faydalanarak ya da bu olanaklardan etkilenmeyerek çalışan ve çalışmayan kadınların sosyo-ekonomik durumlarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yöre kadınları ile yapılan yüz yüze

görüşmeler vasıtasıyla anket uygulaması yapılmıştır. KDMP'de yaşamını sürdüren çalışan kadınlara; hangi alanda ve hangi koşullarda çalıştığının, bu parkın milli park olmasıyla öneminin artmasının gelir düzeylerine yönelik bir etkisinin olup olmadığının, çalışma hayatına kendi imkanları dahilinde mi teşvik (kredi) ile mi girdiklerinin, vb. tespitine yönelik anket soruları yöneltilmiştir. Çalışmayan kadınların ise neden çalışmadığı hususuna değinilmiştir. Yüz yüze görüşmeler esnasında, yöre kadınlarına sorulan sorular vasıtasıyla anlık gözlemler yapılarak bölgenin genel durumu hakkında bilgi edinilmeye de çalışılmıştır. Bu tez çalışmasında KDMP'de yaşamını sürdürmekte olan kadınlara anket uygulaması yapılarak kadınların ekoturizm faaliyetlerine ilişkin sosyo - ekonomik durumları analiz edilmiştir.

1.1. Küre Dağları Milli Parkı Hakkında Genel Bilgiler

Batı Karadeniz Bölgesinde, Küre Dağları üzerinde Bartın ve Kastamonu illeri sınırlarındaki alan büyüklüğü 172.119 ha olan, 134.366 ha tampon bölge ve 37.753 ha milli park alanı olan KDMP, 2000 yılında milli park olarak ilan edilmiştir. Milli parkın bulunduğu bölgede hiç bir yerleşim yeri bulunmazken sosyal hayat milli parkın çevresinde devam etmektedir. Türkiye'de ilk kez biyolojik çeşitliliğin daha iyi korunması için "*tampon bölge"* kavramı da KDMP ile gündeme gelmiştir. Tampon bölge, milli park çevresinde orman üretim faaliyetlerinin yapıldığı ve kırsal yerleşim alanlarının bulunduğu, milli park etrafında fiziksel ve sosyal anlamda bir eşik niteliği gören alanları temsil etmektedir. Tampon bölgesi 134.366 ha olan KDMP bünyesinde 8 ilçe ve 123 köy bulunmaktadır (URL-1). Bu ilçelerden Azdavay, Pınarbaşı, Şenpazar ve Cide ilçeleri Kastamonu iline bağlı iken Ulus, Kurucaşile, Arıt (nahiye) ve Amasra ilçeleri Bartın iline bağlı olan ilçelerdir. KDMP'nin %52'si Bartın, %48'i ise Kastamonu il sınırlarında yer almaktadır (Şekil 1.1.).

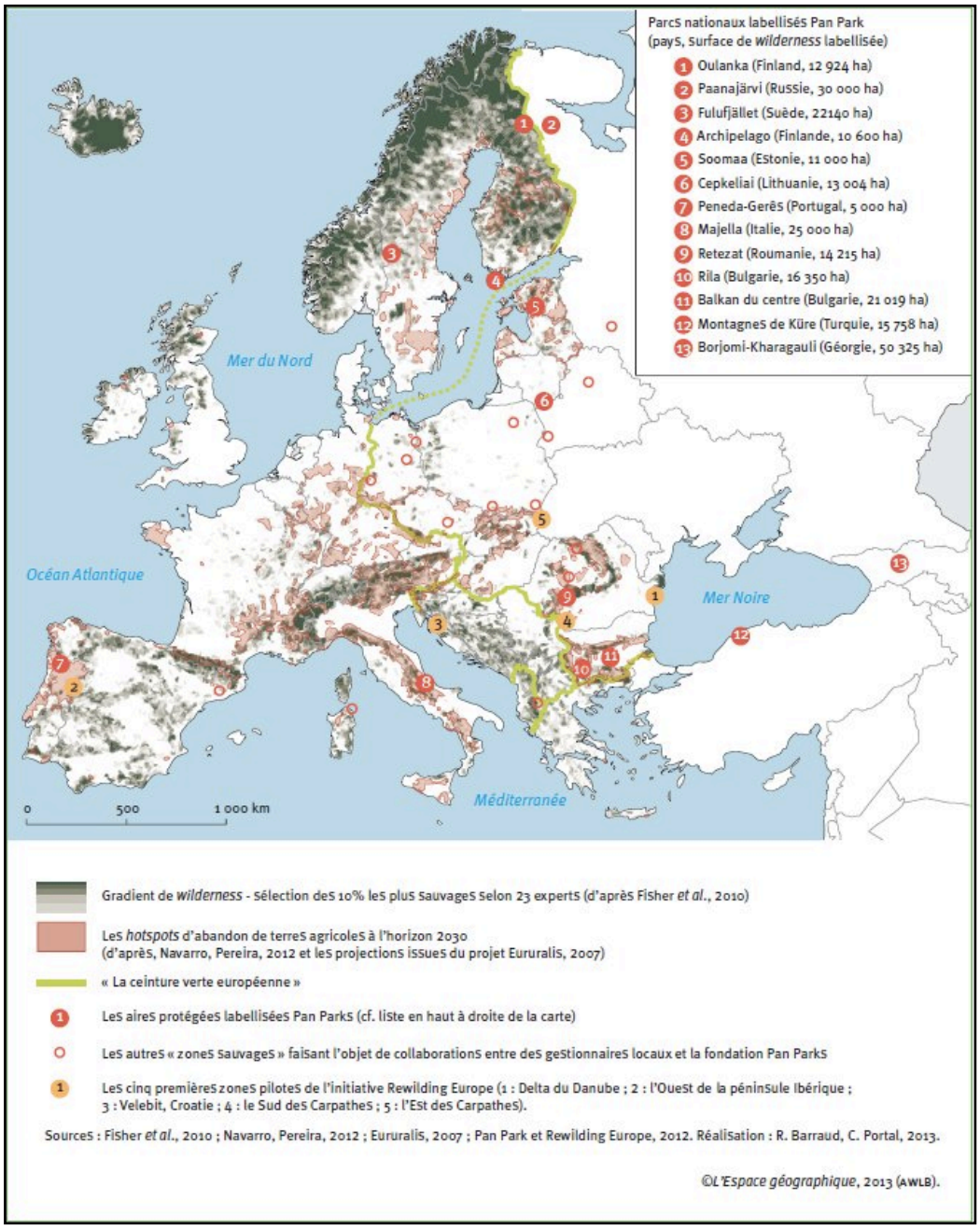

Şekil 1.1. KDMP sınırlarını gösteren harita (Kaynak: www.kdmp.gov.tr)

KDMP, uluslararası çevre kuruluşlarının en büyüklerinden biri olan Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)'nın doğa koruma açısından küresel düzeyde öncelikli ekolojik bölgeleri belirttiği "*Global 200 (Küresel 200 Ekolojik Bölge)*" olarak adlandırarak ayırdığı 238 adet küresel ekolojik bölgelerden "*Kuzey Anadolu ve Kafkasya Ilıman Kuşak Ormanları*" içinde yer almaktadır (Kocalar, 2017). Aynı zamanda 2005 yılında WWF tarafından yayınlanan Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları (ÖBA) listesinde 25.sırada bulunmaktadır (Özhatay vd., 2005). Ayrıca Türkiye'nin 305 Önemli Doğa Alanı (ÖDA)'ndan biridir (Eken vd., 2006). 1999 yılında WWF, Avrupa'nın biyolojik çeşitlilik bakımından önem arz eden, endemizm düzeyi yüksek ve acil korunması gereken 100 ormanını belirleyerek "*Avrupa Ormanlarının Sıcak Noktaları*" olarak tanımladığı listede, Türkiye'den 9 adet alan yer almaktadır (Ayaz, 2006). KDMP de bu 9 sıcak noktadan birisi olarak Karadeniz ılıman kuşağında bulunan nadir nemli-karstik ormanların en iyi örneklerini bünyesinde barındırmaktadır. KDMP ve yakın çevresi, karst jeomorfolojisinin ulusal ve uluslararası düzeyde değişik örneklerini gözler önüne seren, görülmeye değer kanyonlar, düdenler ve mağaraları barındıran "*Batı Karadeniz Karst Kuşağı*"

bünyesinde yer almaktadır (Anonim, 2010a). Toros Dağları'ndan sonra Türkiye'nin en önemli ikinci karstik alanı KDMP'dir (Akbulut vd., 2015).

KDMP açısından önem arz eden bir diğer konu ise Rio zirvelerinin 20'nci yıl dönümü olan Haziran 2012'de yapılan Rio+20 Zirvesidir. 1992 yılında Brezilya'nın Rio şehrinde "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı" isimli, Rio Zirvesi olarak bilinen konferansa 108'i devlet başkanı olmak üzere 172 ülke katılmıştır. Küresel çevre sorunları, doğal kaynakların korunması, iklim değişikliği, çölleşme ve sürdürülebilirlik olguları gündem konusu olmuştur (Anonim, 2010b). 1992 yılında yapılan konferansta alınan kararlar ve yapılan sözleşmeler değerlendirilmek üzere 10'ncu yıl dönümü olan 2002 yılında Johannesburg'da Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (WSSD) düzenlenmiştir (Rio+10) (Anonim, 2012). Rio+20 zirvesinde, sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi ve küresel düzeyde önem arz eden ormanların korunmasına odaklanan, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ortaklığı olan ilk GEF (Küresel Çevre Fonu) projesi olma özelliğine sahip "*Küre Dağları Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi*" sunumlar, posterler, broşürler ve kısa filmlerle katılımcılara anlatılmış ve Türkiye'yi temsil eden en iyi 24 uygulamadan biri seçilerek OGM' ye ödül kazandırmıştır. Proje uygulamalarıyla koruma ve ekoturizm konularında gelişim gösteren KDMP ve çevresi sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik kazanca etkileri konusunda diğer korunan alanlar için örnek teşkil etmektedir (Anonim, 2014a).

Türkiye'nin 40 milli parkından biri olan KDMP; kendine özgü yaban hayatı, flora ve fauna yapısı ile Avrupa'nın seçkin korunan alanlarını simgeleyen PAN Parks'a aday gösterilen ilk park olmuş ve 2012 yılında PAN Parks olarak ilan edilmiştir (Şekil1.2.).

Şekil 1.2. PAN PARKS sertifikalı Milli Parkları gösteren harita
(Kaynak: Barraud ve Périgord, 2013)

PAN Parks, Hollanda'da günde yaklaşık 35.000 kişiye ev sahipliği yapan tatil köyleri geliştiren Molecaten Grup ile WWF-Hollanda ortaklığında 1997 yılında kurulmuş bağımsız bir organizasyondur (Honey, 2002). PAN Parks, sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi, korunan alanlarda kaliteyi artırması ve yöre halkının da teşvik edilerek kırsal kalkınmanın sağlanması gibi hususlara önem veren bir sertifikasyon sistemidir.

Yani ana düşüncesi, halkın desteğini artırmak için turizmi bir araç olarak kullanarak vahşi yaşam alanlarının yönetim etkinliğini arttırmaktır (Kun, 2010). PAN Parks'ın 2014 yılında iflas başvurusunda bulunduğu ve şu anda etkinliğine devam etmediği bilinmektedir (URL-10).

1.1.1. Küre Dağları Milli Parkı'nın Flora ve Fauna Çeşitliliği

KDMP'nin taşımakta olduğu önem, bünyesinde barındırdığı fauna, flora çeşitliliği ile ekosistem yapısından kaynaklıdır. Milli Park içerisinde yer alan temel ekosistem çeşitleri *"doğal orman ekosistemleri*," *"bozuk orman ekosistemleri," "geleneksel tarım ekosistemleri"* ve *"akarsu ekosistemleri,"* dir. Diğer *"kanyon ekosistemleri"* ve *"orman içi çayır ekosistemlerini"* gibi ekosistemler olan mikro ekosistemleri de içermektedir. Bahsi geçen bu ekosistemler bünyesinde toplamda 1050 bitki türünü barındırmakla birlikte bitki türü sayısının aslında daha fazla olduğu bilinmektedir.

Milli park taşıdığı iklim özellikleri dolayısıyla özel bir flora yapısına sahiptir. İçerisinde yer alan doğal ve yaşlı bakir ormanlar ulusal olduğu kadar uluslararası öneme de sahiptir. Güneyinde yarı karasal, kuzeyde ise (Cide'de) güneye göre daha nemli (okyanussal tipte) yağış rejimi kendini hissettirmektedir. Bu farklı yağış rejimlerinden dolayı kıyı ve iç kesimlere doğru Akdeniz, kuzey kesimlerde Avrupa-Sibirya, güney kesimlerde ise İran-Turan kökenli bitki türleri görülmektedir (Öztürk, 2003).

Milli Parkın kuzeyinde yer alan Cide ilçesinin güney kesimlerindeki karstik çöküntüler ve ıssız ortamlar yaratan vadiler, nemli ormanlara özgü ağaç ve ağaççıklar (bazıları; şimşir (buxus), kayacık (ostrya), üvez (sorbus), Türk fındığı (Corylus colurna), gürgen (carpinus), mürver (sambucus), akçaağaç (acer), çoban püskülü (ilex) , 12 gövdeli ve 35-40 m boyundaki dev kayın (fagus) ağaçları**),** bu bölgeyi ziyaret eden bilim adamları tarafından bölgenin "*doğal arboretum*" olarak adlandırılmasına olanak sağlamıştır (URL-2).

Milli Park ve tampon alanı barındırdığı flora çeşitliliğinin yanı sıra nesli tehdit altında olan hayvan türlerine de ev sahipliği yapmasından dolayı biyolojik çeşitlilik açısından oldukça fazla önem taşımaktadır. Türkiye sınırları içerisinde tespit edilen 132 memeli türünden 40'ı Milli Park sınırları içerisinde yaşamaktadır. Bu memeliler; ayı, kurt, çakal, yaban domuzu, sansar, sincap ve vaşak, su samuru, geyik, karaca gibi nesli tehlike altındaki memelilerdir. Alanda ayrıca, 38'i familyaya mensup ve 46'sı tehdit altında olan 129 kuş türü kaydedilmiştir (URL-1).

1.1.2. Küre Dağları Milli Parkı'nda Yapılan Ekoturizm Faaliyetleri

Küre Dağları Milli Parkı'nın yakın çevresi folklorik yaşam tarzını sürdürmekte ve geleneksel kültür devam etmektedir. Folklorik yaşam tarzını oluşturan yapılaşma şekli, el sanatları, yöresel kıyafetler, yöresel yiyecek ve içecekler en doğal halleriyle yaşatılmaktadır. Yörenin bu yapısından dolayı milli park içerisinde ve tampon zonlarında ekoturizm faaliyetleri kaçınılmaz olmuştur (Ayan vd., 2009).

Ekoturizm bir doğa turizmi olarak adlandırılmaktadır. Ancak doğaya en az zararla yapılması gereken ekoturizm faaliyetlerinden asıl beklenenler; flora ve fauna ile ekosistem yapısına zarar verilmeden kırsal bölge halkının kalkındırılmasına katkı sağlanması, bölgenin tanıtılması, ziyaretçilerin doğal ve kültürel değerleri tanıması ve saygı duymalarının sağlanmasıdır.

Hedeflenen bu amaçlara ulaşma isteği ve bölgenin sahip olduğu doğal, kültürel kaynak değerlerinin etkisi ile de bölgede bazı rekreasyonel faaliyetler şekillenmiştir. Bu faaliyetler; dinlenme, doğa yürüyüşleri, yaban hayatı izleme, manzara seyretme, fotoğraf çekme, rafting, kanyoning vs. dir (Öztürk, 2005).

KDMP'nin mağara turizmi, dağ bisikletçiliği, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği, fotoğraf çekme, off-road, kampçılık, tarım ve çiftlik (agro) turizmi, gastronomi

gezisi, sportif olta balıkçılığı, rafting, kelebek gözlemciliği, tabiata uyumlu kırsal miras gezisi, yayla turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), kuş gözlemciliği (ornitoloji), vb. faaliyetleri yapmaya elverişli imkanlara sahip olduğu görülmektedir.

KDMP yönetimi tarafından başlatılan bir ekoturizm projesiyle park içerisinde bulunan yürüyüş parkurlarının belirlenmesi ve işaretlenmesi 2010 yılında tamamlanmış olup bu proje kapsamında 36 adet işaretlenen patika/yol şebekesi 482 km'ye ve hali hazırda bulunan alternatif güzergâhlar ile toplamda 762 km'ye ulaşmıştır (Altunel vd., 2014).

1.1.3. Küre Dağları Milli Parkı'nda Gerçekleştirilen Ekoturizm ve Kırsal Kalkınma Projeleri

1998 - 2000 yılları arasında ORKÖY, WWF-TR, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM) (Günümüzde "Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (ÇEM)" olarak yer almaktadır.) ortaklığında ve çeşitli donör kuruluşların katkısıyla yürütülmüş olan "*Milli Parklar ve Koruma Alanları Yönetimi, Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Kırsal Kalkınma Projesi*" Küre Dağları'nda gerçekleştirilmiştir. Kastamonu-Bartın KDMP ve çevresinde doğa koruma ve sürdürülebilir kaynak yönetimi amacıyla ormanlarımızın mevcut ve geleceğe yönelik yönetsel etkinliğini geliştirmeyi hedefleyen bu proje sonuçlandığında elde edilen deneyimlerin diğer sekiz orman sıcak bölgesine yaygınlaştırılması açısından da bir ön deneme projesi olması bakımından önemlidir. Proje ile korunan alanlarda maliyet, etkin koruma ve tampon bölgede sürdürülebilir doğal kaynak kullanım ve yönetim yaklaşımlarının geliştirilmesi hususunda aktif çıktılar elde edilmiştir (URL-1).

2001 yılında WWF- TR, Kastamonu Valiliği ve Pınarbaşı Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından restore edilmiş olan 200 yıllık Tarihi Paşa Konağı, WWF-TR ve WWF İsviçre Ulusal Örgütü ve Hollanda Tarım Ateşeliği tarafından desteklenen "*Pınarbaşı Ekoturizm Merkezi-Paşakonağı Projesi*" kapsamında 31 Mayıs 2002 yılında yöre halkına alternatif gelir kaynağı olma

amacıyla yöre halkının da emeği ile Pınarbaşı Ekoturizm Merkezi haline getirilmiş olup işletmede çalışan personel de yöre halkından seçilmiştir (Erdoğan, 2004).

2004-2005 yılları arasında Aşağıçerçi Köyü Güzelleştirme Derneği / GEF-SGP destekli yapılan "*Bartın-Kastamonu Küre Dağları Milli Parkı Ulus Bölgesinde Alternatif Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Saptanması ve Eğitim Projesi*" kapsamında orman köylüsünün doğal çevreden ve orman altı bitki örtüsünden sağlayabileceği gelir getirici faaliyet olasılıklarının ve bunları kısıtlayan etmenlerin yöre halkının da katılımıyla ortaya koyulması amaçlanmıştır (URL-1).

2004-2006 yılları arasında KED / GEF-SGP destekli yapılan "*Zümrüt Köyü Ekoturizm Uygulama Projesi*" kapsamında yörede ekoturizmi canlandırmak için bilgilendirme eğitimleri, konaklama yerlerinin restorasyonu vb. kalkındırma çalışmaları yapılarak bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmasına destek olunmuştur. Proje tamamlandığında ise projenin fayda değerlerine yönelik farklı geri dönüşler alınmıştır.

2006 yılında kabul edilerek AB (Avrupa Birliği) ve T.C. Hükümeti tarafından finanse edilen ve DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) koordinasyonu aracılığıyla KED tarafından yürütülen "*Azdavay'da Ekoturizmin Geliştirilmesi Projesi- Yanıkali Konağı Restorasyonu*" projesi 2007 yılında tamamlanmıştır. Bu projede Azdavay ilçesinde ekoturizm alt yapısının kurulup etkin bir şekilde uygulanarak yerel halkın sosyo-ekonomik durumuna katkı sağlamak ve bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını aktive etmek amaçlanmıştır. Proje sonucunda Başören Köyü sınırlarında bulunan Yanıkali Konağı restore edilmiş olup ekoturizm için halihazirda kullanılabilecek 18-20 odalı konaklama ve eğitim merkezine dönüşümü sağlanmıştır. Ayrıca Zümrüt Köyü içinde bulunan iki adet köy evi ziyaretçilerin ihtiyaçlarını asgari düzeyde sağlayacak şekilde pansiyon haline getirilmiştir (URL-9).

2008-2012 yılları arasında yapılan "*Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi*" DKMP (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü),

OGM, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) -TR, WWF-TR ortaklığı ile yürütülen GEF destekli orta ölçekli bir projedir. KDMP tampon bölge ve çevresinde sürdürülebilir kaynak yönetimini güçlendirmeyi ve etkin, bütüncül bir yönetim modeli oluşturmayı amaç edinen bu proje kazanılan deneyimlerin diğer sekiz orman sıcak noktasına yaygınlaştırılması hususunda öncü olmasını hedeflemiştir (URL-1).

KDMP ve tampon bölgesinde doğa koruma, doğal kaynak kullanımı ve turizm faaliyetlerinde sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla "*Örnek Uygulamalar Programı*" oluşturulmuştur. DKMP, OGM, UNDP-TR, WWF-TR işbirliğinde yürütülen GEF destekli "*Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi*" kapsamında bölgedeki STK'ların her biri 8 ay süren 5 projesi desteklenmiş ve 2011 yılında projeler başlatılmıştır.

1. Elektrik Çit İle Tarımsal Üretim Alanlarının Korunması Projesi; Bartın ve Çevresinde Yaşayan Uluslular Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği tarafından yürütülmüştür. KDMP Bartın Bölümü'nde tampon bölgede yapılan bu projede amaç tarımsal alanların ve arıcılık yapılan alanların yaban hayvanlarının zararından korunması ve insan ile yaban hayvanları arasındaki çatışmayı önlemektir.

2. Eko Turizm Tabanlı Ev Pansiyonculuğunun Geliştirilmesi Projesi; Drahna Çevre Kalkınma Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği (DrahnaDer) yürütücülüğünde gerçekleştirilen bu proje KDMP Bartın ilinin tampon bölgesinde bulunan köylerinde eğitim destekleri sağlanarak 15 hanede ev pansiyonculuğunu ve ekoturizm faaliyetlerini geliştirmeyi amaçlamıştır.

3. Tarımsal Ürün Pazarlamasının İyileştirilmesi Projesi; Ulus İlçesi Aşağıçerçi Köyü Kalkındırma-Güzelleştirme Ortak Mallarını Yaptırma ve Yaşatma Derneği tarafından yürütülen bu projede kadınların tarımsal ve el emeği ürünlerini pazarlaması konusunda imkanların genişletilmesi amacıyla bölgede ürün satış standlarının yapılması amaçlanmıştır.

4. Keten İşlemeciliğinin Desteklenmesi Projesi; Bartın ve Çevresinde Yaşayan Uluslular Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği tarafından yürütülmüştür. Yerel halkın kalkındırılması, geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yöresel ürünlerin üretimini canlandırmayı desteklemek amacıyla bu proje kapsamında Bartın ilinde geleneksel olarak işlenen keten sapından lif eldesi işlemi için bir makine yapılıp bir keten işleme ünitesi kurulmuştur.

5. Geleneksel Kültürün Korunması ve Kadın Emeğinin Değerlendirilmesi Projesi; KED tarafından yürütülen bu proje KDMP Kastamonu ilinin tampon bölgesinde yer alan Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerinde yaşayan kadınların günümüzde hala kullandıkları geleneksel yöresel kıyafetlerinin korunmasını ve yörede bulunan kadınlara alternatif gelir kaynakları oluşturmayı amaçlamıştır. Pınarbaşı ve Azdavay belediyeleri, kaymakamlıkları ve halk eğitim merkezlerinin birlikte düzenledikleri eğitimlere katılan 35 kadın belgelendirilmiştir. Bu eğitimler sonucunda yöreyi ziyaret eden turistlere pazarlanmak üzere 40 farklı hediyelik eşya üretilmiştir (Anonim, 2015).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Gelişmekte Olan Ekoturizm Sektörü ve Kadın İstihdamına Etkisi

2.1.1. Ekoturizm Kavramı ve Bazı Alternatif Turizm Kavramlarıyla ilişkisi

'Eko-turizm' teriminin kökenleri tamamen net olmasa da ilk kullananlardan biri olan Hetzer (1965) tarafından 1960'ların ortalarında, "*temelde mağaralar, fosiller ve arkeolojik alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklar üzerine kurulu bir turizm biçimi*" şeklinde yapılan tanıma dayanmaktadır (1965 akt. Higham, 2007).

Turizmin bu yönünü ilk dile getirenler arasında olan Hetzer, 1965 yılında sorumluluk gerektiren bir iş olan ekoturizmin dört standart ölçüsünün olduğunu vurgulamıştır. Bu ölçüleri, "*minimum çevresel etkiye sebep olmak, ev sahipliği yapan kültürlere azami düzeyde saygı göstermek, yerel halka maksimum düzeyde fayda sağlamak, turistlerin eğlence ve dinlence yönünden memnuniyetini en üst düzeye çıkartmak*" şeklinde ifade etmiştir (1965 akt. Miller, 1993).

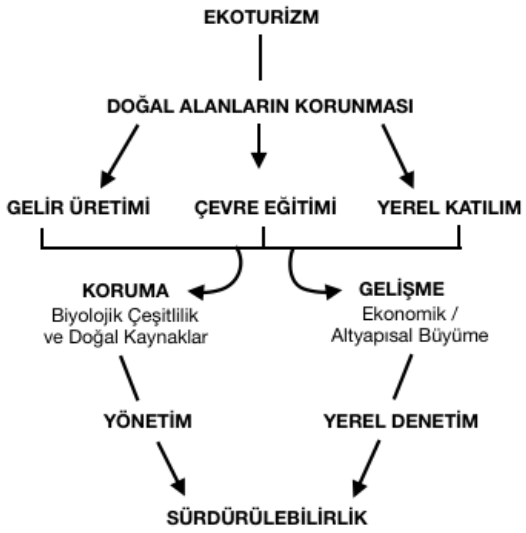
1980'lerde, 1960 ve 1970'lerin sonunda neredeyse tüm sanayileşmiş ülkelerde meydana gelen küresel çevre sorunlarının yükselişini takiben "*ekoturizm*" terimi önem kazanmıştır (Kamieniecki, 1993).

"*Eko-turizm*" teriminin tanımı ilk olarak 1987 yılında Ceballos-Lascurain tarafından, "*insan faktörü tarafından kirletilmemiş ve bakir kalabilen doğal alanlara, manzaralara, vahşi hayvanların ve bitki örtüsünün yanı sıra geçmişten gelen ve günümüzde mevcudiyetini koruyan hayran olunası kültürel değerleri incelemek ve özel çalışmalar yapmak maksadıyla yapılan seyahatlerdir*" şeklinde yapılmıştır. İlk tanımlamalarda turizm kaynaklarının korunması fikri üzerine odaklanılırken, 1990'larda geçmiş dönemlerdeki fikir beyanları korunarak sürdürülebilirlik konusundaki yeni literatürde sürdürülebilir kalkınma teorisi tamamlanmıştır.

Ekoturizm ve sürdürülebilirlik kavramlarının aynı fikri temel alarak ortaya çıktıkları ve çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanıldıkları belirtilmiştir (1987 akt. Cheia, 2013).

Blamey (2001), eko-turizm tanımlarından bir kaçını gruplandırmıştır. 1991 yılında Ekoturizm Derneği (The Ecotourism Society (TES)) tarafından, "*doğal çevrenin korunması ve yerli halkın yaşam standartlarının iyileştirilmesi temelinde doğal alanlarda yapılan sorumlu seyahat etme*" şeklinde yorumlandığını ifade etmiştir. 1992 yılında Avustralya Ekoturizm Derneği tarafından, "*ekolojik olarak sürdürülebilir turizm, doğal çevrenin korunması ve kişilerin bu anlayışa teşvik edilmesi ile kültürel unsurların korunması ve değer kazanmasıdır*" ifadesiyle tanımlandığını belirtmiştir. 1994 yılında Avustralya Ulusal Ekoturizm Stratejisi tarafından ise "*Ekoturizm, doğal çevrenin eğitimi ve yorumlanmasını içeren ekolojik olarak sürdürülebilir bir şekilde yönetilen doğa tabanlı bir turizmdir*" şeklinde ifade edildiğini vurgulamıştır.

Ross ve Wall (1999), ekoturizm üzerine yazdıkları makalede; ekoturizmin, çevreyi korurken aynı zamanda sosyo-ekonomik gelişmeye de katkıda bulunduğunu ve böylece sürdürülebilirlik için çaba gösterdiğini belirtmişlerdir. Ekoturizmin genel çerçevesini Şekil 2.1.'de olduğu gibi şematize ederken aynı zamanda sürdürülebilir ekoturizmin sağlanması için idareler ve yerel denetim organlarına düşen görevler de ifade edilmiştir.

Şekil 2.1. Ekoturizmde sürdürülebilirliğin sağlanması
(Ross ve Wall, 1999)

Ekoturizm kavramı, 1994 yılında Tickell tarafından ise "*Dünyadaki şaşırtıcı çeşitlilikteki doğal yaşama ve insan kültürüne zarar vermeden zevk alarak yapılan seyahat*" şeklinde tanımlanmıştır (1994 akt. Blamey, 2001).

Fennell (2001), 85 farklı ekoturizm tanımının yayınlandığını belirtirken, bu tanımların hepsinin "koruma, sürdürülebilirlik, eğitim, yerel fayda" kavramlarına dayanmakta olduğunu vurgulamıştır.

Ekoturizm, "*yerel kalkınma ve koruma için faydalı fon kaynağı sağlamada doğa temelli bir çevresel özelliğe sahip, bölge sakinleri ve ziyaretçiler için eğitim kaynağı sağlamakla beraber farklı kültürlere karşı saygıyı artırmayı teşvik edici bir araçtır*" şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca ekoturizmin dünyanın en büyük endüstrilerinden biri olduğu ve tahmini %10-15'lik bir büyüme oranı ile en hızlı büyüyen sektörleri arasında olduğu vurgulanmıştır (Fang ve Cheng, 2012).

Ekoturizm kavramının popülaritesinin, 90'larda bu kavramın yanında yer almaya başlayan "*sürdürülebilirlik*" tartışmaları ile arttığı vurgulanırken, aslında ekoturizmin saygı, sorumluluk ve sürdürülebilirlik temelinde oluşan bir kavram olduğu ve bunların üç "*S*" olarak adlandırılabileceği belirtilmiştir (Polat ve Önder, 2006).

Ekoturizm, kırsal ve kültürel turizme dair öğeleri bünyesinde barındıran bir oluşum olmakla beraber aynı zamanda 90'lı yıllarda kitlesel turizme bir tepki ve alternatif olarak gelişim göstermiştir. Kontrolsüz gelişim gösteren kitle turizminin meydana getirdiği bir takım çevresel ve toplumsal tahribatlar göz önüne alındığında, alternatif turizm seçeneklerinden biri olan ekoturizm, çevresel duyarlılığın öne çıktığı ve olumsuz etkilerden kaçınılması gereken, kültürel dokuların ve hassas bölgelerin sürdürülebilir gelişimi için önem arz eden bir araç olarak görülmüştür (Erdoğan, 2004; Orhan ve Karahan, 2010).

"*Sürdürülebilirlik*" kavramının "*ekoturizm*" kavramının popülaritesini artırmaya katkı sağladığı gibi "*ekoturizm*" kavramı da zamanla "*çiftlik turizmi*" kavramının popülarite kazanmasını sağlamıştır. Ekoturizme dair kaynakların bir hayli fazla

olduğu Türkiye'de genel anlamda çiftlik turizmi potansiyeline yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu ifade edilmiştir (Ahmadova ve Akova, 2016).

Ersöz ve Bozkurt (2015), çiftlik turizmine dair çalışmalar kısıtlı olsa bile kırsal turizm üzerine yapılan çalışmalarda çiftlik turizmi kavramına sıkça değinildiğini belirtmişlerdir. Kırsal turizm kapsamında yer alan çiftlik turizmi, tüm yıl turizm aktivitesi yapılması mümkün olan kırsal bölgelerin sosyo-kültürel, ekolojik, ekonomik ve politik yönden gelişimine büyük oranda katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle temelde benzer unsurları içerdiği ekoturizme de fazlasıyla destek olduğu görülmektedir.

Kırsal turizm, "*hem kırsal yerleşim yerleri hem de doğal kaynaklarla iç içe geçmiş olan doğal çevrede, dinlenmek ve farklı kültürlerle tanışmak için bölgeye özel etkinliklere halkın katılımını ve uyumunu sağlamaktır*" şeklinde tanımlanmıştır (Yılmaz, 2011).

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; kırsal turizmi oluşturan etmenler ile aynı noktada buluşan çiftlik turizmi, eko-turizm, alternatif turizm, vb. turizm çeşitlerinin ismi farklı olsa da aslında temelde aynı amaca hizmet etmekte olan birbiriyle harmanlanmış şekilde faaliyet gösteren oluşumlardır.

Şerefoğlu (2009), çalışmasında tarımsal turizm, çiftlik turizmi, kır ve orman turizmi, yeşil turizm, yabani hayvan turizmi, eko-turizm, kültürel turizm, macera turizmi, aktivite turizmi ve doğal kaynaklı turizmi "*kırsal turizmin türleri*" başlığı altında birleştirmiştir. Tüm bu bileşenlerin doğaya duyarlı, sosyo-kültürel açıdan konuk ve ev sahibi tarafın birbirini beslediği, geleneksel dokuların keşfedildiği ve çeşitli yollarla keyif veren aktiviteler yapmanın mümkün olduğu bütünsel bir yapı olduğunu belirtmiştir.

Kuter ve Ünal (2013), mevcut ve gelecek nesillere en üst düzeyde fayda sağlayacak olan doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanımı ve bölgesel kalkınma için

önem arz eden yerel halka alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması yahut yeni iş sahalarının açılması gibi hareketlerin tüm taraflar için çevresel duyarlılığı baz alarak yapılmasına dikkat çekmişlerdir. Kırsal turizm; ekoturizm, çiftlik turizmi, agroturizm, yayla turizmi, köy turizmi, doğa turizmi, vb. turizm çeşitleri ile koordineli olarak ele alınmıştır. Özünde hepsinin alternatif turizmin gelişmesinde birbirine fayda sağlayan ve sonuç itibari ile aynı amaca hizmet eden oluşumlar olduğu ifade edilmiştir.

Dinçer vd. (2015), kırsal turizmi, kentlerin insan üzerinde yarattığı olumsuz etkenlerden (gürültü, kalabalık, hava kirliliği, vb.) uzaklaşmak için doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle etkileşim halinde bulunmak için yapılan bir turizm şekli olduğunu ifade etmişlerdir. Kırsal turizmi, kırsal kalkınmanın bir parçası olarak değerlendirirken literatürde ortak bir tanımının olmadığını; ekoturizm, çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm, gibi bir çok farklı isimle anıldığını belirtmişlerdir.

Nulty (2004), kırsal turizm kavramının Şekil 2.2.'de olduğu gibi kırsal turizm topluluğunun merkezinde yer alan bir dizi kurucu unsuru kapsadığını göstermiştir. Kırsal turizmin, bir bölgenin sunabileceği kırsal alana, miras ve kültüre, kırsal faaliyetlere ve kırsal hayata bağlı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bir alanda kırsal turizmin gelişmesi için ev sahibi topluluk, turistler ve bölge manzarası arasında bir denge sağlanması gerektiği fikrini savunmuştur.

Şekil 2.2. Kırsal Turizm Kavramı (Kaynak: Nulty, 2004)

2.1.2. Türkiye'de Ekoturizmi Konu Edinen Bazı Çalışmalar

Yılmaz vd., (2005), "*Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği"* adlı çalışmalarında, ekoturizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği en ideal bölgelerin hassas ekosistem özellikleri içeren ve özgün kültürel yapıya sahip olan alanlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu alanların kalıcı hasarlara maruz kalmaması için bir planlama dahilinde yönetilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yapılan planlamaların ilgi grupları arasında çatışmalara neden olmaması için planlamalar yöre halkının sosyo-ekonomik durumuna önem vererek hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir alanda yapılacak olan ekoturizm faaliyetleri etkinleştirilmeden önce ekolojik, ekonomik, sosyo-kültürel vb. yönlerden değerlendirilerek alternatif plan seçenekleri oluşturulması devamında ise yerel halk ve gerekli ilgi grupları ile koordineli bir şekilde karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Nayir (2009), "*Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi*" adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, ekoturizmi kavramsal ve içerik olarak ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Isparta'nın doğal ve kültürel anlamda zengin bir şehir olduğunu fakat ekoturizm konusunda yeterli plan ve program yapılmadığını ayrıca alanın reklam ve pazarlama yönünden de eksik noktalarının olduğunu ortaya koymuştur.

Çanakkale Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın ekoturizm potansiyeli üzerine yapılmış olan çalışmada, kamp ve piknik alanlarını yönetmekten sorumlu özel kuruluşların bölgede geliştirdikleri yanlış stratejiler doğrultusunda doğaya zararlı etkilerin meydana geldiği gözlemlenmiştir. Bu olumsuz etkileri minimuma indirmek için ise ekonomik, sosyal ve çevresel faydaları dengede tutan yönetim ve planlama yaklaşımlarının benimsenmesi sonucuna ulaşılmıştır. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın kuş gözlemciliği, fotoğraf safari, yaban hayatı izleme, spor balıkçılığı, bisiklet, tüplü dalış, çiftçilik turizmi, flora turizmi, doğa yürüyüşü ve ata binme gibi ekoturizm faaliyetleri için önemli bir potansiyele sahip olduğunu ve bu

potansiyelin hali hazırda yeterince kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Diğer yandan ise bu tarz ekoturizm faaliyetlerinin meydana getireceği olası çevresel sorunları (erozyon, kirlilik, fauna ve floranın değiştirilmesi, güvenlik ve kültürel bozulma) önlemek için en uygun alanların seçimi ve ziyaretçi kullanımı ile kaynak kalitesi arasındaki dengenin stabilizasyonunun sağlanması da önerilmektedir. (Kelkit vd., 2010).

Ok (2010) "*Türkiye Ormancılık Sektörü Açısından Ekoturizm*" adlı yaptığı çalışmada, eko-turistlerin bölgede hizmet veren kişilere maddi kaynak oluşturduğunu ve böylece kırsal kalkınmayı desteklediğini belirtmiştir. Kırsal alanların doğası ve kültürü itibariyle bir hayli artılara sahip olduğunu ifade etmiştir. Ancak kırsal alanda yaşamını sürdüren yöre halkının ekoturizm konusundaki bilgi eksiklikleri, kırsal bölge nüfusunda yaşlı nüfusun payının fazla olması, mevcut kültürün ve bölge olanaklarının eko-turistlere aktarılması hususundaki çekimserlikleri yahut eksiklikleri, bölgeye faydası dokunabilecek çeşitli etkin ve yetkin kurum ve kuruluşlarla iletişim eksikliği ise yöre insanının eksileri olarak ortaya çıktığını gözlemlemiştir. Yöre halkının talep edeceği destek programları olmakla beraber;

- Pansiyon işletmeciliği,
- Servis ve sunum becerilerinin geliştirilmesi,
- Konaklama yerlerinin iyileştirilmesi,
- Ekolojik alan ve kültürü üzerine bilgilendirme eğitimleri,
- İnsan ilişkileri ve iletişim yöntemleri,
- Yabancı dil, vb.

gerekliliklerin yöre halkına ancak ORKÖY (Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü) gibi kırsal kalkınma projelerine destek olan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak eğitim yahut projelerle sağlanabileceğine dikkat çekmiştir.

Aydın ve Türker (2010), "*Artvin-Borçka Camili Biyosfer Alanındaki Ekoturizm Potansiyelinin Orman Köylüleri Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkisinin İrdelenmesi*"

adlı araştırma makalesinde, bu yörede yaşayan insanların ekoturizm kavramı konusunda daha fazla bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ekoturizmin bir alanda gelişim gösterebilmesi için o alanda eğitim çalışmalarının yapılmasının bir ön koşul olduğunu ifade etmişlerdir. Ekoturizm faaliyetlerinde, orman köylüsü ile en çok muhattap olacak olan ilgi grupları arasında birlikte hareket etmeleri için iletişim birliğinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Türkiye'nin ilk ve tek Biyosfer Rezerv Alanı olma özelliğine sahip olan bu alanda yapılacak olan ekoturizm faaliyetlerinde yalnızca orman köylüsü için ekonomik fayda sağlama tabanında hareket edilmemesi gerektiğinin özellikle doğal alanların zarar görmemesi hususunda çok dikkatli davranılmasının önemi üzerinde durmuşlardır.

Çakır (2011), "*İğneada ve Çevresinde Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi*" adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, İğneada'yı ziyaret eden turistlerin buranın ekoturizm kaynakları hakkında çok da fazla bilgileri olmadığı, turistlerin çoğunun bu alanda denize girmek için geldiği tespit edilmiştir. İğneada'nın ekonomik hareketliliğini artırmak, bu yörede yaşayan insanlara ek gelir seçenekleri oluşturmak ve istihdamı artırmak için bu bölgenin sahip olduğu ekoturizm değerlerinin tanıtımının yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır. İlgili kamu yöneticileri, İğneada çevresinde yaşayan yöre insanı ve turizm işletmeciliği yapanların bir araya gelerek ekoturizmi canlandıracak ürün ve hizmetler konusunda fikir birliği yapılması halinde, bölgenin sosyo-ekonomik açıdan kalkınacağı belirtilmiştir.

Ok vd., (2011), "*A Comparative Study on Activity Selection with MCD Techniques in Ecotourism Planning*" adlı çalışmalarında, ekoturizmin "*doğa ve kültür temelli bir turizm türü*" olduğunu ifade etmişlerdir. Ekoturistlerin daha çok çevre dostu turizm faaliyetleri talep ettiğini bu yüzden de ekoturizm uygulamaları esnasında doğal ve kültürel kaynakların tüketilmeden kullanılmasının sağlanmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ekoturizm faaliyetlerinin, ekonomik faydalar ve eğitim fırsatları yaratarak ziyaret edilen bölgeye katkıda bulunurken, bazı kaynakları olumsuz etkileyebildiğini ifade etmişlerdir. Planlamacıların ekoturizmin sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarını dikkate alarak çok kriterli karar verme teknikleri ve katılımcı

yaklaşımları kullanmalarının ekoturizmin sürdürülebilirliği açısından önem arz ettiğini belirtmişlerdir.

Köse vd., (2015), "*Historical Value and Ecotourism Potential of Wooden Houses in Meydancık, Artvin, Turkey: Preliminary Results*" adlı çalışmalarında, Türkiye'de özellikle Karadeniz bölgesinin kırsal alanlarında örnekleri bulunan ahşap evler ekoturizm açısından önemli bir kültürel mirastır. Ahşap evlerin ekoturizm açısından önem arz eden yapılar olmalarına rağmen bu evlerin korunması, tarihsel değerlerinin tespiti ve ekoturizm faaliyetleri için kullanımları hakkında insanların yeterli farkındalıklarının olmadığını belirtmişlerdir. Geleneksel ahşap evlerin tarihsel değerini ve korunmasını belirlemenin, o bölgede ekoturizm potansiyelini iyileştirmenin araçlarından biri olduğunu ifade etmişlerdir

Okan vd., (2016), "*Assessing Ecotourism Potential of Traditional Wooden Architecture in Rural Areas: The Case of Papart Valley*" adlı çalışmalarında, ekoturizm faaliyetleri açısından önem arz eden ahşap evlerin yeterince korunması ve bakımı hususunda bilgi eksikliği olduğunu ve potansiyellerine rağmen, geleneksel ahşap evlerde konaklama işletmelerine yönelik düzenlemelerin ve olumlu tutumların yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir.

2.1.3. Türkiye'de Kadınların İş Gücüne Katılımı

Kılıç ve Öztürk (2014), ülkeler arasında ufak değişiklikler görülse de genel anlamda çalışılabilecek yaş aralığı 16-64 olarak tanımlamışlardır. II. Dünya Savaşı sırasında meydana gelen iş gücü açığı sebebiyle kadınların çalışma hayatına girmelerini sağlayacak ortamlar gelişmiş ve o dönemlerde kadının işgücüne katılımını sağlamak için özendirici bazı tedbirler alınmıştır. ABD ve İngiltere'de kadınların iş gücü piyasasına katılım zamanlarına bakıldığında II. Dünya Savaşı'nın büyük etkisinin olduğu ve bu dönemin kadın için adeta bir kırılma noktası olduğu görülmektedir. Savaş öncesinde rezerv iş gücü olarak görülen kadın iş gücü, savaş esnasında iş hayatına dahil edilmiş ve savaş sonrasında sahalardan uzaklaşmamayı tercih eden kadınlar sayesinde ABD ve İngiltere'de kadınların iş gücüne dahil olma oranlarında önemli artışlar gözlemlenmeye başlanmıştır. Bu durum domino etkisi yaratarak

Dünya'nın diğer ülkelerinde de kadınların iş gücü piyasalarına katılımını artırmayı sağlamış ve günden güne tüm ülkelerde kadınlar ile erkeklerin işgücüne katılım oranlarının birbirine yaklaştığı gözlemlenmiştir.

Türkiye'de 1915 ve devamında gelen süreçte sürekli savaşların yaşanması sebebiyle erkek nüfusun büyük bir kısmı orduya katılmıştır. Bu sebeple iş gücü piyasalarında meydana gelen boşluğun doldurulması için kadınlar çalışma hayatı ile zorunlu olarak tanışmıştır. 1915 yılından II.Dünya Savaşı bitinceye kadarki süreçte sürekli olarak kadınların iş gücü piyasalarına katılımları artış göstermiştir. Savaşların sona ermesiyle beraber terhis olan erkeklerin işlerine geri dönmesi sonucunda kadınlar da yine geleneksel olarak yaptığı ev işlerine geri dönmek durumunda kalmışlardır (Berber ve Eser, 2008).

Türkiye'de kadınların gerçek anlamda tarım dışı iş gücü piyasasına girişi, 1950'lerden sonra yaşanan kırsal alandan kente göç ile meydana gelen ve günden güne ivme kazanan hızlı kentleşme sonucunda gerçekleşmiştir. Kentleşme ile aile yapısında ve aile içi ilişkilerde bazı değişiklikler meydana gelmiş bu durum da kadının toplumsal konumunu etkilemiştir. Kadının artan eğitimi, kendinin ve çalışma hayatındaki yerinin farkına varmasını sağlamış böylece kadın hizmet sektörü ve diğer sektörlerde de işgücüne dahil olmaya başlamıştır (Zeren ve Savrul, 2017).

2.1.3.1. Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımında eğitim ve evlilik faktörünün etkisi

Kadının eğitim seviyesinin artması ile kemikleşmiş cinsiyet ayrımı fikirleri değişmeye başlasada toplumda yer alan geleneksel fikirler kadının çalışma hayatında belli sınırlandırmalara maruz kalmasına sebep olmuştur (Kocacık ve Gökkaya, 2005).

2016 yılı TÜİK değerlerinin verildiği Tablo 2.1.'de, Türkiye'deki 15 ve daha yukarı yaştaki toplam istihdam edilenlerin oranı %46,3 olup bu oranın %65,1'inin erkek, %28'inin ise kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2.1. *Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler (Kaynak: TÜİK 2018)*

Seçilmiş Göstergeler	**Toplam (%)**	**Erkek (%)**	**Kadın (%)**
Okur- Yazar Olmayan Nüfus Oranı (25+ yaş)	5,1	1,6	8,5
Yüksekokul veya Fakülteden Mezun Nüfus Oranı (25+ yaş)	16,5	18,8	14,2
İstihdam Oranı (15+ yaş)	46,3	65,1	28,0
İş Gücüne Katılım Oranı (15+ yaş)	52,0	72,0	32,5
Genç İşsizlik Oranı (15-24 yaş)	19,6	17,4	23,7

Kadınların iş gücüne katılım oranlarındaki artış ile eğitim seviyesinde meydana gelen artışların paralellik gösterdiği görülmektedir. Okur-yazar olmayan kadınların İş Gücüne Katılım Oranı (İKO) %15,5 , lise altı eğitimli kadınların İKO %26,9 , lise mezunu kadınların İKO %34,8 , mesleki veya teknik lise mezunu kadınların İKO %42,1 ve yükseköğretim mezunu kadınların İKO %72'dir (TÜİK, 2018).

TÜİK (2017) verilerine göre, 2016 yılında iş gücüne katılma oranı bir önceki yıla göre 0.7 puan artarak %52 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde iş gücüne katılma oranı 0,4'lük bir puan artışı ile %72 olarak gerçekleşirken, kadınlarda 1 puanlık bir artış ile %32,5 olarak gerçekleşmiştir. İş gücüne katılım oranlarının eğitim seviyesinde meydana gelen artışlar ile doğru orantılı bir şekilde arttığı görülmektedir.

Kadınların eskiye oranla daha fazla eğitime önem vermeleri önceliklerinin de değişmesine sebep olmuştur. Kadının eğitim seviyesinin ve işgücüne katılım oranının günden güne artması, ortalama evlenme yaşının da her geçen gün bir adım ileri taşınmasını beraberinde getirmiştir (Tablo 2.2.).

Tablo 2.2. *Türkiye'de Kadının Ortalama Evlenme Yaşının Yıllara Göre Değişimi (Kaynak:TÜİK)*

	Yıllar	Türkiye
Kadının Ortalama Evlenme Yaşı	2001	23,4
	2002	24,0
	2003	24,0
	2004	24,1
	2005	24,1
	2006	24,2
	2007	24,3
	2008	24,5
	2009	24,8
	2010	24,9
	2011	25,2
	2012	25,4
	2013	25,5
	2014	25,6
	2015	25,8
	2016	26,1
	2017	26,2

Kadının eğitim seviyesindeki artış ve beraberinde gelen evlenme yaşının gitgide ileriye taşınma durumu çocuklarına bakma görevini yükleyeceği kişi seçeneğini de şekillendirmektedir. Eğitim düzeyi yükselen kadınların, çocuğunun bakımı için ücretli bakıcıları tercih etme eğilimleri de artış göstermektedir. Gelir seviyesi yüksek olan kadınlar bakıcı tercihine daha kolay yönelirken, gelir seviyesi daha düşük olan kadınların bakıcı tercihine temkinli yaklaştıkları görülmektedir. Dünya'da bazı ülkelerde çocuk bakımı konusunda mali düzenlemeler yapılmış ve çocuk bakım maliyetini düşürücü planlar yürürlüğe konulmuştur. Türkiye'de ise kadının doğum sonrası işini devam ettirebilmesi ve yeterli maddi duruma sahip olmasa bile çocuğunun bakımını yaptırabilecek düzeye gelmesi için maliyet azaltıcı devlet politikalarına ihtiyaç duyduğu görülmektedir (Kakıcı vd., 2007).

2.1.3.2. Türkiye'de kadınların sektörlere göre iş gücü piyasasındaki yeri

İlkkaracan (1998) tarafından yapılan çalışmada; kadın istihdamı aşağıda gösterildiği gibi kategorize edilmiştir:

- çoğunlukla tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi olarak çalışan ve kırsal kesimde yaşantısını sürdüren kadınlar,
- düşük ücret fakat fazla emek karşılığı kentsel istihdama dahil olan kadınlar,
- hiç eğitim görmemiş yahut kısıtlı derecede eğitim görmüş alt sosyo-ekonomik sınıfa dahil olan kadınlar
- meslek edinmiş ya da yüksek eğitime sahip orta yahut yüksek orta sınıfa dahil olan kadınlar

Çalışmada, kadının hangi gruba dahil olursa olsun cinsiyete dayalı iş bölümüne maruz kaldığı ve toplumda ikincil konumda bulunduğu için çalışma ortamları ve sınıf farklılığına göre yaşadığı problemlerin de değişkenlik gösterdiğini vurgulamıştır.

1950'li yıllarda kırsal alanlarda yaşayan kadınların bir çoğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta iken kentleşmenin etkisi ile kadının toplumdaki yeri, önemi ve emek piyasasındaki ağırlığı artmıştır. 1970-2000 yılları arasında kadın istihdamının sağlandığı sektörel değişimler kendini göstermeye başlamıştır. Özellikle 2000 yılından itibaren kadınların sanayi, inşaat, hizmet sektörü, vb. farklı sektörlerde çalışma oranları artış göstermiştir. Tarım sektöründe çalışan kadın sayısında yıllar geçtikçe düşüş eğilimi görülse bile, tarım dışı sektörler ile kıyaslandığında kadınlara sağlanan en çok istihdam olanağının yine tarım sektörüne ait olduğu görülmüştür. 2005 yılında ise bir kırılma noktası yaşanmış ve kadının tarım sektöründeki işgücü ağırlığı %46,3 iken, tarım dışı sektörde işgücü ağırlığının %53,7 olduğu ortaya koyulmuştur. 2012 yılında ise kadının tarım dışı sektördeki ağırlığı %60,7'lere kadar tekrar yükseliş göstermiştir (Erol, 2015).

Tablo 2.3.'e bakıldığında her iki cinsiyet içinde tarım ve sanayi sektöründe istihdam edilenlerin oranında yıllar içerisinde sürekli bir düşüş gözlenirken, hizmet sektöründe istihdam edilenlerin oranında sürekli bir artış olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 2.3. *Yıllar ve cinsiyete göre sektörel istihdam oranları (%) (Kaynak:TÜİK)*

	KADIN (%)			**ERKEK (%)**		
	2014	**2015**	**2016**	**2014**	**2015**	**2016**
Tarım	32,9	31,4	28,7	16,1	15,9	15,5
Sanayi*	17,1	16,2	15,9	32,4	32,0	31,6
Hizmet	50,0	52,5	55,4	51,5	52,1	53,0

Not: 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) (*)İnşaat sektörü, sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.

Kırsal ve kentsel bölgeler arasında nüfus, eğitim ve gelişmişlik farklılıkları görülmesinden dolayı, kadının işgücüne katılımı konusunda her bölge için aynı şartların mevcut olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Kırsal bölgelerde yaşamını sürdüren kadınlara örgün-mesleki eğitimler verilerek, özellikle tarım alanında kadın istihdamının devamlılığının sağlanması ve bu bölgelerin kalkındırılması için kırsal sanayi bölgelerinin yapılmasının faydalı olacağı önerilmektedir (Peker ve Kubar, 2012).

2.1.3.3. Türkiye'de kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunlar

Palaz (2002), Türkiye'de işgücü piyasasında ve işverenlerde bazı genel önyargılar olduğunu ve kadının iş hayatında erkek kadar güvenilir görülmediğini belirtmiştir. Çünkü kadınların resmi olmayan toplumsal normlar tarafından, evlendiğinde yada çocuk sahibi olduğunda işi bırakacağı veya ev ile iş arasındaki sorumluluklarını dengeli bir şekilde yönetemeyeceği ve bu sebeple de iş konsantrasyonlarının düşük olacağına dair inançlar olduğunu vurgulamıştır.

İş hayatında bulunan bir çok kadın evde eşi dışarda ise toplum tarafından tabiri caizse "*ev kadını"* ve "*iş kadını"* rolleri arasında sıkıştırıldığını hissetmektedir. Bu

döngüde dengeyi kurmaya çalışan kadın, evde eşi ve çocuklarına yeterli vakit ayıramama veya evdeki işlerin işleyişinde aksaklıkların yaşanması durumunda çeşitli huzursuzluklar meydana geldiğinde temel sebep olarak gösterilmektedir (Gürol, 2007).

Mercanlıoğlu (2009), ülkemizde iktisaden faal olan kadınların aynı görevi yapmakta oldukları erkek çalışanlara oranla ücret, terfi, tayin, işe kabul edilmesi veya işine son verilmesi, vb. konularda çifte standarta maruz kaldıklarına ve tüm bunların kadınların çalışma hayatında bir adım geride tutulduklarını gösteren etmenler olduğuna dikkat çekmiştir. Yalnızca kadınların değil erkeklerin de bu çifte standart uygulamasının farkında olmasının ve buna engel olması gerektiğini, ayrıca kadının iş hayatında hak ettiği konumu hak ettiği zamanda alması konusunda erkeklerin de sorumlulukları olduğunun üzerinde durmuştur. Emeğin en önemli ulusal kalkınma kaynağı olduğunu ve bu kaynağın temelinde nüfusun yattığını belirtmiştir. Nüfusun %50'sini oluşturan kadınların sürekli olarak yetersiz görülmesinin ortada toplumsal bir sorun olduğuna işaret ettiğini vurgulamıştır. Refah seviyesinin yükseltilmesinde ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında kadınların öneminin yadsınmaması gerektiğine ve kadının iş gücü piyasasına katılım sürecinde destek görmesinin ne denli önem arz ettiğine dikkat çekmiştir.

Bozkaya (2013), çalışmasında sürdürülebilir kalkınmanın en önemli faktörlerinden biri olan kadınların, işgücüne katılımının önemini vurgulamıştır. Cinsiyet ölçütü baz alınarak topluma bakıldığında, kadınların işgücüne katılımının erkeklerin işgücüne katılımından daha geride olduğunu belirtmiştir. Kadınların iş gücü piyasasına katılımını sınırlandıran bir takım ekonomik, kültürel, çevresel, vb. engeller ile karşılaştıklarını ifade etmiştir. Yapılan işlerin cinsiyete göre sınıflandırılarak "*kadın işi"* ve "*erkek işi"* olarak kısmen ayrıştırıldığından ve kadınların toplumsal algıda hala birincil görevlerinin ev işleri olduğu konusunda etiketlendiklerinden bahsetmiştir.

İş hayatındaki kadınlar, insan haklarına ters düşen ve özgürlüklerini kısıtlayıcı ya da direkt engelleyici bir çok şiddete maruz kalmaktadır. Psikolojik, fiziksel, cinsel, kültürel ve ekonomik şiddet gibi pek çok değişik yolla kadınlar iş piyasasında kıskaca alınmakta ve çeşitli yönlerden mobbinge maruz kalmaktadırlar. Kadın sosyal hayatta erkek ile aynı eğitim ve vasıfları taşısa dahi iş hayatında eşit koşullarda yükselememektedir. Evinde veya kamusal alanda her ne şekilde olursa olsun üretime katılan her kadının, ekonomik özgürlüğe kavuştuğunda özgüveni daha çok beslenecek böylece sosyal ve psikolojik açıdan daha dik duracaktır. Hak ettiği standartları elde eden özgüvenli ve sağlam duruşa sahip olan kadınlar ise daha sağlıklı ve bilinçli bir şekilde çocuklarını yetiştirecektir (Gökkaya, 2014).

2.1.3.4. Türkiye'de kadın istihdamının hukuksal dayanakları

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 5'nci maddesinde "*İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayrım yapılamaz*" hükmü geçmesine rağmen maalesef ülkemizde hala iş ilişkilerinde cinsiyet ayrımı etkisini hissettirmeye devam etmektedir. Aynı zamanda; kadınlara sürekli ev hayatında olmasını iş hayatının kadınlar için olmadığını empoze etmeye çalışan zihniyetler ne yazık ki hala görülmektedir. Aynı maddenin devamında yer alan "*Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılamaz. İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmaz*" ifadesi yer almasına rağmen kadınların günümüzde hala ücret, terfi, tayin vb. konularda çifte standarta maruz kaldıklarını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur.

Aynı kanunun 74'ncü maddesinde "*Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir*" şeklinde kadınların doğum süreci izinleri açıkça ifade edilmektedir. Buna rağmen özel sektördeki işleyişte ya bu sürelerin altında izinler alınması konusunda kadınlar

zorlanmakta ya da doğum sonrası kadının iş veriminin düşeceği kanısına inanarak veya emzirme izinleri gibi zorunlu halleri olumsuz çıktılar olarak değerlendirerek işten çıkarma yoluna giden işletmelerin hala mevcut olduğu görülmektedir.

Yine aynı kanunun 88'nci madde uyarınca ilgili makamlar tarafından hazırlanan "*Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik*" kapsamında bahsi geçen durumlarda bulunan kadınların hangi şartlarda çalıştırılacağı ile emzirme ve çocuk bakım odalarının açılması için gereken şartlar belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin 13'ncü maddesinde yer alan oda ve yurt açma yükümlülüklerinin açıkça belirtilmiş olmasına rağmen bir çok işletmede uygulanmamakta olup işletmeler maalesef kendilerine kesilen cezaları ödemeyi tercih etmektedir.

Kadın haklarının korunmasının ve yasal düzenlemeler yapılmasının önemi üzerinde duran ülkelerden biri olan Türkiye'nin, kadın hakları yasal çerçevesini oluşturan ilk ülkelerden biri olmasına rağmen yasal olarak kadına verdiği hakları fiiliyatta uygulama konusunda başarısız olduğu belirtilmiştir. Bunun temel nedeni ise kadının işgücü piyasasına ve sosyal hayata katılması konusundaki toplumsal bakışın negatif etkilerinin halen devam etmesiyle ilgilidir (Kızılgöl, 2012).

Sosyal baskılardan dolayı her konuda bir adım geride bırakılan kadınların, gelecek nesillerin mimarı olduğu gerçeğinin unutulmaması gerekmektedir. Toplumun her konuda gelişmesi için kadınların gelişmesine destek olunması gerekmektedir. Eğitim, iş gibi tüm konularda kadınların erkekler ile aynı haklara sahip oldukları bilinci yalnızca yazılı kaynaklarda yer almamalı toplum zihniyetinin temeline oturtulmalıdır.

2.2. Ekoturizm Alanında Kadının Yeri

Birçok toplumda ekoturizm işletmelerinin devamlılığı konusunda kadının rolünün zorluğundan bahsedilmiştir. Kadınların bulundukları toplumda bazı ekoturizm

faaliyetleri üzerine girişimler gerçekleştirmek istedikleri ancak bir takım toplumsal cinsiyet sorunları ile karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Bu tür girişimler içerisindeki kadınlar için yapacakları işte rollerinin ne olacağı, neye uygun olacakları konusunda birçok toplumda ve kültürde "*söylenmemiş*" kısıtlamaların bulunduğu ortaya konulmuştur. Kadınların kırsal ekoturizm faaliyetlerinde genellikle yemek pişirme, temizlik, orman yollarında ve köy etrafında rehberlik, el sanatları yapımı ve satımı, vb. alanlarda para karşılığı çalıştıkları ifade edilmiştir. Bölgede yapılacak olan ekoturizm faaliyetlerinde bölge halkının teşvik edilmesi, yöre insanının yapılacak faaliyetlerden maddi kazanç sağlaması ve ihtiyaç halinde buradaki girişimci halka maddi destek sağlanması ekoturizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği açısından önem arz ettiği belirtilmiştir (Sproule, 1996).

Scheyvens (2000) çalışmasında, üçüncü dünya ülkelerinin birçok yerinde, ekoturizm girişimlerine dahil olmak isteyen yerel toplulukların sayısının son on yılda yükselişe geçtiğini belirtmiştir. Ekoturizmin birçok kırsal topluluk tarafından potansiyel bir ekonomik kurtarıcı olarak görüldüğü, yeni iş olanaklarının ve becerilerin gelişimini desteklediği ifade edilmiştir. Scheyvens, insanların kendi ekoturizm alanlarındaki doğal kaynakların kullanımını daha iyi kontrol etme şansına sahip oldukları konusunda güdülendiklerini belirtmiştir. Toplumsal cinsiyet açısından tarafsız olduğu düşünülen diğer kalkınma girişimlerinde olduğu gibi, ekoturizm girişimlerinde de yerel kadınların dezavantajlı olduklarını ve marjinalleştirme riski altına sokuldukları vurgulanmıştır. Fakat toplumsal olarak öngörülen rollerde kadınların doğal çevre ile erkeklerden daha fazla etkileşime girdiği, ekoturizmin gerçekleştiği kaynak olan doğal kaynak tabanının sürdürülebilir olması için kadınların işbirliğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Kadınların ekoturizm faaliyetlerinde bulundukları fiziksel çevre ile yakın ilişki içerisine girmelerinin, uzman bilgi birikimlerini geliştirirken çevreyi korumaya dair ilgilerinin de artmasına katkı sağladığı belirtilmiştir.

Erkeklerin maaşlı işlere daha çok yöneldiği ve kadınlar kadar doğal çevreye güvenmedikleri konusu üzerinde durulmuştur. Tanzanya'daki Maasai kadınlarının, turizm ürünleri ve hizmetlerinin geliştirilmesi ile ilgili olabilecek yürüme yolları, zanaat üretimi ve yararlı bitkiler hakkında özel bilgiye sahip oldukları ifade

edilmiştir. Kırsal Asya, Afrika ve Pasifik'in pek çok yerinde kadınların su, yiyecek ve yakacak odunların toplanmasından sorumlu oldukları, aynı zamanda orman ürünlerinin ve kamışların satıldığı devamlı gelir getirici faaliyetlerle uğraşmakta olduklarını da vurgulanmıştır. Ayrıca, Afrika'daki gıda üretiminin %60-80'inin kadınlar tarafından gerçekleştirildiği, kadınların tüm bu bilgi ve becerileri göz önüne alındığında ekoturizm faaliyetleri konusunda güçlendirilmelerinin ve toplumsal cinsiyet ayrımına maruz kalmamalarının önemine dikkat çekilmiştir.

Scheyvens, Endonezya Pandangaran balıkçı köyünde yerel halkın, yakındaki bir oyun parkına kano ile turist çektiğinden bahsetmiştir. 12 tane resmi rehberin olduğuna ve hiçbirinin kadın olmadığına dikkat çekilmiştir. 40 tane informal kılavuzdan ise yalnızca beş tanesinin kadın olduğunu vurgulanmıştır. Birçok kadının, nispeten kârlı bu ekonomik fırsatı kullanamayacaklarını düşündüğünü, sebebinin ise rehberlikle uğraşan kadınların köylüler tarafından hoş karşılanmaması ve bu kadınların yabancı turistler ile bağlantı kurmak isteyen "*fahişe*" oldukları söylentisinin, kadınların bu işe girme isteklerini olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Kadınların, ekoturizm kaynaklı gelir üzerinde bir kontrol sahibi olmasını sağlamanın, erkeklerin hane halkı gelirlerini kontrol ettiği toplumlarda zor olduğundan bahsedilmiştir. Buna rağmen kadınların geleneksel olarak kendilerine ait bir geliri ve malları bulunmayan Tanzanya'daki Maasai gibi toplumlar bile kadınların kendi gelirlerini sağlamak için ortam oluşturulabildiği vurgulanmıştır. Hollandalı turizm sivil toplum örgütü (Retour), küçük ölçekli ve düşük etkili turizm fırsatları için Maasaililer ile birlikte çalışmak istediğini ifade etmiştir. Kadınların bu turizm fırsatına dahil edilmesi konusunda bölgedeki erkekler ile görüşülerek kadınlara engel olunması halinde, öncelikle pragmatik nedenlerden dolayı, kalkınma ajanslarından fon sağlamada güçlük çekeceklerini ve ikincil olarak kültürel açıdan cezbetmek istedikleri turistlerin kadınları ezen bir toplumla ilgilenmeyeceğini belirtmişlerdir. Böylelikle erkeklerin, kadınların aktif olarak turizme dahil olmalarına izin vermelerine ikna edildiği belirtilmiştir. Retour'un, güven ve becerilerini arttırmak için kadın gruplarıyla birlikte yaptığı çalışmaların akabinde tamamlayıcı turizm

ürünleri sunmak amacıyla kadınların gençlik gruplarıyla işbirliği yapmalarına yardımcı oldukları vurgulanmıştır. Kamp alanları, yürüyüş safarileri ve boncuk işçiliği gibi alanlarda kadınların çalışmasına olanak sağlandığı, kadınların boncuk işi ürünlerini satarak kazandıkları geliri muhafaza edebilmelerinin bu girişimin en önemli sonuçlarından biri olduğu belirtilmiştir. Tanzanya Maasai 'deki ve Endonezya Pandangaran'daki toplumlarda yaşanan bu iki olay ile kadınların ekoturizm girişimlerinde psikolojik açıdan olumlu ve olumsuz yönde nasıl etkilendiklerini ortaya konulmuştur.

Pleno (2006), Filipinlerin Bohol bölgesinde yapmış olduğu çalışmada; Bohol bölgesinde yaşayan kadınların burada yapılan ekoturizm faaliyetleri üzerinde büyük katkılarının olduğunu belirtmiştir. Bölgede seminer ve eğitim teşviklerinin sağlanması ile kadınların ekoturizm projesine katılımlarının arttığını ortaya koymuştur. Kadınların, ziyaretçiler ve kendileri için yeni yemekler pişirdikleri gözlemlenmiştir. Bu çalışmada, "*Maria Jane*" adındaki bir kadının, önceleri "*Demirhindi Çorbası*" ve "*Tinola*" gibi yemekler pişirirken daha sonraları "*İstiridye Omleti*" gibi farklı menüler oluşturup satmaya başladığı belirtilmiştir. Bu satışlar esnasında ziyaretçiler ile sosyal etkileşimde bulunmasının da bu kişiye katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bu çalışmada, kadınların ekoturizm projelerine katılımlarının sağlanması adına sivil toplum örgütleri, yerel yönetim birimleri, halk organizasyonları gibi topluluklar tarafından harekete geçirildiğinden bahsedilmiştir. Kadınların zaman içerisinde bu projelerdeki aktif çalışmaları sayesinde vizyonlarının gelişmesi ile beraber diğer kadın üyeler ve turistler ile aralarındaki ilişkilerin daha iyiye gittiği ortaya konulmuştur. Kadınların kendilerine olan güvenlerinin artması ve iletişim becerilerinin gelişmesi de ortaya çıkan olumlu sonuçlar arasında sayılmıştır.

Alkan (2007) tarafından, Trabzon'da orman köylerinde yaşamını sürdüren kadınların mevcut sosyo-ekonomik ve kültürel durumları ile orman kaynaklarını kullanım şekilleri ve sıklıkları üzerine yapılan çalışmada, bu lokasyondaki kadınların gelişmekte olan diğer ülkelerde benzer konumlarda bulunan kadınlara oranla orman kaynaklarından daha az faydalandıkları tespit edilmiştir. Bu bölgede bulunan kadınların hem evde hem de dışarıda yapılan işlerde iş yükünün bölge erkeklerine

oranla daha fazla olmasına karşın kırsal kalkınma programlarından elde ettikleri faydanın erkeklere göre daha az olduğundan bahsedilmiştir. Kadınların yüksek oranlarda tarım ve hayvancılık ile meşgul olduğunu ancak tarım işlerinde bir iş gücü yetersizliğinin söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bölgedeki bu iş gücü yetersizliği mısır tarlalarının, çay ve fındık bahçelerine tahvil edilmesinde rol oynayan etkenlerden biri olmuştur. Kırsal kalkınmanın sağlanması için bölge kadınlarının mevcut uğraşları olan tarım ve hayvancılık işlerinden daha fazla randıman alınmasını sağlayacak eğitim programlarının gerçekleştirilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Barry (2012) tarafından yapılan çalışmada, doğru yapıldığında sürdürülebilir turizmin gelişiminin, ekonomik büyümeyi teşvik etme, yoksulluğu azaltma, biyo-çeşitliliği koruma, kültür ve gelenekleri devam ettirme ve yerel topluluklar için istihdam yaratma konusunda etkili bir araç olabileceğini ifade edilmiştir. Sürdürülebilir turizmin, köylüler için yerel bir gurur duygusu aşılama potansiyeline sahip olduğunu ve kültürel mirası güçlendirmeye teşvik edebileceğini belirtilmiştir. Ekoturizm projelerinin, bir topluluğun sosyo-ekonomik koşullarının iyileştirilmesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu vurgulanmıştır. Gelir dağılımının dengelenmesi, istihdam olanaklarının, eğitim imkanlarının ve altyapı tesislerinin artması ile gelişen ve iyi yönetilen ekoturizm girişim perspektiflerinin pozitif sonuçlara ulaşabileceğinden bahsedilmiştir. Ayrıca ekoturizmin cinsiyet ayrımını önleme ve kadınların gelir getirici etkinlikler ve eğitimler ile güçlenmesini teşvik etme potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir.

Ekoturizm'de kadınların etkisinin daha net anlaşılabilmesi için Isecheno Kadın Koruma Grubu'nun çalışmaları önem arz etmektedir. Isecheno'nun, Kenya'nın batısında bulunan Kakamega ilçesindeki çok küçük bir topluluk olduğu ifade edilmiştir. Isecheno Kadın Koruma Grubu ise, "*Beatrice Asudi*" adında bir yerel topluluk lideri ile birlikte başlayan ve kadınların kendi teşvik ve girişimleri ile devam eden turizm ve ekoturizm odaklı eğitimler alarak bilinçlendirildikleri bir proje olarak belirtilmiştir. Kadın gruplarının Isecheno'da başlatılmasının sebebinin, birçok turistin ve Kenyalı ulusal ziyaretçinin, Luhya kültürünün yaşam tarzı ve Kakamega Yağmur Ormanı içinde ve çevresinde yaşayan insanlar hakkında bilgi sahibi olmak istemesi

olduğu ifade edilmiştir. Bu kadın grubunun projelerinin, turizm alanındaki ilerici ve çevreye duyarlı zihniyeti sergilemek için geniş olanaklar sunduğunu, hepsinin de turizmle ilgili olduğunu vurgulamıştır. Kadınların yağmur ormanları ve köy turları, safariler, konaklama yerlerinin oluşturulması gibi birçok faaliyette bulundukları belirtilmiştir. Isecheno Kadın Koruma Grubu'nun, bölgedeki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin ve çevresel eğitimin ilk örneği haline geldiğine dikkat çekilmiştir.

Kavak (2015), "*Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları*" adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, bu bölgede yaşamını sürdüren kadınların, ekoturizmin ekonomiye ve çevreye daha fazla katkı sağladığı düşüncesini erkeklere oranla daha fazla desteklerken, erkeklerin ise sosyo- kültürel gelişmelere daha fazla katkı sağladığı düşüncesini, kadınlara oranla daha fazla desteklediğini ortaya koymuştur. Bölgede yaşamını sürdüren evli çiftler ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkı sağladığını savunan en kalabalık grup olurken, ekoturizmin sosyo-kültürel boyutunun daha fazla katkı sağladığını savunan en kalabalık grubu ise bekarlar oluşturmuştur. Ekoturizm kavramına en fazla olumlu bakış açısı üniversite mezunlarında olurken, en az olumlu tutum sergileyenlerin okur-yazar ve ilkokul mezunu olan kişilerden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma ile eğitim seviyesindeki farklılıkların ekoturizm kavramına olan bakış açısının şekillenmesinde önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. MATERYAL

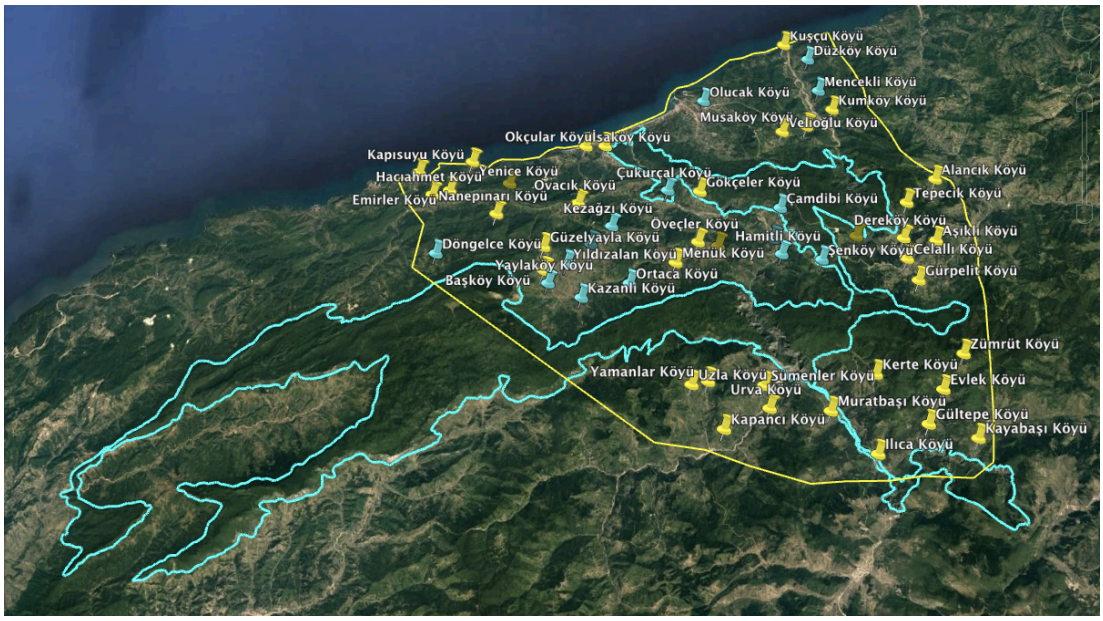
Bu çalışma KDMP'nin Kastamonu sınırları içinde yer alan bölümünde gerçekleştirilmiştir (Şekil 3.1.). Araştırma kapsamında KDMP'nin tampon bölgelerinde hayatını sürdürmekte olan ailelerden özellikle kadın bireylerin bölgenin doğal güzellikleri ve barındırdığı değerlerden faydalanma düzeyleri incelenmiştir.

Şekil 3.1. KDMP'nin Türkiye üzerindeki konumunu gösteren harita (Kaynak: maps.google.com)

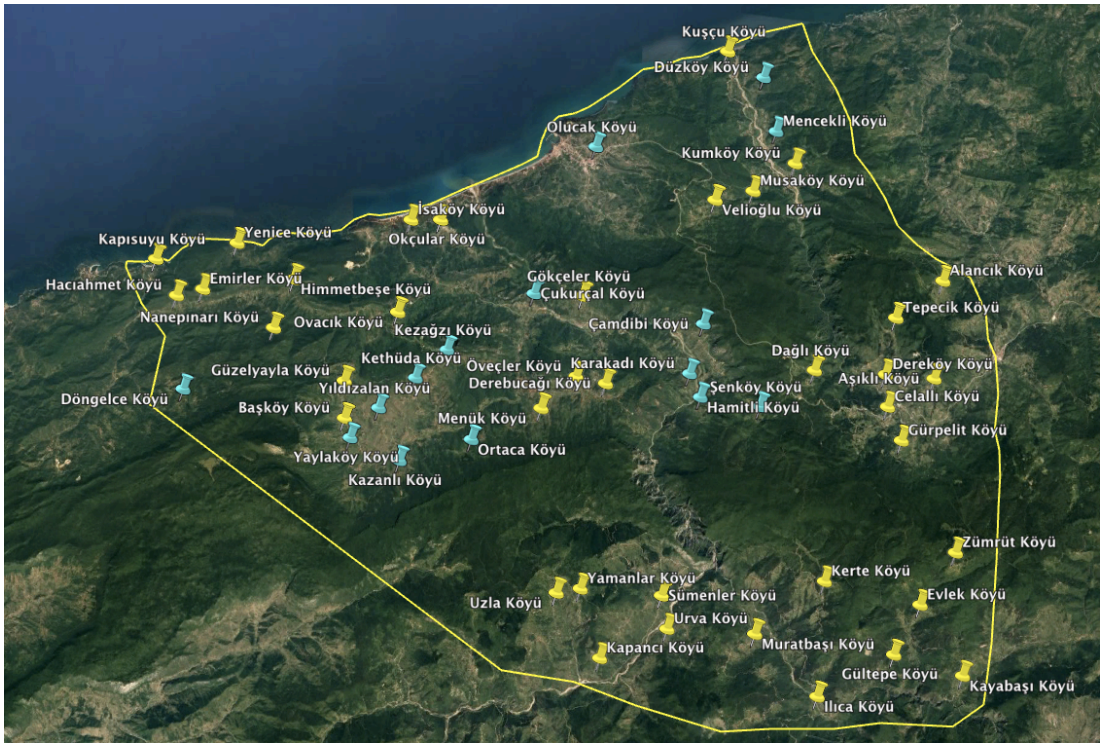
3.1.Araştırma Alanının Tanıtımı

KDMP Kastamonu bölümü tampon bölgesi; Azdavay, Pınarbaşı, Cide ve Şenpazar olmak üzere 4 ilçenin 53 köyünü kapsamaktadır (Şekil 3.2.). Bu ilçelere ilişkin genel özellikler; demografik, coğrafi yapı, bitki örtüsü, turistik yerleri ve kültürel özellikleri kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır.

Şekil 3.2. Çalışma alanının KDMP üzerindeki konumunu gösteren harita (Kaynak: maps.google.com)

Şekil 3.3.'de anket uygulaması yapılan ve yapılmayan köyler gösterilmiştir. Sarı iğne ile işaretlenen köylerde anket yapılırken, mavi iğne ile işaretlenen köylerde anket yapılmamıştır. Azdavay ilçesinde 4 köyün, Pınarbaşı ilçesinde 8 köyün ve Şenpazar ilçesinde 7 köyün tamamında anket uygulaması yapılmıştır. Cide ilçesinde ise 34 köyün 19 tanesinde anket uygulaması yapılmıştır.

Şekil 3.3. Anket uygulaması yapılan ve yapılmayan köyleri gösteren harita (Kaynak: maps.google.com)

Not: : Anket uygulaması yapılan köyler

: Anket uygulaması yapılmayan köyler

3.1.1. Azdavay İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri

Kastamonu ilinin kuzey batısında yer alan Azdavay ilçesinin toplam yüzölçümü 759 km²' dir (HGK, 2014). Kastamonu iline 77.6 km uzaklıkta bulunan Azdavay ilçesi kuzeyde Doğanyurt, kuzey batıda Şenpazar, batıda Pınarbaşı, güneyde Daday, doğuda Ağlı ve kuzeydoğuda Küre ilçeleri ile komşudur. İlçe merkezinin rakımı 830 metredir. Azdavay ilçesi 4 mahalle ve 49 köyden oluşmakta olup neredeyse tamamı orman köyü olan bu köylerin ilçe merkezine en uzak olanı 60 km mesafede bulunmaktadır. İlçede bulunan 49 köyden sadece 4 tanesi KDMP sınırları içersinde yer almaktadır. İlçenin doğu kısmında %50'ye; güney, kuzey ve batı kısımlarında ise %71'e varan ormanlık sahalar görülmekle beraber geri kalan kısımlar ise mera ve tarım alanlarını oluşturmaktadır. Ormanlık sahaların alçak kısımlarında yapraklı maki türleri daha yukarıları ise yapraklı ibreli karışımı ve en yükseklerde ibreliler

hâkimdir. İbreli olan bölgelerde Göknar ve Çam ormanları, yapraklılarda ise Meşe ve Kayın ağaçları çoğunluğu teşkil etmektedir. Maki türlerinden şimşir ve yabani kiraz çoğunluktadır (Zeyrek, 2013).

İlçe genelinde orman alanlarında; Göknar (Abies), Çam (Pinus nigra ve Pinus sylvestris), Ardıç (Juniperus), Kayın (Fagus), Meşe (Quercus), Karaağaç (Ulmus laevis), Kavak (Populus), Ihlamur (Tilia), Gürgen (Carpinus), Dişbudak (Fraxinus), Fındık (Corylus), Çınar (Platanus), Kızılağaç (Alnus), Söğüt (Salix) gibi ağaçlarla Şimşir (Buxus), Yaban kirazı (Cerasus avium), Arman gülü (avu) (Rhododendron), Kurtbağrı (Ligustrum vulgare), Ilgın (Tamarix), Böğürtlen (Rubus fruticosus), Kızılcık (kiren) (Cornus mas), Kızamık (karamuk) (Berberis vulgaris), Eğrelti otu (Pteridium aquilinum) ve Ayı üzümü (Vaccinium myrtillus) gibi ağaççıklar bulunmaktadır (URL-3).

Azdavay ilçesinin KDMP sınırları içerisinde bulunan başlıca turistik bölgelerden Çatak Kanyonu ilçe merkezine 7 km uzaklıkta olup Dünya'nın 4. büyük kanyonu olma özelliğine sahiptir. Yapımı 2017 yılında tamamlanan Cam Seyir Terası sayesinde Çatak Kanyonu'nu ziyaret eden turist sayısında artış gözlemlenmiştir (Şekil 3.4.).

Şekil 3.4. Azdavay Çatak Kanyonunu Ziyaret Eden Eko-Turistler
(Fotoğraf: İlçin Özge ÇALIŞKAN)

M.Ö. (Milattan Önce) dönemlerde sığınak ve ibadethane olarak kullanıldığı tahmin edilen, ilçe merkezine 6 km uzaklıktaki Medil Mağarası'nın astım hastalarının rahat nefes almasını sağlayıcı şifalı bir yanı olduğu yerel halk tarafından söylenmektedir. İlçe merkezine 13 km uzaklıktaki Saray Şelalesi (Başdeğirmenler Şelalesi) ise tabiatın eşsiz güzelliğini gözler önüne sermektedir (Şekil 3.5.).

Şekil 3.5. Saray Şelalesi (Başdeğirmenler Şelalesi)
(Kaynak: www.atlasdergisi.com)

Azdavay'a 26 km uzaklıktaki Hoca Köyü'nde bulunan 740 yıllık Anıt Çam Ağacı Kastamonu Valiliği tarafından koruma altına alınmış, yerli ve yabancı bir çok turist tarafından ziyaret edilmektedir (URL-3).

Zümrüt Köyü, ilçe merkezine 29,4 km uzaklıkta etrafı tamamen ormanlarla kaplı izole bir köydür. Gerek kültürel gerekse doğal açıdan bozulmamış olan bu köyün nüfusunun büyük bir çoğunluğunun İstanbul' a göç etmesinden dolayı şu anda 2016 TÜİK verilerine göre bünyesinde 41 köy sakinini barındırmaktadır. 2004 yılı yaz döneminde başlamış olan ve 24 ay devam etmiş "*Zümrüt Köyü Ekoturizm Uygulama Projesi*" isimli projeye konu olan Zümrüt Köyü ekoturizm çalışmaları konusunda en şanslı köy olarak görülebilir.

2000 yılında Küre Dağları'nın milli park ilan edilmesiyle, milli park etrafında yaşayan orman köylülerinin ormancılığın üretim fonksiyonu dışındaki değerlerinden de faydalanabileceğini gören 2003 yılında kurulmuş olan Küre Dağları Ekoturizm Derneği'nin (KED), GEF) / Küçük Destek Programı (SGP)'na sunduğu bir proje ile süreç başlamıştır. Proje ile köyde ekoturizmin altyapısı ve alternatif gelir kaynağı oluşturulması amaçlamıştır. Köy halkı projeye ilk etapta istekli fakat tereddütlü bir yaklaşım sergilemiştir. Rekreasyonel faaliyetlerden, köy ürünlerinin paketlenerek pazarlanmasından, ziyaretçilere yerinde yöresel lezzetlerin sunulmasından, köyde bulunan iki evin pansiyon olarak kullanılmasıyla ziyaretçilerin konaklamalarının sağlanmasından, at biniciliği ve bisiklet gezisi faaliyetlerinden, doğa yürüyüş olanaklarından, çevrede bulunan doğal yapıların (kanyon, mağara, vb.) gelen turistlere gezdirilmesinden ekonomik gelir elde edilmesi amaçlanmıştır. Uzun vadede Küre Dağları'nın PAN Parks sistemine girmesi ve PAN Parks kriterleri çerçevesinde turizm faaliyetlerinin sürdürülmesi de proje hedefleri arasında bulunmaktadır. 2006 yılında tamamlanan bu projeye:

> Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) ; *"Proje kapsamında uzman çalışmaları, eğitimler ve örnek turizm uygulamalarıyla Zümrüt köyünde ekoturizmin altyapısı oluşturulmuştur. Köyde iki pansiyon, bir ziyaretçi merkezi kurularak yörede turizm başlatılmıştır. Bu çalışma ile yöre halkının Milli Park ile işbirliği geliştirilmiştir ve ekonomik katkı sağlanmıştır"* şeklinde projenin sonucuna yorumda bulunmuşlardır (Lise vd., 2015).

> Dönemin Azdavay Belediye Başkanı Osman Nuri Civelek ise bir gazetecinin sorusu üzerine; "*Zümrüt Köyünde ekoturizm mantığında iki evin restorasyonu yapılarak tamamen köy ortamının yaşanabileceği aktivite mekânları oluşturulmuştur. Oradaki ev sahiplerinin ve işletmecilerin turizm mantığını kendi dünyalarında oluşturamadıklarından, yatırım yapılan evlerin sahiplerinin bu işi yapamamalarından kaynaklanan sıkıntı yaşanmış ve doğmadan ölmüştür. Restore edilen evlerde inek besleneceği, insanların gözleri önünde sağılacağı, tavukların yumurtalarının ikram edileceği güzel bir*

planlama yapılmış fakat maalesef işletmeler başarısız olmuş ayrıca bölgeyi ziyaret edenler tarafından internet üzerinden alınan tepkiler de üzmüştür" şeklinde yanıt vermiştir (Anonim, 2014b).

Zümrüt Köyü'nde gerçekleştirilen bu proje kapsamında farklı geri dönüşler alındığı görülmektedir. Doğal güzelliği ile dikkat çeken Zümrüt Köyü'nde yapılan bu proje kapsamında verilen ekoturizm konulu eğitimler ve yapılmaya çalışılan bir takım girişimler, diğer KDMP kapsamındaki köylere örnek teşkil edebilme niteliği taşıması açısından önem arz etmektedir.

Komşu ilçe konumunda olan Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerine özgü yöresel kıyafetlerin 600 yıllık bir geçmişe sahip olduğu ve yöre kadınlarının günlük yaşamlarında bu kıyafetleri hala giymeye devam ettiği bilinmektedir. Azdavay'daki dokuma tezgahlarında üretilen kıyafetler entari, kuşak, önlük, delme, şerit, paçalı don, tekke ve yazmadan oluşmaktadır. İlçenin yöresel kıyafeti Azdavay Belediye Başkanı Osman Nuri Civelek'in çabalarıyla Dünya folklor literatürüne "*folklorik kıyafet*" olarak da alınmıştır (Şekil 3.6.).

Şekil 3.6. Azdavay ve Pınarbaşı yöresel kıyafetleri (Fotoğraf: İlçin Özge ÇALIŞKAN)

Yöreyi ziyaret eden yerli ve yabancı turistler tarafından bir hayli ilgi gören bu kıyafet, ilk kez 2001 yılında yapılmaya başlanmış ve "*Pınar Bebek*" (Şekil 3.7.) adı verilen yöresel kıyafetlerin giydirildiği bebekler Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerinde geçim kaynağı haline gelmiştir.

Şekil 3.7. Pınar Bebek (Kaynak: www.kulturportali.gov.tr)

İlçe merkezine 12 km uzaklıktaki Karahallılar Köyü'nde bulunan böbrek, idrar yolu hastalıkları ve prostat hastalığına iyi geldiği söylenen "*doğal şifalı su*" yöreye özgü bir diğer kültürel değerdir. Ana malzemesi mısır unu olan "*malak yemeği*" ve bu bölgede üretilen "*ıhlamur balı*" yalnızca Azdavay'a özgü iken, kızamık ekşisinden yapılan "*kara çorba*" hem Azdavay hem de Pınarbaşı ilçesine ait yöresel bir çorbadır. Un çorbası, kara lahana dolması, ıspıt yaprağı dolması, ıspıt kavurması, ıslama (banduma), kara lahana kavurması, kabak ekmeği, bazlama, serme ekmek, avuz, delioğlan sarığı, pekmez, ekşi, sirke, tarhana, kuş burnu marmelatı da genel itibari ile KDMP Kastamonu bölümünde yer alan dört ilçede de yapılan yöresel yemekler olarak bilinmektedir.

Ayrıca Türkiye Motosiklet Federasyonu'nun düzenlediği, Türkiye Motosiklet (Enduro) Şampiyonası 4'ncü yarışının 2014 yılında Azdavay'da gerçekleştirilmesiyle

bölgeye turistlerin ilgisinin arttığı belirtilmektedir. Azdavay'da ilk kez 2014 yılında düzenlenen bu aktiviteye hala ev sahipliği yapmaya devam etmektedir.

Azdavay ilçesinde KDMP tampon bölgesinde yer alan 4 adet köy bulunmaktadır. Bu 4 köydeki toplam kadın nüfusu 52, erkek nüfusu ise 57'dir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. *Azdavay 2016 yılı nüfus verileri ve KDMP tampon bölgesindeki köylerin ilçe merkezine uzaklıkları (Kaynak: TÜİK 2016, maps.google.com)*

KÖYLER	NÜFUS		KDMP Tampon Bölgesindeki Azdavay Köylerinin İlçe Merkezine Uzaklıkları
	ERKEK	KADIN	
Azdavay / Evlek Köyü	11	15	28,3 km
Azdavay / Gültepe Köyü	15	17	29,2 km
Azdavay / Kayabaşı Köyü	6	4	20,1 km
Azdavay / Zümrüt Köyü	25	16	29,4 km
KÖYLERİN TOPLAM NÜFUSU	**57**	**52**	

3.1.2. Pınarbaşı İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri

Kastamonu ilinin kuzey batısında yer alan Pınarbaşı ilçesinin toplam yüzölçümü 546 km²' dir (HGK, 2014). Kastamonu iline 100 km uzaklıkta bulunan Pınarbaşı; doğusunda Azdavay ilçesi, batısında Bartın ilinin Ulus ilçesi, kuzeyinde Cide, kuzeydoğusunda Şenpazar, güneyinde Daday ve Eflani ilçeleri ile çevrilidir. İlçe merkezinin rakımı 650 metredir. Pınarbaşı ilçesi 6 mahalle ve 27 köyden oluşmakta olup, köyler dağınık ve her köyde en az 4 veya 5 yerleşim yeri bulunmaktadır. İlçede bulunan 27 köyden sadece 8 tanesi KDMP sınırları içersinde yer almaktadır. İlçede Karadeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş iklimi hakimdir. Orman bakımından zengin olan Pınarbaşı'nın %63'ü ormanlarla kaplıdır. Kışların uzun ve soğuk, yazların ise kısa ve sıcak geçtiği yörede yükseklere çıkıldıkça iğne yapraklı ağaçlar alçak kesimlerinde ise çayır ve maki benzeri bitki örtüsü görülmektedir (Çetinel, 2013).

İlçe merkezine 21,5 km uzaklıktaki Muratbaşı Köyü sınırları içerisinde bulunan ve yerel halk tarafından "*ölüm kanyonu*" olarak adlandırılan Valla Kanyonu,

Türkiye'nin en büyük ikinci kanyonudur. Devrekâni Çayı ile Kanlıçay'ın birleştiği yerde başlayan ve Cide'ye doğru ilerleyen kanyonun uzunluğu 12 km olup yan duvarlarının yerden yüksekliği 800 ila 1300 metre arasında değişmektedir. Valla Kanyonu'nda çok sayıda tehlikeli nokta bulunması ve sarp kayalıklarda kartal, akbaba, atmaca, doğan ve diğer yaban hayvanlarının bulunması göz önüne alındığında kanyonu teçhizatsız ve kılavuzsuz geçmenin imkansız olduğu belirtilmektedir. 1994 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nden gelen 4 öğrencinin Valla Kanyonu'nda kaybolup 14 gün sonra Cide ilçesinden çıkmaları ve burayı "*Vahşi Cennet*" olarak tanımlamaları ile basın gündeminde yer almasıyla doğa severlerin ziyaret yeri haline gelmiştir.

Girişinde Bizans dönemine ait olduğu sanılan bir köy yıkıntısı bulunan Ilgarini Mağarası, ilçe merkezine 36 km uzaklıktadır. Mağaradan içeri girildiğinde iki kola ayrıldığı görülmekte ve sola ayrılan yoldan gidildiğinde ağızdan itibaren 250 m derinliğe inilmekte bundan dolayı da Dünya'nın 4'ncü derin mağarası olduğu bilinmektedir. Valla Kanyonu ile Ilgarini Mağarası'nın çevresi, Birleşmiş Milletler bünyesinde faaliyet göstermekte olan FAO (Gıda ve Tarım Örgütü) tarafından örnek proje alanı seçilmiştir (URL-4). Valla Kanyonu, Atlas Dergisi'nin "*Türkiye Saklı Cennetler Atlası: 50 Muhteşem Yer*" başlığında 22'nci sırada yerini alması tanınırlığını daha da artırmıştır (Şekil 3.8.) (Anonim, 2009a).

Şekil 3.8. Valla Kanyonu (Kaynak: www.pinarbasi.gov.tr)

Ilıca Köyü sınırları içerisinde yer alan Ilıca Şelalesi ilçe merkezine 11,2 km uzaklıktadır. Horma Kanyonu'nun sona erdiği noktada 10 m yüksekten dökülen şelale suyu döküldüğü yerin çevresinde çok sayıda ağaç ve bitki örtüsünün bulunduğu doğal bir havuz oluşturmuştur (Şekil 3.9.). Aynı köy sınırlarında bulunan Ilıca Hamamı, kubbe şeklinde 2 m genişliğinde 3,5 m uzunluğunda 1,80 m yüksekliğindedir ve MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü) verilerine göre buradaki suyun sıcaklığı 28 °C' dir (Çetinel, 2013). Zarı Çayı üzerinde yer alan, ilçe merkezine 4,5 km uzaklıktaki Horma Kanyonu (Ambar Gölü) ise suyun taştaki kireçleri aşındırma suretiyle meydana gelmiş derin çukurları ile dikkat çekmektedir.

Şekil 3.9. Horma Kanyonu (Kaynak: www.pinarbasibelediyesi.com)

WWF-TR, Kastamonu Valiliği ve Pınarbaşı Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından 2001 yılında restore edilen 200 yıllık Tarihi Paşa Konağı, 2002 yılında ekoturizmi canlandırmak amacıyla Pınarbaşı Ekoturizm Merkezi haline getirilmiş olup turizm açısından önemini korumaktadır.

Her yıl Temmuz ayı içinde yapılan "*Doğa Turu ve Kültür Festivali*" ile yöre halkının katılımının yanı sıra diğer il ve ilçelerden yerli turistlerin de katılımı Pınarbaşı'nın turizm potansiyeli açısından önemini göstermektedir (URL-4).

Pınarbaşı ilçesinde KDMP tampon bölgesinde yer alan 8 adet köy bulunmaktadır. Bu 8 köydeki toplam kadın nüfusu 511, erkek nüfusu ise 597'dir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. *Pınarbaşı 2016 yılı nüfus verileri ve KDMP tampon bölgesindeki köylerin ilçe merkezine uzaklıkları (Kaynak: TÜİK 2016, maps.google.com*

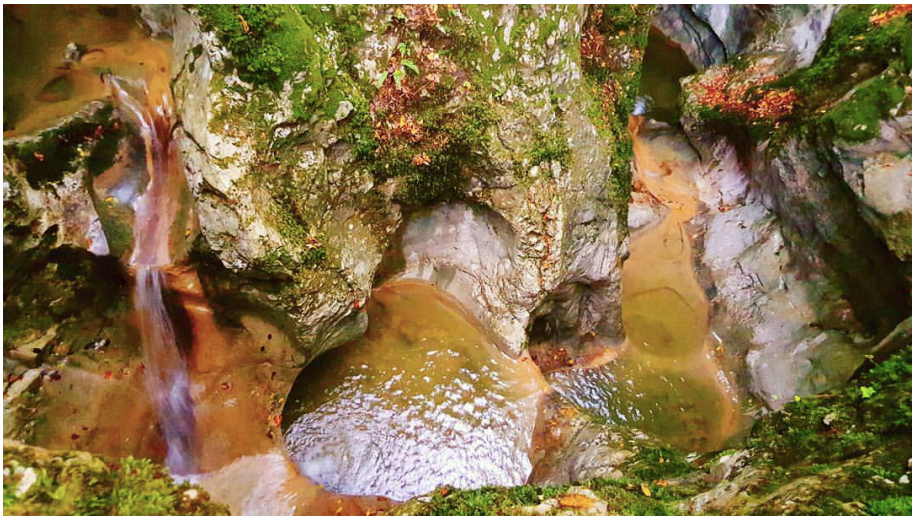
KÖYLER	NÜFUS		KDMP Tampon Bölgesindeki Pınarbaşı Köylerinin İlçe Merkezine Uzaklıkları
	ERKEK	KADIN	
Pınarbaşı / Ilıca Köyü	36	27	9,2 km
Pınarbaşı / Kapancı Köyü	72	65	22,4 km
Pınarbaşı / Kerte Köyü	96	64	21,1 km
Pınarbaşı / Muratbaşı Köyü	47	36	18,2 km
Pınarbaşı / Sümenler Köyü	125	118	31,3 km
Pınarbaşı / Urva Köyü	54	45	20,8 km
Pınarbaşı / Uzla Köyü	71	64	33,3 km
Pınarbaşı / Yamanlar Köyü	96	92	9,2 km
KÖYLERİN TOPLAM NÜFUSU	**597**	**511**	

3.1.3. Şenpazar İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri

Kastamonu ilinin kuzey batısında yer alan Şenpazar ilçesinin toplam yüzölçümü 252 km²' dir (HGK, 2014). Kastamonu iline 102 km uzaklıkta bulunan Şenpazar; kuzeyde Cide, güneyde Azdavay ve kuzeydoğuda Doğanyurt ilçesi ile komşudur. Kastamonu ilini Cide ilçesine bağlayan D 759 karayolu üzerinden Şenpazar'a ulaşım sağlanmaktadır. İlçe merkezinin rakımı 350 metre civarındadır. Şenpazar, 7 mahalle ve 23 köyden oluşmaktadır. İlçede bulunan 23 köyden sadece 7 tanesi KDMP sınırları içersinde yer almaktadır. İlçe Karadeniz iklimi ile karasal iklim özelliklerini aynı anda taşımakla beraber yükselti farkı sebebiyle kış aylarında yüksek kesimlerdeki kar kalınlığı 1-1,5 metreyi aşabilmektedir. Orman bakımından zengin olan Şenpazar'ın yüzölçümünün %70'i ormanlarla kaplıdır. Kışların soğuk ve yağışlı, yazların ise sıcak ve kurak geçtiği yörede genellikle Karadeniz'e ait olan karaçam, kayın, meşe, kestane, şimşir, ıhlamur, ceviz türü ağaçlarla kaplı ormanlar bulunmaktadır (Keser, 2013).

İlçe merkezine 8 km uzaklıkta Gürpelit Köyü sınırlarında bulunan Fabrika Deresi üzerinde bir alabalık tesisi mevcuttur. Dağlı Köyü'nde Erenler Türbesi ve aynı bölgede içerisinde büyük bir su birikintisi olan bir mağara bulunmaktadır. Alancık

Köyü sınırlarında yer alan Bezez Kalıntıları, Bezez-Erencik bölgesinde toprak altında kalmış bir yerleşim yeri olmakla beraber, burada üst kısmı görünen bir kilise de yer almaktadır. Dağlı köyü yakınlarında bulunan Dağlı Kuylucu, Türkiye'nin ağzı en geniş (yaklaşık 100 m) dikey mağarası olma özelliğine sahiptir (Şekil 3.10.). Gürleyik Köyü Poyracık mevkiinde bulunan Poyracık Şelalesi, ilçe merkezine 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Çay sularının toprağı aşındırması ile meydana gelmiş olan Poyracık Şelalesi kayaların üzerinden aşağı doğru dökülmektedir. Ayrıca her yıl Temmuz ayının ilk haftasında düzenlenen Şenpazar Kardeleni ve Kültür Festivali kapsamında düzenlenen konser ve etkinlikler ile de yöre bir çok turist tarafından ziyaret edilmektedir.

Şekil 3.10. Dağlı Kuylucu (Kaynak: www.senpazar.gov.tr)

Şenpazar'da pekmezli fasulye, pıhtı, diken ilmeği kavurması, gaygana, deve kulağı, sulu pancar, karmaç gibi yöresel yemekler yapılmaktadır. Entari, basma paçalı şalvar, peştemal denilen önlük, yün çorap ve lastik ayakkabıdan oluşan yöresel kıyafetin giyimi ilçe merkezinde kullanım sıklığını yitirmiş olmasına rağmen orman köylerine gidildikçe hala yöresel kıyafet giyen kadınlara rastlanmaktadır. Yöresel kıyafete bel kısmına takılan alaca bir kuşak, boyun altından geçen boncuklu yapıyla arasında bağ oluşturulmuş başta duran tekke ve üzerinde bulunan yazma (çember) da eklenerek yörenin yaşlı kadınları tarafından halen kullanılmaktadır (URL-5).

Şenpazar ilçesinde KDMP tampon bölgesinde yer alan 7 adet köy bulunmaktadır. Bu 7 köydeki toplam kadın nüfusu 337, erkek nüfusu ise 366'dır (Tablo 3.3.).

Tablo 3.3. *Şenpazar 2016 yılı nüfus verileri ve KDMP tampon bölgesindeki köylerin ilçe merkezine uzaklıkları* (Kaynak: TÜİK 2016, maps.google.com)

KÖYLER	NÜFUS		KDMP Tampon Bölgesindeki Şenpazar Köylerinin İlçe Merkezine Uzaklıkları
	ERKEK	KADIN	
Şenpazar / Alancık Köyü	20	20	8,3 km
Şenpazar / Aşıklı Köyü	29	31	6,8 km
Şenpazar / Celallı Köyü	71	79	12,8 km
Şenpazar / Dağlı Köyü	25	21	13,5 km
Şenpazar / Dereköy Köyü	43	29	8,4 km
Şenpazar / Gürpelit Köyü	144	117	24,9 km
Şenpazar / Tepecik Köyü	34	40	12,3 km
KÖYLERİN TOPLAM NÜFUSU	**366**	**337**	

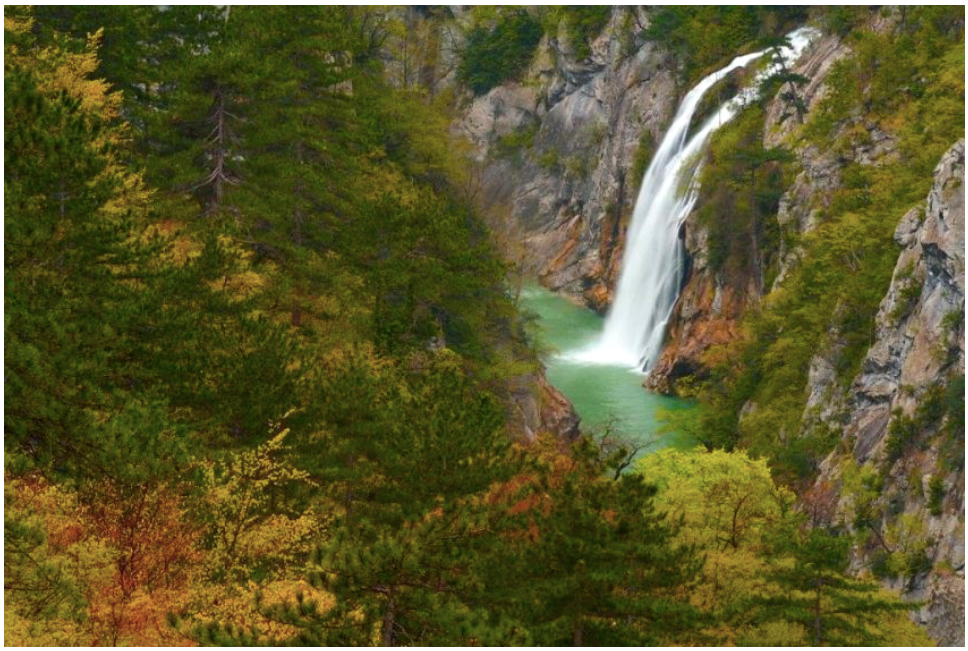
3.1.4. Cide İlçesinin Coğrafik, Turistik ve Kültürel Özellikleri

Kastamonu ilinin kuzey batısında yer alan Cide ilçesinin toplam yüzölçümü 652 km²'dir (HGK, 2014). Kastamonu iline 135 km uzaklıkta bulunan Cide; kuzeyde Karadeniz, güneyde Şenpazar ve Pınarbaşı, doğuda Doğanyurt, batıda Bartın ilinin Ulus ve Kurucaşile ilçeleri ile komşudur. Kastamonu ilini Cide ilçesine bağlayan D 759 karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. İlçe merkezinin râkımı 0 olmakla beraber ortalama râkım 800-900 metre arasındadır. Cide, 16 mahalle ve 81 köyden oluşmaktadır. İlçede bulunan 81 köyden 34 tanesi KDMP sınırları içersinde yer almaktadır.

İlçede yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı olan Karadeniz iklimi hakimdir. Orman bakımından zengin olan Cide'nin %70'i ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda, Çam, Kayın, Meşe, Kestane, Göknar, Gürgen, Fındık ağaçları bulunmaktadır. 90 km uzunluğunda denize kıyısı ve kesintisiz 11 km plaja sahip olan Cide'nin Gideros, Aydos, Denizkonak, Uğurlu, Çayyaka, Akbayır ve İlyasbey sahilleri denize girmeye

elverişlidir. Cide, Karadeniz Bölgesi'nin en uzun ve en geniş sahil şeridine ayrıca en uzun kumsalına sahiptir (URL-3).

Gökçeler köyü yakınlarındaki 5 m yükseklikten düşen Evken şelalesi, Loç vadisi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Şenköy, Çamdibi, Hamitli, Karakadı ve Derebucağı köyünü içine alan Loç vadisi, Karakadı kanyonu'nun girişi ile Valla kanyonu'nun çıkışı arasında yer almaktadır (URL-6). 2009 yılında Orya Elektrik Enerji Üretim A.Ş.' nin Hidro Elektrik Santral (HES) planlaması ile adı sıkça duyulan Loç Vadisi Cide'nin doğal güzelliklerinin başında gelmektedir (Şekil 3.11.). Orya Elektrik Enerji Üretim A.Ş. 'nin 2010 yılında gerekli olurlar ve izinleri alarak 49 yıllığına irtifak hakkı elde ettiği Loç Vadisi'nde HES tesis etme amacına adım adım yaklaşırken yerel halk da karşıt eylemler ile projeye karşı çıkmıştır (URL-7) Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki ekolojik mücadele örgütlerinden de destek gören direnişin sonucunda Danıştay bölgedeki HES yapımında iptal kararı almıştır.

Şekil 3.11. Loç Vadisi (Kaynak : www.locvadi.com)

İsmi Cenevizlilerden kalma olan Gideros (Kytoros) Koyu, İlçe merkezine 14,1 km uzaklıkta bulunan ilçenin en çok bilinen ve ziyaret edilen diğer bir doğal güzelliğidir. Birinci derecede doğal, ikinci derecede arkeolojik sit alanı olarak varlığını korumaya

devam eden Gideros Koyu'nun etrafı kestane, meşe, kayın, şimşir ve çam ağaçları ile çevrili durumdadır (URL-8). Gideros Koyu, Atlas Dergisi'nin "*Türkiye Saklı Cennetler Atlası: 50 Muhteşem Yer*" başlığında 12'nci sırada yer alarak ismini bir kez daha duyurmuştur (Şekil 3.12.) (Anonim, 2009b).

Şekil 3.12. Gideros Koyu (Kaynak: www.atlasdergisi.com)

Hamitli Köyü yakınlarında Devrekani Çayı üzerinde bulunan Uzungöl Şelalesi (Kanyon Şelalesi) Kastamonu' da şu ana kadar belirlenmiş olan en büyük şelale olma özelliğine sahiptir. Yaklaşık 45 m yükseklikten düşen su düştüğü yerde bir havuz oluşturmaktadır. Hamitli Köyü'nün bitiminde yer alan, üzerinde ahşap bir köprüye sahip olan Gömeren Kanyonu'na ise yaklaşık 6 km boyunca süren bir toprak yol ile ulaşım sağlanmaktadır. Arpalıkdüzlüğü adı verilen bir piknik alanından Gömeren Kanyonu kuş bakışı izlenebilmektedir.

Cide ilçe merkezine 20 km uzaklıkta bulunan Malyas Kanyonu, genel itibariyle toprak yolla ulaşım sağlanan bir başka turizm bölge olma özelliğindedir. Çamdibi Köyü sınırlarında yer alan sarkıt ve dikitleri ile güçlü bir görsele sahip olan 350 m derinliğindeki Kılıçlı Mağarası, taban kısmında farklı boyutlarda bir çok havuza sahiptir (URL-3). Aydos Çayı üzerinde bulunan, başlangıç noktası Şenpazar ilçesinin

Dağlı Köyü sınırları olan 10 km uzunluğa sahip Aydos Kanyonu ise rafting için uygun bir alan olarak kaydedilmiştir.

Cide'de doğmuş olan yazar ve şair Rıfat Ilgaz da ilçe için ayrı bir değerdir. Her yıl düzenlenen "*Rıfat Ilgaz Kültür Sanat ve Sarı Yazma Festivali*" ilçede turizmin hareketlenmesini sağlayan ayrı bir etkendir. Festival isminde geçen 'sarı yazma' ise yöre kadınının kullandığı bir başörtüsü olmakla beraber Cide kültürünü yansıtan yöresel kıyafetin en tanınmış kısmı olma özelliğine sahiptir. Yöresel kıyafetin diğer bölümleri ise uzun bol etekli elbise (göynek), kırmızı paçalı şalvar (don) ve bele takılan kuşaktır (URL-8) (Şekil 3.13.).

Şekil 3.13. Cide Yöresel Kıyafeti (Kaynak: www.ciderehber.com)

Kahve değirmeni, karabiber değirmeni, çeyiz sandığı, tahta kaşık, sultan kayığı maketi ise yörede yapılan el sanatlarındandır. Göbüt, kırtıl, değirmen kömeçi, kartlaç, kıvrım tatlısı, karma, kuyruklu dolma, kestane hoşafı ve armut tatlısı da yöresel lezzetleri arasında sayılabilir. Ayrıca Ceviz Helvası (Cidella) da Cide'ye özgü bir helva çeşididir.

Cide ilçesinde KDMP tampon bölgesinde yer alan 34 adet köy bulunmaktadır. Bu 34 köydeki toplam kadın nüfusu 1506, erkek nüfusu ise 1513'tür (Tablo 3.4).

Tablo 3.4. *Cide 2016 yılı nüfus verileri ve KDMP tampon bölgesindeki köylerin ilçe merkezine uzaklıkları* (Kaynak: TÜİK 2016, maps.google.com)

KÖYLER	NÜFUS		KDMP Tampon Bölgesindeki Cide Köylerinin İlçe Merkezine Uzaklıkları
	ERKEK	KADIN	
Cide / Başköy Köyü	47	42	25,7 km
Cide / Çamdibi Köyü	52	46	35,2 km
Cide / Çukurçal Köyü	57	47	18,2 km
Cide / Derebucağı Köyü	38	44	26,5 km
Cide / Döngelce Köyü	26	27	36,9 km
Cide / Düzköy Köyü	31	36	21,0 km
Cide / Emirler Köyü	42	51	31,4 km
Cide / Gökçeler Köyü	54	66	25,2 km
Cide / Güzelyayla Köyü	68	45	23,2 km
Cide / Hacıahmet Köyü	33	37	30,0 km
Cide / Hamitli Köyü	28	24	30,9 km
Cide / Himmetbeşe Köyü	16	12	20,8 km
Cide / İsaköy Köyü	43	45	13,6 km
Cide / Kapısuyu Köyü	22	29	25,4 km
Cide / Karakadı Köyü	46	37	36,6 km
Cide / Kazanlı Köyü	48	45	30,2 km
Cide / Kethüda Köyü	58	55	24,8 km
Cide / Kezağzı Köyü	32	34	22,6 km
Cide / Kumköy Köyü	60	82	14,2 km
Cide / Kuşçu Köyü	43	57	16,2 km
Cide / Mencekli Köyü	68	70	15,8 km
Cide / Menük Köyü	45	41	24,6 km
Cide / Musaköy Köyü	68	59	14,2 km
Cide / Nanepınarı Köyü	41	41	22,6 km
Cide / Okçular Köyü	29	43	9,6 km
Cide / Olucak Köyü	38	33	15,3 km
Cide / Ortaca Köyü	14	7	30,0 km
Cide / Ovacık Köyü	67	66	17,9 km
Cide / Öveçler Köyü	40	39	24,7 km
Cide / Şenköy Köyü	15	14	28,0 km
Cide / Velioğlu Köyü	57	46	11,6 km
Cide / Yaylaköy Köyü	52	41	27,8 km
Cide / Yenice Köyü	103	116	19,9 km
Cide / Yıldızalan Köyü	32	29	26,6 km
KÖYLERİN TOPLAM NÜFUSU	**1513**	**1506**	

4.YÖNTEM

KDMP'de kadınlar tarafından desteklenen veya doğrudan yapılan ekoturizm uygulamalarının saptandığı bu çalışmada öncelikle amaç ve kapsam belirlenerek literatür taraması yapılmıştır. KDMP tampon bölgesinin Kastamonu bölümünde kalan 4 ilçede halen yaşamını sürdürmekte olan kadınlara açık uçlu 35 soruluk anket uygulanmıştır. Yüz yüze anket esnasında kapalı uçlu sorular da sorularak hem yöre hakkında hem de yöre kadınının ekoturizme bakış açısı hakkında bilgiler elde edilmiştir. Anket uygulanırken, bu bölgenin ekoturizm faaliyetlerinde kadınların rollerinin ne olduğu ve bu kapsamda hem kendi hanelerine hem de bölgeye verdikleri destek araştırılmıştır.

4.1. Çalışma Alanı

Anket çalışması KDMP tampon bölgesinin Kastamonu bölümünde kalan 4 ilçede yürütülmüştür. Azdavay'da 4 köyün tamamında, Pınarbaşı'nda 8 köyde, Şenpazar'da 7 köyün tamamı, Cide'de ise 34 köyün 19 tanesinde anket yapılmıştır.

4.2. Örnek Büyüklüğünün Belirlenmesi

Anket çalışmalarının sürdürüldüğü 4 ilçenin 53 köyündeki toplam nüfusun TÜİK 2016 verilerine göre 2406 olduğu belirlenmiştir.

örnek büyüklüğü belirlenirken evrendeki eleman sayısı biliniyorsa;

$$n = \frac{N * t^2 * p * q}{d^2 (N-1) + t^2 * p * q}$$ formulü uygulanmaktadır.

Formülde;

N= Kitledeki birey sayısı

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosuna bulunan teorik değer (%95, Tablo değeri: 1,96)

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen ± sapma olarak simgelenmiştir.

%95 güven aralığında incelenecek olan olayın görülüş sıklığının 0,50 olduğu varsayıldığında 0,05 hata için ulaşılması gereken minimum örneklem sayısı 331 kişi olarak hesaplanmıştır.

$$n = \frac{2406 * 1{,}96^2 * 0{,}50 * 0{,}50}{0{,}05^2\,(2406-1) + 1{,}96^2 * 0{,}50 * 0{,}50} = 331$$

Çalışma için hesaplanan minimum örneklem büyüklüğü 331 olmasına rağmen ulaşılabilen maksimum sayıda kadın ile anket yapılmıştır. İlçelerdeki mevcut kadın sayıları ve anket yapılan kadın sayıları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Ankete katılan kadın sayısı ve ilçelerin mevcut kadın nüfusunu gösteren tablo*

	Ankete Katılan Kadın Sayısı	**Anket Yapılan Köylerin Kadın Nüfusu (TÜİK 2016)**
Azdavay	**8**	**52**
Pınarbaşı	**77**	**511**
Şenpazar	**52**	**337**
Cide	**229**	**1506**
Anket Uygulamasına Katılan Toplam Kadın Sayısı	**366**	
Anket Uygulaması Yapılan Köylerin 2016 Toplam Kadın Nüfusu		**2406**

4.3. Anket Formlarının Geliştirilmesi

Anket formları, çalışmanın amacı dikkate alınarak anketlerin yapılacağı bölgenin bazı geçmiş bilgileri ve güncel durumu hakkında verilere ulaşılmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Anket soruları üzerinde gerekli değerlendirmeler konunun uzmanları ile yapılmış ve Ek 1' de bulunan anketin son hali oluşturulmuştur. Anket formları pilot anketler ile denenmiş ve gerekli revize işlemleri yapılmıştır.

Anket formlarının ilk bölümünü bölge hakkında genel bilgi elde edilmesini sağlayan demografik soruların yer aldığı kısım oluşturmaktadır. Ardından KDMP'nın gelir düzeylerinde bir değişiklik meydana getirip getirmediği öğrenilmek istenmiştir. Devamında ise bu kırsal bölgede yaşamını sürdüren kadınların çalışıp çalışmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışan kadınların çalıştıkları sektörler, gelir durumları ve çalıştıkları iş kolundaki memnuniyet durumları sorgulanırken çalışmayan kadınların ise fırsatları olsa çalışmayı isteme durumları irdelenerek iş gücüne katılım potansiyeli tespit edilmek istenmiştir. Anket formlarının son bölümünde ise bu bölgede özel ya da kamu kolu vasıtasıyla herhangi bir denetim organının olup olmadığı araştırılmıştır. Anket uygulaması KDMP tampon bölgesi Kastamonu bölümünde yer alan köylerde yaşamını sürdüren tüm kadınlara fırsatlar dahilinde ulaşılabildiği kadar uygulanmaya çalışılmıştır.

4.4. Anket Değerlendirme Yöntemleri

Anket uygulamaları sonucunda verilerin düzenlenme sürecinde bazı bilgisayar programlarından yararlanılmıştır. Toplanan veriler MS Excel programına girilmiş, ardından IBM SPSS 20 paket programına aktarılarak değişkenler tanımlanmıştır. Veriler hata kontrolünün ardından istatistiksel değerlendirmeye alınmıştır. Verilere ait tanımlayıcı istatistiklerin sunumunda N (sayı) ve % (yüzde) değerleri verilerek özet tablolar sunulmuştur. Kategorik değişkenlerin analizlerinde Ki kare analizi kullanılmış ve tüm sonuçlarda $p<0,05$ önem düzeyinde istatistiksel değerlendirmeler

yapılmıştır. 2×2'lik tablolarda beklenen değerin 5'in altında olduğu durumlarda Fisher's exact testi / Yates süreklilik düzeltmesi ile değerlendirmeler yapılmıştır.

5.BULGULAR

Çalışmada KDMP tampon bölgesinin Kastamonu Bölümündeki 4 ilçenin 53 köyünde; KDMP'nin milli park olmasının yöre halkının kazancına etkisi, kadınların mevcut ekoturizm olanaklarından faydalanarak ya da etkilenmeyerek kazanç elde etme durumları ile ekoturizm faaliyetlerine ilişkin sosyo-ekonomik analizlerinin tespiti amaçlanarak bu yörede yaşamını sürdüren 366 kadına anket uygulanmıştır. Bu bölüm, KDMP'nin demografik yapısının irdelenmesi ve anket verilerine ilişkin elde edilen bulguların gruplandırılması neticesinde 5 başlık altında incelenmiştir.

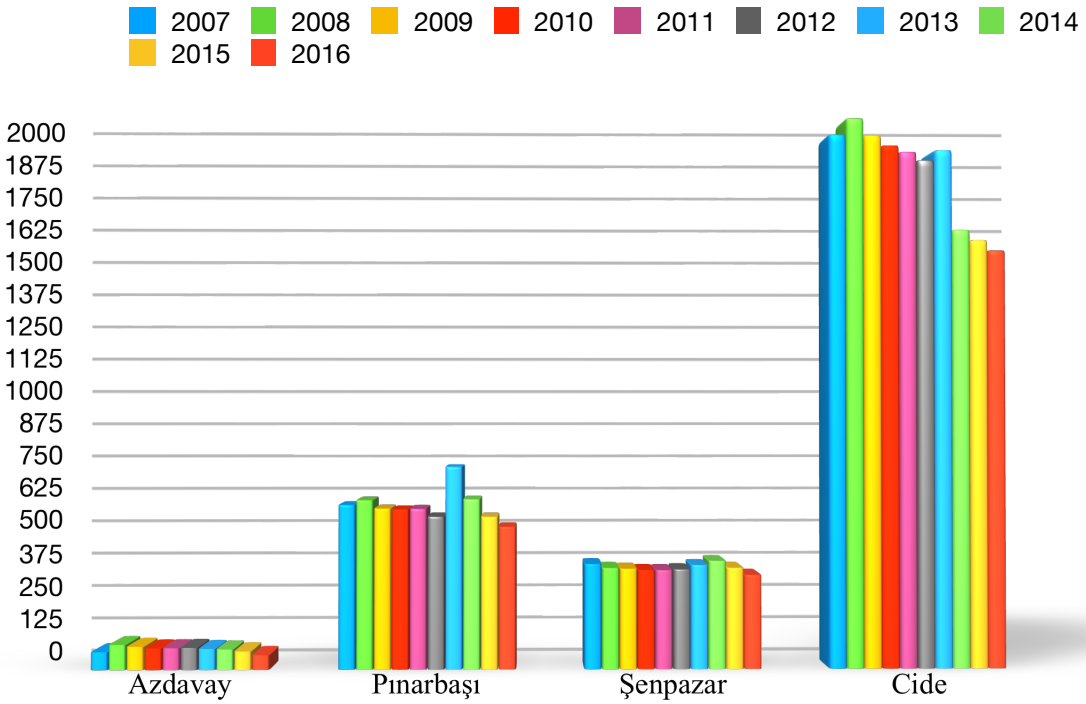
5.1. Küre Dağları Milli Parkı Tampon Bölge Sınırlarındaki Demografik Yapı

Çalışma alanı olan KDMP tampon bölgesinde yer alan 4 Azdavay, 8 Pınarbaşı, 6 Şenpazar ve 34 Cide köyünün yıllara göre toplam kadın nüfusundaki değişim hareketleri Tablo 5.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. *KDMP tampon bölgede bulunan ilçelerdeki köylerin 2007-2016 yılları arası toplam kadın nüfusları (Kaynak: TÜİK)*

İlçelerdeki Kadın Nüfus Değişimi				
Yıl	**Azdavay**	**Pınarbaşı**	**Şenpazar**	**Cide**
2007	64	590	377	1924
2008	90	607	363	1983
2009	83	577	360	1921
2010	77	574	355	1885
2011	78	576	355	1862
2012	79	548	358	1832
2013	75	727	373	1868
2014	73	610	388	1580
2015	66	547	363	1543
2016	52	511	337	1506

Tablo 5.1.'e bakıldığında, 2007 yılı ve devamındaki süreçte nüfus dalgalanmaları görülmektedir. Tüm ilçelerin son 4 yıllık nüfus değişimleri incelendiğinde ise genel olarak bir düşüş eğiliminin olduğu dikkat çekmektedir.

Şekil 5.1. KDMP tampon bölgede bulunan ilçelerdeki köylerin kadın nüfusunun yıllara göre değişimi

İlçelerin yıllara göre nüfus değişimini gösteren Tablo 5.1. ve Şekil 5.1.' e bakıldığında Azdavay'ın 2008, Pınarbaşı'nın 2013, Şenpazar'ın 2014, Cide'nin ise 2008 yılında en yüksek nüfusa ulaştığı görülmektedir.

Tablo 5.2. *KDMP tampon zondaki ilçelerin 2016 yılı toplam verileri (Kaynak: TÜİK 2016)*

2016 YILI VERİLERİ	AZDAVAY	PINARBAŞI	ŞENPAZAR	CİDE
İlçedeki Toplam Köy Sayısı	49	27	23	81
İlçe Toplam Nüfusu	3561	2375	2268	12095
KDMP Kapsamındaki Köy Sayısı	4	8	6	34
KDMP Köyleri Toplam Nüfusu	109	1108	703	3019

2016 yılı TÜİK verilerine göre Azdavay ilçe toplam nüfusunun %3'ü, Pınarbaşı'nın %47'si, Şenpazar'ın %31'i, Cide'nin ise %25'i KDMP tampon bölgede yaşamaktadır (Tablo 5.2.).

5.2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölgede yaşamını sürdüren kadınların yaşı, eğitimi, medeni durumu, yaşadıkları yer vb. özelliklere dair bulgulara bu başlık altında yer verilmiştir. Bu özelliklerin birbirleri ile ilişkisi ekoturizm faaliyetlerine dahil olma sürecinde katılımcıların durumlarının tespit edilerek ekoturizmde etkinliğin artırılması ve devamında bu sürecin izlenmesinde önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda sorulan sorular neticesinde elde edilen veriler aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

5.2.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren katılımcıların yaş gruplarının diğer değişkenler ile ilişkisi Tablo 5.3., Tablo 5.4., Tablo 5.5., Tablo 5.6. ve Tablo 5.7. ile gösterilmiştir.

Tablo 5.3. incelendiğinde, anket uygulanan 20-30 yaş aralığındaki katılımcıların %86,4'ü (38), 31-41 yaş aralığındaki katılımcıların %75,4'ü (49), 42-52 yaş aralığındaki katılımcıların %52,6'sı (40), 53-63 yaş aralığındaki katılımcıların %51,8'i (43), 64 ve üzeri yaştaki katılımcıların ise %60,2'si (59) Cide ilçesinde ikamet etmektedir.

Tablo 5.3. *Katılımcıların yaş grupları ve ilçelere göre dağılımı*

	İlçeler				
Yaş Grupları	**Azdavay: N (%)**	**Cide: N (%)**	**Pınarbaşı: N(%)**	**Şenpazar: N (%)**	**Toplam**
20 - 30 yaş	0 (%0)	38 (%86,4)	3 (%6,8)	3 (%6,8)	44 (%100)
31 - 41 yaş	1 (%1,5)	49 (%75,4)	6 (%9,2)	9 (%13,8)	65 (%100)
42 - 52 yaş	1 (%1,3)	40 (%52,6)	14 (%18,4)	21 (%27,6)	76 (%100)
53 - 63 yaş	1 (%1,2)	43 (%51,8)	27 (%32,5)	12 (%14,5)	83 (%100)
64 ve üzeri	5 (%5,1)	59 (%60,2)	27 (%27,6)	7 (%7,1)	98 (%100)
Toplam	8 (%2,2)	229 (%62,6)	77 (%21,0)	52 (%14,2)	366 (%100)

Tüm yaş grupları için en fazla katılımcının Cide ilçesinde olduğu dikkat çekmiştir (Tablo5.3.). Cide'nin diğer ilçelere göre en yüksek nüfusa (1506) sahip ilçe olması, tüm yaş gruplarında ankete katılan en fazla katılımcıyı sağlamasına neden olmuştur. Azdavay ise hem köy sayısının (4) hem de bu köylerde yaşayan kadın nüfusunun (52) en az olduğu ilçe olmasından dolayı tüm yaş grupları için katılımcı sayısının en düşük olduğu yer olarak tespit edilmiştir. Toplam yaş grupları incelendiğinde ise genç nüfustan yaşlı nüfusa doğru gidildikçe sürekli bir artış eğilimi olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum ise anket uygulanan bölgede yaşlı nüfusun ağırlıkta olduğunu göstermektedir.

Tablo 5.4.'deki katılımcıların yaş grupları ve medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; 53-63 yaş grubundaki katılımcılar, evli katılımcıların %21'ini (77), 64 ve üzeri yaş grubundaki katılımcılar ise %25,7'sini (94) oluşturmaktadır. Bekar katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde ise; 20-30 yaş grubu katılımcılar, bekar katılımcıların %52,9'unu (27), 31-41 yaş grubundaki katılımcılar %19'6'sını (10) oluşturmaktadır.

Tablo 5.4. *Katılımcıların yaş grupları ve medeni durumlarına göre dağılımları*

Yaş grupları	Evli: N(%)	Bekar: N(%)	Toplam	p
20 - 30 yaş	17 (%4,6)	27 (%52,9)	44 (%12,0)	***p<0,001***
31 - 41 yaş	55 (%15,0)	10 (%19,6)	65 (%17,8)	
42 - 52 yaş	72 (%19,7)	4 (%7,8)	76 (%20,8)	
53 - 63 yaş	77 (%21,0)	6 (%11,8)	83 (%22,7)	
64 ve üzeri	94 (%25,7)	4 (%7,8)	98 (%26,8)	
Toplam	315 (%100)	51 (%100)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Evli katılımcıların ileri yaş gruplarında, bekar katılımcıların ise genç yaş gruplarında en kalabalık kadın sayısına ulaştığı görülmektedir. Katılımcıların yaş grupları ve medeni durumları arasındaki ilişki incelendiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde

anlamlı fark bulunmuştur (p<0,001). Katılımcıların yaşı arttıkça evli kadın sayısında istatistiksel olarak anlamlı artış olduğu gözlenmektedir (Tablo 5.4.).

Katılımcıların yaş ve eğitim durumlarına göre dağımları Tablo 5.5.'de verilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların %12'si (44) 20-30 yaş aralığında, %17,8'i (65) 31-41 yaş aralığında, %20,8'i (76) 42-52 yaş aralığında, %22,7'si (83) 53-63 yaş aralığında ve %26,8'i (98) 64 ve üzeri yaş aralığındadır.

Tablo 5.5. *Katılımcıların yaş ve eğitim durumlarına göre dağılımı*

	Yaş Grupları					
Eğitim durumu	**20-30 yaş**	**31-41 yaş**	**42-52 yaş**	**53-63 yaş**	**64 ve üzeri**	**Toplam**
İlkokul mezunu	6 (%4,2)	28 (%19,7)	43 (%30,3)	47 (%33,1)	18 (%12,7)	142 (%100)
Ortaokul mezunu	8 (%21,6)	10 (%27,0)	11 (%29,7)	6 (%16,2)	2 (%5,4)	37 (%100)
Lise mezunu	11 (%26,8)	19 (%46,3)	9 (%22,0)	2 (%4,9)	0 (%0)	41 (%100)
Üniversite mezunu	19 (%70,4)	6 (%22,2)	1 (%3,7)	1 (%3,7)	0 (%0)	27 (%100)
Okula gitmemiş fakat okuryazarlığı var	0 (%0)	0 (%0)	2 (%7,4)	12 (%44,4)	13 (%48,1)	27 (%100)
Okula gitmemiş (okuryazarlığı yok)	0 (%0)	2 (%2,2)	10 (%10,9)	15 (%16,3)	65 (%70,7)	92 (%100)
Toplam	44 (%12,0)	65 (%17,8)	76 (%20,8)	83 (%22,7)	98 (%26,8)	366 (%100)

Anket uygulanan katılımcıların%38,8'inin (142) ilkokul mezunu, %25,1'inin ise (92) okula gitmediği ve okuryazarlığının olmadığı görülmüştür. En kalabalık grupları oluşturan bu katılımcılara bakıldığında, yörede eğitim seviyesinin çoğunlukla düşük olduğu ortaya çıkmıştır. 31-41 yaş gibi genç yaş aralığında dahi okula gitmemiş hiç okuryazarlığı olmayan 2 katılımcının olması ise bu yörelerde az da olsa hâlâ

kadınların eğitim konusunda bir takım sıkıntılar ve/veya engeller yaşadığını göstermektedir (Tablo 5.5.).

Tablo 5.6.'daki katılımcıların yaş gruplarına ve çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; 20-30 yaş grubundaki katılımcılar %56,8 (25) ile 31-41 yaş grubundaki katılımcıların %49,2 (32) en fazla çalışan katılımcının dahil olduğu grupları oluşturduğu görülmektedir. 53-63 yaş grubundaki katılımcılar %79,5 (66) ile 64 yaş ve üzeri gruptaki katılımcıların %86,7 (85) ise en fazla çalışmayan katılımcının dahil olduğu grupları oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5.6. *Katılımcıların yaş gruplarına ve çalışma durumlarına göre dağılımı*

Yaş Grupları	Çalışmıyor N(%)	Çalışıyor N(%)	Toplam N(%)	p
20 - 30 yaş	19 (%43,2)	25 (%56,8)	44 (%100)	
31 - 41 yaş	33 (%50,8)	32 (%49,2)	65 (%100)	
42 - 52 yaş	53 (%69,7)	23 (%30,3)	76 (%100)	**p<0,001**
53 - 63 yaş	66 (%79,5)	17 (%20,5)	83 (%100)	
64 ve üzeri	85 (%86,7)	13 (%13,3)	98 (%100)	
Toplam	256 (%69,9)	110 (%30,1)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Anket uygulanan katılımcıların yaş grupları arttıkça çalışmayan, yaş grupları azaldıkça ise çalışan kadın sayısında artış olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki ilişki değerlendirildiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı fark bulunmuştur (p<0,001). Katılımcıların yaş grubu arttıkça çalışmayan kadın sayısında anlamlı artış olduğu görülmektedir. Yaş grupları arttıkça beraberinde gelen bir takım hastalıklara sahip olan kadınların sayısının artması ise katılımcıların çalışmamasına veya çalışamamasına neden olan birincil etken olarak gözlemlenmiştir. Ayrıca yaş grupları arttıkça evli ya da bekar fark etmeksizin, kadınların eşleri veya babaları

tarafından geçimini sağlayacak düzeyde bir gelire sahip olması da çalışmayan kadın sayısı üzerinde büyük etkiye sahip bir diğer durum olarak karşılaşılmıştır (Tablo 5.6.).

Tablo 5.7. incelendiğinde, en fazla çocuk sahibi olan katılımcıların 4 ve üzeri çocuk sahibi %53,3 (64) ile 64 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. 20-30 yaş grubundaki katılımcıların ise %47,4 (27) ile çocuk sahibi olmayan en kalabalık kadın grubunu oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5.7. *Katılımcıların yaş grubuna ve çocuk sayısına göre dağılımı*

	Çocuk sayısı						
Yaş Grupları	**Yok N(%)**	**1 çocuk N(%)**	**2 çocuk N(%)**	**3 çocuk N(%)**	**4 ve üzeri N(%)**	**Toplam**	**p**
20 - 30 yaş	27 (%47,4)	8 (%25,8)	6 (%6,8)	2 (%2,9)	1 (%0,8)	44 (%12,0)	**p<0,001**
31 - 41 yaş	13 (%22,8)	6 (%19,4)	28 (%31,8)	12 (%17,1)	6 (%5,0)	65 (%17,8)	
42 - 52 yaş	4 (%7,0)	8 (%25,8)	20 (%22,7)	20 (%28,6)	24 (%20,0)	76 (%20,8)	
53 - 63 yaş	7 (%12,3)	6 (%19,4)	25 (%28,4)	20 (%28,6)	25 (%20,8)	83 (%22,7)	
64 ve üzeri	6 (%10,5)	3 (%9,7)	9 (%10,4)	16 (%22,9)	64 (%53,3)	98 (%26,8)	
Toplam	57 (%100)	31 (%100)	88 (%100)	70 (%100)	120 (%100)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Araştırma sonuçları icelendiğinde düşük yaş gruplarındaki katılımcılarda, sahip olunan çocuk sayısı düşük bulunurken yaş grubu arttıkça katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısı anlamlı olarak artmakta olduğu görülmüştür (p<0,001) (Tablo5.7.).

5.2.2. Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren katılımcıların eğitim durumlarının diğer değişkenler ile ilişkisine bu bölümde yer verilmiştir.

Tablo 5.8.'deki katılımcıların eğitim durumuna ve çocuk sayısına göre dağılımları incelendiğinde; çocuğu olmayan katılımcıların çoğunluğunu %38,6 (22) ile üniversite mezunu katılımcıların oluşturduğu, 4 ve üzeri çocuğa sahibi katılımcıların çoğunluğunu ise %47,5 (57) ile okula gitmemiş (okuryazarlığı yok) katılımcıların oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 5.8. *Katılımcıların eğitim durumuna ve çocuk sayısına göre dağılımı*

	Çocuk sayısı					
Eğitim durumu	**Yok N(%)**	**1 çocuk N(%)**	**2 çocuk N(%)**	**3 çocuk N(%)**	**4 ve üzeri N(%)**	**Toplam**
İlkokul mezunu	9 (%15,8)	11 (%35,5)	39 (%44,3)	41 (%58,8)	42 (%35,0)	142 (%38,8)
Ortaokul mezunu	8 (%14,0)	2 (%6,5)	14 (%15,9)	5 (%7,1)	8 (%6,7)	37 (%10,1)
Lise mezunu	9 (%15,8)	8 (%25,8)	20 (%22,7)	3 (%4,3)	1 (%0,8)	41 (%11,2)
Üniversite mezunu	22 (%38,6)	3 (%9,7)	2 (%2,3)	0 (%0,0)	0 (%0,0)	27 (%7,4)
Okula gitmemiş fakat okuryazarlığı var	3 (%5,3)	3 (%9,7)	4 (%4,5)	5 (%7,1)	12 (%10,0)	27 (%7,4)
Okula gitmemiş (okuryazarlığı yok)	6 (%10,5)	4 (%12,9)	9 (%10,2)	16 (%22,9)	57 (%47,5)	92 (%25,1)
Toplam	57 (%100)	31 (%100)	88 (%100)	70 (%100)	120 (%100)	366 (%100)

Araştırmaya katılan kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe sahip oldukları çocuk sayısının azaldığı, eğitim seviyesi düştükçe sahip oldukları çocuk sayısının arttığı gözlemlenmiştir (Tablo 5.8.).

5.2.3. Katılımcıların Hane Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren katılımcıların hane durumlarının diğer değişkenler ile ilişkisine bu bölümde yer verilmiştir.

Tablo 5.9.'daki katılımcıların hanelerine giren toplam gelir dağılımı incelendiğinde; %3,8'inin (14) 500 TL ve aşağısında, %60,7'sinin (222) 501-1500 TL arasında, %28,7'sinin (105) 1501- 3000 TL arasında, %0,5'inin (2) 5001 TL ve üzerinde kazandığı görülmektedir.

Tablo 5.9. *Hanede yaşayan kişi sayısı ve hane halkının toplam gelirine göre dağılımı*

	Hane halkının toplam geliri nedir?						
Hanenizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?	**500 TL veya aşağısı N(%)**	**501TL - 1.500TL N(%)**	**1.501TL - 3.000TL N(%)**	**3.001TL - 5.000TL N(%)**	**5.001TL' den fazla N(%)**	**Toplam**	**p**
1-3 kişi	10 (%4,5)	141 (%63,5)	63 (%28,4)	7 (%3,2)	1 (%0,5)	222 (%100)	**0,035**
4 kişi ve üstü	4 (%2,8)	81 (%56,3)	42 (%29,2)	16 (%11,1)	1 (%0,7)	144 (%100)	
Toplam	14 (%3,8)	222 (%60,7)	105 (%28,7)	23 (%6,3)	2 (%0,5)	366 (%100)	

Hanede yaşayan kişi sayısı ve hane halkının toplam gelir dağılımı ilişkisi değerlendirildiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,035). Kişi sayısı düşük olan hanelerin ortalama gelirlerinin 4 kişi ve üstü yaşayan hanelerden anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 5.9.).

5.3. Katılımcıların İş Durumlarına İlişkin Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren çalışan ve çalışmayan kadınların diğer değişkenler ile ilişkisini tespit etmeye yönelik bulgular bu bölümde tablolar halinde gösterilmiştir.

5.3.1. Katılımcıların İş Durumları İle Demografik Özellikleri Arasındaki Bağıntıya İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren katılımcıların iş durumları ile demografik özellikleri ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.10., Tablo 5.11., Tablo 5.12., Tablo 5.13. ve Tablo 5.14. ile gösterilmiştir.

Katılımcıların iş durumlarını gösteren Tablo 5.10. incelendiğinde 366 katılımcının %70'inin çalışmadığı, %29'unun tam gün çalıştığı, %1'inin ise yarım gün çalıştığı görülmektedir.

Tablo 5.10. *Katılımcıların iş durumlarını gösteren tablo*

İş durumu	Tam gün çalışıyor N(%)	Yarım gün çalışıyor N(%)	Çalışmıyor N(%)
	105 (%29)	5 (%1)	256 (%70)

Katılımcıların çoğunluğunun çalışmadığı Tablo 5.10.'da görülmektedir. Yapılan anketler esnasında katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Bu görüşmeler neticesinde kadınların bu yörelerde eşleri veya aileleri tarafından ekoturizm veya başka odak noktaları bulunan herhangi bir işte çalışmasının istenmediği görülmüştür.

Katılımcıların en fazla dahil oldukları eğitim grupları incelendiğinde (Tablo 5.11.) %38,8'inin (142) ilkokul mezunu, %25,1'inin (92) okula gitmediği ve okuryazarlığının olmadığı görülmüştür. Eğitim seviyesi düştükçe çalışmayan katılımcı sayısında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 5.11. Katılımcıların *eğitim durumları ve iş durumlarına göre dağılımı*

	Eğitim Durumunuz nedir?							
İş Durumu	**İlkokul mezunu N(%)**	**Ortaokul mezunu N(%)**	**Lise mezunu N(%)**	**Üniversite mezunu N(%)**	**Okula gitmemiş fakat okur-yazarlığı var N(%)**	**Okula gitmemiş, Okur-yazarlığı yok N(%)**	**Toplam N(%)**	p
Çalışıyor	49 (%44,5)	8 (%7,3)	16 (%14,5)	21 (%19,1)	2 (%1,8)	14 (%12,7)	110 (%100)	***p<0,001***
Çalışmıyor	93 (%36,3)	29 (%11,3)	25 (%9,8)	6 (%2,3)	25 (%9,8)	78 (%30,5)	256 (%100)	
Toplam	142 (%38,8)	37 (%10,1)	41 (%11,2)	27 (%7,4)	27 (%7,4)	92 (%25,1)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların eğitim durumu ve iş durumları arasındaki ilişki incelendiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,001) (Tablo 5.11.).

Tablo 5.12. incelendiğinde katılımcıların %13,9'unun (51) bekar, %86,1'inin (315) evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların %69,9'u (256) çalışmazken, %30,1'i (110) çalıştığını belirtmiştir. Çalışmayan, evli katılımcıların sayısının yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5.12. *Katılımcıların medeni durumu ve iş durumlarına göre dağılımı*

	İş durumu			
Medeni durum	**Çalışmıyor N(%)**	**Çalışıyor N(%)**	**Toplam N(%)**	p
Bekâr	25 (%49)	26 (%51)	51 (%100)	***0,001***
Evli	231 (%73,3)	84 (%26,7)	315 (%100)	
Toplam	256 (%69,9)	110 (%30,1)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların medeni durumları ve çalışma durumu ilişkisi incelendiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı fark bulunmuştur (p<0,001) (Tablo 5.12).

Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısına göre iş durumları ilişkisi değerlendirildiğinde (Tablo 5.13.) çocuk sahibi olmayan katılımcıların %47,4'ü (27) çalışmazken %52,6'sı (30) çalışmakta, 1 çocuğu olan katılımcıların %67,7'si (21) çalışmazken, %32,3'ü (10) çalışmakta, 2 çocuğu olan katılımcıların %62,5'i (55) çalışmazken, %37,5'i (33) çalışmakta, 3 çocuğu olan katılımcıların %77,1'i (54) çalışmazken 22,9'u (16) çalışmakta, 4 çocuğu olan katılımcıların %79,2'si (42) çalışmazken, %20,8'i (11) çalışmakta ve 5 çocuk ve üzerinde çocuk sahibi olan katılımcıların %85,1'i (57) çalışmazken, %14,9'u (10) çalışmaktadır.

Tablo 5.13. *İş durumuna göre katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısının dağılımı*

İş Durumu	Yok: N(%)	1 çocuk: N(%)	2 çocuk: N(%)	3 çocuk: N (%)	4 çocuk: N(%)	5 ve üzeri çocuk: N(%)	Toplam N(%)	p
Çalışmıyor	27 (%47,4)	21 (%67,7)	55 (%62,5)	54 (%77,1)	42 (%79,2)	57 (%85,1)	256 (%69,9)	***p<0,001***
Çalışıyor	30 (%52,6)	10 (%32,3)	33 (%37,5)	16 (%22,9)	11 (%20,8)	10 (%14,9)	110 (%30,1)	
Toplam	57 (%100)	31 (%100)	88 (%100)	70 (%100)	53 (%100)	67 (%100)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Çalışmayan katılımcılar, tüm katılımcıların %69,9'unu (256), çalışan katılımcılar ise %30,1'ini (110) oluşturmaktadır. Katılımcıların çocuk sahibi olma ve çalışma durumu açısından ilişkileri incelendiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı fark bulunmuştur (p<0,001). Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça çalışan katılımcı sayısının azaldığı görülmektedir.

Katılımcıların en fazla dahil oldukları gelir grupları incelendiğinde (Tablo 5.14.) %60'ının (222) 501 TL - 1500 TL, % 28,7'sinin ise 1501 TL - 3000 TL arasında toplam gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5.14. *Katılımcıların iş durumları ve hane halkının aldığı gelire göre dağılımı*

	Hane halkının toplam geliri nedir?					
İş durumu	**500 TL veya aşağısı N(%)**	**501TL - 1500TL N(%)**	**1501TL - 3000TL N(%)**	**3001TL ve üstü N(%)**	**Toplam N(%)**	**p**
Çalışmıyor	9 (%3,5)	181 (%70,7)	56 (%21,9)	10 (%3,9)	256 (%100)	**p<0,001**
Çalışıyor	5 (%4,5)	41 (%37,3)	49 (%44,5)	15 (%13,6)	110 (%100)	
Toplam	14 (%3,8)	222 (%60,7)	105 (%28,7)	25 (%6,8)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların iş durumları ve hane halkının aldığı gelire göre ilişkisi değerlendirildiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı fark bulunmuştur (p<0,001). Çalışmayan katılımcıların hane halkı toplam gelirinin 501 TL - 1500 TL arasında olduğu görülmektedir.

5.3.2. KDMP'nin Milli Park Statüsüne Girmesinin Gelir Düzeyi Üzerindeki Etkilerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'nin milli park statüsüne girmesinin KDMP'de yaşamını sürdüren katılımcıların gelir düzeyleri üzerindeki etkilerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.15. ve Tablo 5.16. ile gösterilmiştir.

Tablo 5.15. incelendiğinde Küre Dağları'nın milli park statüsüne girmesi ile 366 bireyin %94,3' ü (435) gelir düzeyinde değişiklik olmadığını, %4,9'u (18) gelir düzeyini azalttığını, %0,8'i (3) ise gelir düzeyini artırdığını belirtmiştir.

Tablo 5.15. *Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesinin katılımcıların gelir düzeyine etkisini gösteren tablo*

Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi sizin gelir düzeyinizi hangi yönde etkiledi?	Gelir Düzeyini Artırdı N(%)	Gelir Düzeyini Azalttı N(%)	Değişiklik Olmadı N(%)
	3 (%0,8)	18 (%4,9)	345 (%94,3)

Katılımcıların %4,9'u (18) Küre Dağları milli park olmadan önce bu alanlardan oduna dayalı ve odun dışı orman ürünleri temin ederken milli park olması ile bu kaynaklardan mahrum kaldıklarını belirtmişlerdir. Gelir düzeyini artırdığını belirten %0,8'i (3) ise Küre Dağlarını'nın milli park ilan edilmesiyle bu alana gelen turist sayısında eskiye oranla artış olduğunu böylece gelir düzeylerinde artış meydana geldiğini belirtmişlerdir (Tablo 5.15.).

Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi ile bireylerin gelir düzeylerinin etkilenme durumu değerlendirildiğinde (Tablo 5.16.); bireylerin %94,3'ü (345) gelir düzeyinin değişmediğini, %5,7'si (21) ise gelir düzeyinin değiştiğini belirtmiştir.

Tablo 5.16. *Katılımcıların iş durumu ve Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi ile katılımcıların gelir düzeylerinin etkilenme durumunun dağılımı*

	Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi sizin gelir düzeyinizi hangi yönde etkiledi?			
İş Durumu	Değişiklik olmadı N(%)	Değişiklik oldu N(%)	Toplam	p
Çalışmıyor	245 (%95,7)	11 (%4,3)	256 (%100)	0,683
Çalışıyor	100 (%90,9)	10 (%9,1)	110 (%100)	
Toplam	345 (%94,3)	21 (%5,7)	366 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Bireylerin iş durumu ve Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi ile bireylerin gelir düzeylerinin etkilenme durumunun ilişkisi incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p=0,683) (Tablo 5.16.).

5.4. Çalışmayan Katılımcılara İlişkin Bulgular

KDMP'de herhangi bir iş kolunda faaliyet göstermeden yaşamını sürdürmekte olan kadınların diğer etkenler ile ilişkisini tespit etmeye yönelik bulgular bu bölümde tablolar halinde gösterilmiştir.

5.4.1. Çalışmayan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Çalışma İsteği İle Bağıntısına İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren ve çalışmayan katılımcıların sosyo - demografik özelliklerinin çalışma isteği ile bağıntısına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.17., Tablo 5.18., Tablo 5.19., Tablo 5.20.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.17. incelendiğinde; 20-30 yaş aralığındaki katılımcıların %73,7'si (14) çalışmayı isterken, %26,3'ü (5) çalışmayı istememektedir. 42-52 yaş aralığındaki katılımcıların %54,7'si (29) çalışmayı isterken %45,3'ü (24) çalışmayı istememektedir. 64 yaş ve üzeri katılımcıların %24,7'si (21) çalışmayı isterken, %75,3'ü (64) çalışmayı istememektedir.

Tablo 5.17. *Katılımcıların yaş grupları ve çalışma isteği durumlarına göre dağılımı*

	İmkânınız olsa çalışmak ister misiniz?			
Yaş grupları	**Evet**	**Hayır**	**Toplam**	**p**
20 - 30 yaş	14 (%73,7)	5 (%26,3)	19 (%100)	
31 - 41 yaş	20 (%60,6)	13 (%39,4)	33 (%100)	
42 - 52 yaş	29 (%54,7)	24 (%45,3)	53 (%100)	**p<0,001**
53 - 63 yaş	26 (%39,4)	40 (%60,6)	66 (%100)	
64 ve üzeri	21 (%24,7)	64 (%75,3)	85 (%100)	
Toplam	110 (%43,0)	146 (%57,0)	256 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların medeni duruma göre çalışma isteğinin dağılımı Tablo 5.18.'de verilmiştir. Bekar bireylerin %48'i (12) imkanı olsa çalışmayı isterken, %52'si (13)

imkanı olsa da çalışmayı istemediğini belirtmiştir. Evli bireylerin %42,4'ü (98) imkanı olsa çalışmayı isterken, %57,6'sı (133) imkanı olsa da çalışmayı istemediğini belirtmiştir.

Tablo 5.18. *Medeni duruma göre çalışma isteğinin dağılımı*

Medeni Durum	İmkanınız olsa çalışmak ister misiniz?			p
	Evet (N;%)	Hayır (N;%)	Toplam (N; %)	
Bekar	12 (%48)	13 (%52)	25 (%100)	0,593
Evli	98 (%42,4)	133 (%57,6)	231 (%100)	
Toplam	110 (%43)	146 (%57)	256 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların medeni durumları ve çalışmayı istekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=0,593) (Tablo 5.18.).

Tablo 5.19. incelendiğinde katılımcıların %43'ünün (110) çalışma isteği bulunurken, %57'sinin (146) çalışma isteğinin bulunmadığı görülmektedir. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı arttığında (5 ve üzeri) çalışma isteği olmayan katılımcı sayısının arttığı gözlemlenmiştir.

Tablo 5.19. *Çalışma isteğine göre katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısının dağılımı*

	Kaç tane çocuğunuz var?							
İmkânınız olsa çalışmak ister misiniz?	**Yok: N(%)**	**1 çocuk: N(%)**	**2 çocuk: N(%)**	**3 çocuk: N (%)**	**4 çocuk: N(%)**	**5 ve üzeri çocuk: N(%)**	**Toplam**	**p**
Evet	12 (%44,4)	10 (%47,6)	25 (%45,5)	35 (%77,1)	15 (%64,8)	13 (%22,8)	110 (%43)	***p<0,001***
Hayır	15 (%55,6)	11 (%52,4)	30 (%54,5)	19 (%22,9)	27 (%35,2)	44 (%77,2)	146 (%57)	
Toplam	27 (%100)	21 (%100)	55 (%100)	54 (%100)	42 (%100)	57 (%100)	256 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre çalışma isteği değerlendirildiğinde gruplar arasında anlamlı fark gözlenmiştir (p<0,001). Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça çalışma isteği olan birey sayının azaldığı görülmektedir (Tablo 5.19.).

Araştırmaya katılan ve mevcut iş durumu "çalışmıyor" olan 256 katılımcıya bakıldığında; 110'u (%43) imkânı olsa çalışacağını, 146'sı (%57) ise çalışmayacağını belirtmiştir (Tablo 5.20.).

Tablo 5.20. *Hanede yaşayan kişi sayısı ve çalışmayı isteme durumuna göre dağılımı*

	Hanenizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?				
İmkânınız olsa çalışmak ister misiniz?	**1-3 kişi N(%)**	**4-7 kişi N(%)**	**8-12 kişi N(%)**	**Toplam N(%)**	**p**
Evet	60 (%54,5)	47 (%42,7)	3 (%2,7)	110 (%100)	***p<0,001***
Hayır	114 (%78,1)	31 (%21,2)	1 (%0,7)	146 (%100)	
Toplam	174 (%68,0)	78 (%30,5)	4 (%1,6)	256 (%100)	

p<0,05 anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Hanede yaşayan kişi sayısı ve katılımcıların çalışma istekleri ilişkisi incelendiğinde gruplar arasında p<0,05 önem düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,001). Hanede 1-3 kişi yaşayan katılımcıların çalışmayı düşünmediği görülmektedir (Tablo 5.20.). Hanede yaşayan kişilerden en az bir tanesinin emeklilik gelirinin bulunmasının, düşük kişi sayısına sahip hanelerdeki kadınların çalışmayı düşünmemelerinin en büyük sebebi olduğu görülmüştür.

5.4.2. Çalışmayan Katılımcıların İhtiyaç Duyduğu Teşvik İle Çalışmak İstediği Sektör Arasındaki Bağıntıya İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren ve çalışmayan katılımcıların ihtiyaç duyduğu teşvik ile çalışmak istediği sektör arasındaki bağıntıya ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.21., ve Tablo 5.22.'de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan 366 katılımcının 110'u imkânı olsa çalışacağını belirtmiştir. İmkanı olsa çalışacak olan katılımcıların %82,7'si (91) devlet desteğine, %9,1'inin (10) eğitim desteğine, %6,4'ünün (7) kredi desteğine ve %1,8'i (2) ise diğer desteklere ihtiyaç duymaktadır (Tablo 5.21.).

Tablo 5.21. *İmkan olsa çalışmayı isteyenler ve çalışmak için duyulan desteğin dağılımı*

	Çalışmak için nasıl bir desteğe (teşvik) ihtiyaç duyuyorsunuz?				
İmkânınız olsa çalışmak ister misiniz?	**Devlet Desteği N(%)**	**Eğitim Desteği N(%)**	**Kredi Desteği N(%)**	**Diğer N(%)**	**Toplam N(%)**
Evet	91 (%82,7)	10 (%9,1)	7 (%6,4)	2 (%1,8)	110 (%100)

Çalışmak için devlet desteğine ihtiyaç duyan katılımcıların yol ve su sorunu başta olmak üzere alt yapı eksikliğinden kaynaklı sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların alt yapı sorunları çözülmeden bu bölgede ekoturizme dair gelişmelerin olmayacağını düşündüğü yüz yüze görüşmeler neticesinde ortaya çıkmıştır (Tablo 5.21.).

Katılımcıların çalışmak istedikleri sektörler incelendiğinde (Tablo 5.22.); %54,5'inin (60) yiyecek içecek sektöründe, %21,8'inin (24) dokumacılık/el işleri sektöründe, %23,6'sının (26) hizmet sektöründe çalışmak istediği görülmektedir.

Tablo 5.22. *Çalışmak için duyulan teşvik ve çalışmak istenen sektörün dağılımı*

	Çalışmak için nasıl bir desteğe (teşvik) ihtiyaç duyuyorsunuz?			
Çalışıyor olsanız hangi sektörde çalışmak isterdiniz?	**Devlet desteği N(%)**	**Eğitim desteği N(%)**	**Kredi desteği N(%)**	**Toplam**
Yiyecek - İçecek Sektörü	53 (%88,3)	2 (%3,3)	5 (%8,3)	60 (%100)
Dokumacılık - El İşleri Sektörü	20 (%83,3)	4 (%16,7)	0 (%0)	24 (%100)
Hizmet Sektörü	20 (%76,9)	4 (%15,4)	2 (%7,7)	26 (%100)
Toplam	93 (%84,5)	10 (%9,1)	7 (%6,4)	110 (%100)

Katılımcıların %84,5'inin (93) devlet/diğer desteğine, %9,1'inin (10) eğitim desteğine, %6,4'ünün ise (7) kredi desteğine ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Katılımcıların en fazla devlet desteğine ihtiyaç duyduğu ve çalışıyor olsa öncelikle yiyecek - içecek sektöründe çalışmayı tercih edeceği görülmüştür (Tablo 5.22.).

5.5. Çalışan Katılımcılara İlişkin Bulgular

KDMP'de bir iş kolunda çalışarak yaşamını sürdürmekte olan kadınların diğer etkenler ile ilişkisini tespit etmeye yönelik bulgular bu bölümde tablolar halinde gösterilmiştir.

5.5.1. Çalışan Katılımcıların Çalıştıkları Sektör ve Sosyal Güvence Durumlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren ve çalışan katılımcıların çalıştıkları sektör ve sosyal güvence durumlarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.23. ve Tablo 5.24.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.23. incelendiğinde katılımcıların %4,5'inin (5) yarım gün çalışırken, %95,5'inin (105) tam gün çalışmakta olduğu görülmektedir. Katılımcıların %50,9'u

(56) hizmet, %42,7'si (47) ise yiyecek - içecek sektöründe çalışmaktadır. Bireylerin çalışma günleri ve hangi sektörde çalıştıkları arasındaki ilişki incelendiğinde p<0,05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=0,436).

Tablo 5.23. *Katılımcıların iş durumu ve çalıştıkları sektöre göre dağılımları*

	Hangi sektörde iş yapmaktasınız?				
İş durumu	**Yiyecek - İçecek Sektörü N(%)**	**Dokumacılık - El İşleri Sektörü N(%)**	**Hizmet Sektörü N(%)**	**Toplam N(%)**	**p**
Yarım gün çalışıyor	2 (%40)	1 (%20)	2 (%40)	5 (%100)	**0,436**
Tam gün çalışıyor	45 (%42,9)	6 (%5,7)	54 (%51,4)	105 (%100)	
Toplam	47 (%42,7)	7 (%6,4)	56 (%50,9)	110 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Araştırma verilinin analizi neticesinde dokumacılık - el işleri sektöründe çalışan tüm katılımcıların Cide ilçesinde yaşamakta olduğu görülmüştür. Azdavay, Pınarbaşı ve Şenpazar yöresel kıyafetlere ve el işlerine sahip ilçeler olmalarına rağmen bu yörede yaşayan kadınların dokumacılık - el işleri sektöründe faaliyet göstermedikleri ortaya çıkmıştır (Tablo 5.23.).

Çalışan katılımcıların sosyal güvence durumlarına göre dağılımları değerlendirildiğinde (Tablo 5.24.); %67,3'ünün (74) SSK güvencesinin olduğu, %25,5'inin (28) BAĞ-KUR güvencesinin olduğu, %3,6'sının (4) emekli sandığı güvencesinin olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 5.24. *Çalışan katılımcıların sosyal güvence durumlarına göre dağılımı*

Sosyal güvenceniz var mı?	N	%
Yok	4	3,6
SSK	74	67,3
BAĞ-KUR	28	25,5
Emekli Sandığı	4	3,6
Toplam	110	100

Katılımcıların %3,6'sının (4) ise hiç bir sosyal güvencesinin olmadığı görülmektedir (Tablo 5.24.). Bu yörede çalışarak yaşamını sürdüren kadınların, az sayıda olsa da bir kısmının hala sosyal güvenceye önem vermedikleri görülmüştür.

5.5.2. İş Yeri Sahibi Katılımcılara İlişkin Elde Edilen Bulgular

KDMP'de yaşamını sürdüren ve iş yeri sahibi olarak çalışan katılımcılara ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5.25., Tablo 5.26., Tablo 5.27., Tablo 5.28., Tablo 5.29., Tablo 5.30., Tablo 5.31, Tablo 5.32.'de gösterilmiştir.

Tablo 5.25.'deki çalışan 110 katılımcının iş yeri sahiplik durumu incelendiğinde; %29'unun (32) iş yeri sahibi olduğu, %71'inin (78) ise mevcut bir iş yerinde çalışan pozisyonunda iş gücüne katıldığı görülmektedir.

Tablo 5.25. *Çalışan katılımcıların iş yeri sahiplik durumlarını gösteren tablo*

İş yerinin sahibi misiniz?	Evet N(%)	Hayır N(%)
	32 (%29)	78 (%71)

Tablo 5.26.'daki iş yeri sahibi konumunda olan 32 katılımcının çalışan durumları incelendiğinde %88' inin (28) çalışanı olmadığı, %12' sinin (4) ise 1-5 kişi aralığında çalışanı olduğu görülmektedir. 1-5 kişi (4) çalışanı olan iş yeri sahiplerinden 3'ü

çalışanlarını tüm yıl boyunca işlendirirken diğer 1 işyeri sahibi ise sezonluk olarak çalışan aldığını belirtmiştir.

Tablo 5.26. *İş yeri sahibi katılımcıların çalışan durumlarını gösteren tablo*

Kaç çalışanınız var?	Çalışanım Yok	1-5	6-10	11-15	16 ve üzeri
	28 (%88)	4 (%12)	-	-	-

Çalışanı olmayan iş yeri sahibi katılımcılar ise genellikle aile bireylerinden en az bir tanesi ile birlikte çalışmakta olduğu için başka bir çalışana ihtiyaç duymadığını yapılan yüz yüze görüşmeler esnasında belirtmişlerdir (Tablo 5.26.).

Araştırmaya katılan ve iş yeri sahibi konumunda bulunan 32 katılımcının %84,4'ü (27) yiyecek içecek sektöründe, %15,6'sı (5) dokumacılık ve el işleri sektöründe çalışmaktadır. Katılımcıların %6,3'ü (2) bu işe girerken masraf yapmadığını, %65,6'sı (21) 500 TL veya aşağısında masraf yaptığını, %15,6'sı (5) 1051 TL-3000 TL arasında masraf yaptığını, %12,5'i (4) ise 3001 TL ve üzerinde masraf yaptıklarını belirtmişlerdir. (Tablo 5.27.).

Tablo 5.27. *Katılımcıların çalıştıkları sektör ve bu sektöre girerken yaptıkları masrafa göre dağılımı*

	Hangi sektörde iş yapmaktasınız?		
Bu işe girerken ne kadar yatırım (masraf) yaptınız?	**Yiyecek - İçecek Sektörü N(%)**	**Dokumacılık - El İşleri Sektörü N(%)**	**Toplam N(%)**
Yatırım (Masraf) yapmadım.	2 (%7,4)	0 (%0)	2 (%6,3)
500 TL veya aşağısı	21 (%77,8)	0 (%0)	21 (%65,6)
1501 TL - 3000 TL	3 (%11,1)	2 (%40)	5 (%15,6)
3001 TL ve üstü	1 (%3,7)	3 (%60)	4 (%12,5)
Toplam	27 (%100)	5 (%100)	32 (%100)

3001 TL ve üzerinde yatırım (masraf) yapan katılımcıların %75'i Cide, %25'i ise Azdavay ilçesinde ikamet etmektedir. Bu katılımcıların %75'inin takı ve tekstil ürünleri üzerine tezgah açmak suretiyle satış yapan kadınlar olduğu, %25'inin ise eşi ile birlikte manav dükkanı işleten bir kadın olduğu görülmüştür (Tablo 5.27.).

Katılımcıların %3,2'sinin 3001TL - 5000TL arasında, %9,3'ünün ise 5001 TL ve üzerinde yatırım (masraf) yapmış olduğu görülmektedir (Tablo 5.28.).

Tablo 5.28. *İş yeri sahibi katılımcıların yaptıkları yatırım (masraf) miktarını gösteren tablo*

Bu işe girerken ne kadar yatırım (masraf) yaptınız?	Yatırım (masraf) yapmadım N(%)	500 TL'den az N(%)	501 TL-1500TL N(%)	1501 TL-3000TL N(%)	3001 TL-5000TL N(%)	5001 TL ve üzeri N(%)
	2 (%6,3)	21 (%65,6)	-	5 (%15,6)	1 (%3,2)	3 (%9,3)

Bu 32 katılımcının %81'i (26) teşvik veya kredi almazken, %19'u (6) teşvik veya kredi aldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 5.28.).

Katılımcıların kurum/kuruluşlardan aldıkları teşvik/kredinin, teşvik/kredi miktarına göre dağılımları Tablo 5.29.'da verilmiştir.

Tablo 5.29. *Kurum/kuruluşlardan alınan teşvik/kredinin, teşvik/kredi miktarına göre dağılımı*

	Nereden teşvik veya kredi aldınız?		
Ne kadar teşvik veya kredi aldınız?	**Devlet kurum ve kuruluşları**	**Özel kurum ve kuruluşlar**	**Toplam**
1000 TL - 5000 TL	2 (%66,7)	1 (%33,3)	3 (%100)
5001 TL - 10.000 TL	1 (%50,0)	1 (%50,0)	2 (%100)
10.001 TL - 20.000 TL	1 (%100)	0 (%0)	1 (%100)
Toplam	4 (%66,7)	2 (%33,3)	6 (%100)

Katılımcıların %66,7'si (4) devlet kurum/kuruluşlarından, %33,3'ü (2) özel kurum/ kuruluşlarından teşvik/kredi aldıklarını belirtmişlerdir. Teşvik/kredi alanların %50'si (3) 1000-5000 TL arasında, %33,3'ü (2) 5001-10000 TL arasında, %16,7'si (1) 10001-20000 TL arasında teşvik/kredi aldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 5. 29.).

Katılımcıların çalıştıkları sektör ve bu sektörlerden kazandıkları gelirlere göre dağılımları Tablo 5.30.'da verilmiştir. Katılımcıların %83,9'unun (47) hizmet sektöründe çalıştığı ve 501-1500 TL aylık gelir kazandıkları görülürken, yiyecek sektöründe çalışan katılımcıların %66'sının (33) 501-1500 TL arasında aylık gelirlerinin olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 5.30. *Katılımcıların çalıştıkları sektör ve bu sektörlerden kazandıkları gelirlere göre dağılımı*

	Hangi sektörde iş yapmaktasınız?			
Bu işten aylık ne kadar gelir sağlıyorsunuz?	**Yiyecek - İçecek Sektörü N(%)**	**Dokumacılık - El İşleri Sektörü N(%)**	**Hizmet Sektörü N(%)**	**Toplam N(%)**
500 TL veya aşağısı	11 (%23,0)	0 (%0)	3 (%5,4)	14 (%12,7)
501 TL - 1500 TL	31 (%66,0)	4 (%57,1)	47 (%83,9)	82 (%74,5)
1501 TL - 3000 TL	5 (%10,6)	2 (%28,6)	4 (%7,1)	11 (%10,0)
3001 TL - 5000 TL	0 (%0)	1 (%14,3)	2 (%3,6)	3 (%2,7)
Toplam	47 (%100)	7 (%100)	56 (%100)	110 (%100)

Katılımcıların çoğunlukla yiyecek- içecek sektöründe çalışmakta olduğu ve 501 TL-1500 TL arasında gelir kazandıkları bulgusu elde edilmiştir (Tablo 5.30.).

Katılımcılara yöneltilen diğer anket soruları neticesinde; çalışmakta olan 110 katılımcının %12'sinin (13) 1-3 ay boyunca, %27'sinin (30) 4-6 ay boyunca, %61'inin ise 10-12 ay boyunca çalışma imkanı bulabildiği görülmüştür. Katılımcıların %27'si (30) haftada 1-2 gün, %6'sı (7) haftada 3-4 gün, %52'si (57) haftada 5-6 gün, %15'i (16) ise haftanın her günü çalışmakta olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların faaliyet gösterdikleri işleri ne kadar zamandır yaptıkları incelendiğinde ise; %32'sinin (35) 1ay- 1yıl arası , %7'sinin (8) 1+yıl - 3 yıl arası, %19'unun (21) 3+yıl - 5 yıl arası, %42'sinin (46) ise 5 yıldan fazladır mevcut işlerini yapmakta oldukları görülmüştür.

Ayrıca çalışmakta olan 110 katılımcının tamamı, çoğunlukla satış yaptığı / hizmet verdiği turist (alıcı) çeşidinin %100 yerli kesimden olan insanlar olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların kazanç artışlarının aylara göre değişiklik gösterip göstermediği incelendiğinde ise; %71'i (78) değişiklik gösterdiğini, %29'u (32) ise değişiklik göstermediğini belirtmiştir. Kazanç artışında aylara göre değişiklik olduğunu belirten katılımcıların tamamı Haziran - Temmuz - Ağustos aylarında kazançlarında artış meydana geldiğini ifade etmişlerdir. İlçelerin haftalık yerel pazarlarının olduğu günlerde ise tüm ilçeler için kazanç artışının maksimuma çıktığı günler olduğu görülmüştür.

Çalışan 110 katılımcının tamamı ankette 33. soru olan "*Küre Dağları Milli Park statüsüne girdikten sonra belli bir kurum tarafından denetim veya kontrol altına alındınız mı?*" sorusuna "*Hayır*" cevabını vermiştir. 33.soru ile ilişkili olarak cevaplandırılması gereken 34. ve 35. sorular ise bu sebeple değerlendirmeye alınamamıştır.

Tablo 5.31. incelendiğinde katılımcıların %87,3'ünün (96) yaptığı işten memnun olduğu, %12,7'sinin (14) ise yaptığı işten memnun olmadığı görülmektedir.

Tablo 5.31. *Katılımcıların çalıştıkları sektöre ve yaptıkları işten memnuniyetine göre dağılımı*

	Hangi sektörde iş yapmaktasınız?			
Yaptığınız işten memnun musunuz?	**Yiyecek - İçecek Sektörü**	**Dokumacılık - El İşleri Sektörü**	**Hizmet Sektörü**	**Toplam**
Evet	44 (%45,8)	7 (%7,3)	45 (%46,9)	96 (%100)
Hayır	3 (%21,4)	0 (%0,0)	11 (%78,6)	14 (%100)
Toplam	47 (%42,7)	7 (%6,4)	56 (%50,9)	110 (%100)

Yaptıkları işten memnun bireylerin %45,8'i (44) yiyecek/içecek sektöründe, %7,3'ü (7) dokumacılık/el işleri sektöründe, %46,9'u (45) hizmet sektöründe yer almaktadır (Tablo 5.31.).

Tablo 5.32. incelendiğinde katılımcıların %48,2'sinin (53) farklı bir iş yapmak istediği, %51,8'inin (57) ise farklı bir iş yapmak istemediği görülmektedir. Bireylerin çalıştıkları sektör ve farklı bir iş yapma istekleri değerlendirildiğinde %95 güven aralığı sınırları içinde anlamlı fark bulunamamıştır (p=0,064).

Tablo 5.32. *Katılımcıların farklı bir iş yapma isteği ve çalıştıkları sektöre göre dağılımı*

	Hangi sektörde iş yapmaktasınız?				
Farklı bir iş yapmak ister miydiniz?	**Yiyecek - İçecek Sektörü**	**Dokumacılık - El İşleri Sektörü**	**Hizmet Sektörü**	**Toplam**	**p**
Evet	18 (%34)	2 (%3,8)	33 (%62,3)	53 (%100)	*0,064*
Hayır	29 (%50,9)	5 (%8,8)	23 (%40,4)	57 (%100)	
Toplam	47 (%42,7)	7 (%6,4)	56 (%50,9)	110 (%100)	

p<0,05 Anlamlılık düzeyi (Ki kare analizi)

Tablo 5.31.'de katılımcıların %96 oranında yaptığı işten memnun olduğu görülmektedir. Tablo 5.32.'de ise katılımcıların %53 oranında farklı bir iş yapmak istediği görülmektedir. Bu iki tablo karşılaştırıldığında ise katılımcıların büyük oranında yaptıkları işten memnun olmalarına rağmen imkanları olsa farklı bir iş yapma girişiminde bulunabilecekleri bulgusuna ulaşılmıştır.

6. TARTIŞMA ve SONUÇ

KDMP'nin tampon bölgesinin Kastamonu bölümünde yer alan Azdavay, Pınarbaşı, Şenpazar ve Cide ilçelerinde yaşamını sürdüren kadınların ekoturizm faaliyetlerine ilişkin sosyo-ekonomik analizlerini tespit etmeye yönelik hazırlanan bu çalışmada, kullanılan anket ve yüz yüze görüşme yöntemi ile elde edilen verilere ilişkin ulaşılan sonuçlar bu bölümde yer almaktadır.

Öncelikle 53 köyde 366 kadın bireye yönelik yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgular neticesinde kadınların %86'sının evli, %14'nün bekar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmelerde daha fazla kadın kadına ulaşma imkânı sağlanmasına rağmen, evli kadınların eşlerinin ankete katılmalarına engel olması ve/veya kadınların çeşitli sebeplerle katılım sağlamayı istememelerinden dolayı bazı kadın bireyler ile anket yapılamamıştır. Bu durum bize kırsal kesimlerde kadınlara yönelik eş baskısının devam ettiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu durum kadın istihdamının dolaylı olarak eşler tarafından olumsuz yönde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Karşılaşılan bir diğer sorun ise önceki yıllarda Azdavay yöresinin bazı kesimlerinde anket çalışması adı altında yöre kadınlarının maddi ve manevi olarak dolandırılmasıdır. Dolayısıyla, bahsi geçen yörede geçmişte yaşanan bu olumsuzluklar anket çalışmalarının yapılmasına engel teşkil eden kısıtlayıcı bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Bir diğer olumsuz durum TÜİK verilerindeki mevcut nüfus bilgileri ile köylerin nüfuslarının uyuşmamasıdır. Bunun sebebi ise köylerde çoğunlukla yaşlı nüfusun bulunması ve bahar aylarıyla beraber köylerine gelip yaz mevsimi sonunda köylerinden ayrılmalarıdır. Havalar soğudukça köyde yapacak işi olmayan veya hasta olan bireylerin özellikle kar yağışı ve beraberinde gelen doğal çevresel problemlerden dolayı, ilçe merkezine veya en yakın hastaneye gitme zorunluluğu durumlarında yaşanan ulaşım sorunları kış aylarında köylerinden göçmelerindeki en büyük nedenlerdendir. Havaların soğuması ile nüfusun bir kısmının ilçe merkezinde

bulunan evlerine diğer bir kısmının ise büyük şehirlerde yaşayan çocuklarının yanına gittiği yüz yüze yapılan görüşmeler vasıtasıyla öğrenilmiştir. Ayrıca köy nüfusuna kayıtlı olmasına rağmen Kastamonu il merkezinde veya ilçe merkezlerinde yaşayan bireylerin mevcut olduğu da tespit edilmiştir. Bahsi geçen nedenlerden dolayı anket çalışmaları yaz aylarında yapılmıştır. Bu dönemde köylerinde bulunan kadınların bir kısmının bağ, bahçe, tarla, vb. alanlarda hasat işleri ile meşgul olmaları nedeniyle iletişim sağlanamasa da mümkün olduğunca tüm kadınlara ulaşılmaya ve görüşmeler gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Anket yapılan kadınların eğitim durumları incelendiğinde ise en kalabalık grubun 142 birey ile ilkokul mezunları olduğu görülmüştür. Yaş arttıkça ilkokul mezunu bireylerin sayısı artıyor olmasına rağmen, 20-30 yaş grubu aralığında günümüzde hâlâ bu bölgelerde ilkokul mezunu bireylerin mevcut olduğu da görülmüştür. Bu durum 20-30 yaş grubu aralığındaki kadınların bu bölgede eğitim konusunda baskı altında olduğunu göstermektedir. Geçmişten günümüze bu baskı hafiflese de etkisini belli oranda devam ettirmektedir. Eğitim hakkı anayasal bir hak olmasına rağmen aile bireyleri veya çevresel etkenlerden dolayı eğitimine bir şekilde devam edemeyen genç kadınların hâlâ bu bölgede var olması ise olumsuz bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Anket verilerine ilişkin bulgulara bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça kadınların sahip oldukları çocuk sayısında da gözle görülür değişimler meydana gelmiştir. Eğitim seviyesi düştükçe kadınların daha fazla çocuk sahibi olduğu, eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların daha az çocuk sahibi oldukları görülmüştür. Eğitim seviyesindeki artış ile beraber sosyo-kültürel olarak gelişim gösteren kadınların çocuklarına ayıracakları vakit ve imkanlar konusunda daha duyarlı oldukları ve bu yüzden de daha kaliteli bireyler yetiştirmek için daha az çocuk sahibi oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kadınların yaşlarındaki artış ile çocuk sayılarındaki artış arasında paralellik olduğu da tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre bölgede ağırlıklı olarak orta yaş ve üzeri nüfusun yaşamını sürdürdüğü görülmüştür. Bu durumun çalışmayan birey sayısı ile arasındaki ilişki hem anket analizleri hem de yüz yüze görüşmeler esnasında edinilen bilgiler neticesinde dikkati çekmiştir. Orta yaş ve üzeri kadın bireylerden eşleri çalışanların kendi istekleri doğrultusunda çalışmak istememesi ve/veya bazı kadınların ise eşleri tarafından çalıştırılmak istenmediği gözlemlenmiştir. Çoğunlukla 53 ve üzeri yaş grubundaki kadınlarda gözlemlenmiş olan bir diğer durum ise eşleri vefat eden kadınların eşlerinin emeklilik maaşları sayesinde geçimlerini sağlamasından dolayı çalışma ihtiyacı hissetmemesidir. Bu yaş grubundaki kadınlarda gözlemlenen bir diğer çalışmama/çalışamama sebebi ise hastalıklardır. İlerleyen yaş ile beraber çeşitli hastalıklara sahip olan bireylerin asgari düzeyde geçimini sağlayacak kadar maddi olanağının olması durumunda kesinlikle çalışmak istemediği görülmüştür.

Hanehalkı gelir miktarlarına göre hanelerin %60,7'sinin 501TL ila 1500TL arasında aylık geliri sahip olduğu, yani hanehalkı gelir düzeyinin günümüz asgari ücretinin (net 1603TL) altında bulunmasına rağmen, kadınların %70'inin çalışmaya ihtiyaç duymadığı veya eşleri tarafından çalıştırılmadığı görülmüştür.

Çalışmayan anket katılımcılarının %73,3'ü evli kadınlardan oluşmaktadır. Bölgede ekoturizm odaklı veya farklı odak noktaları olan her ne iş olursa olsun, çalışmayan evli kadınların %57,6'sının imkanları olsa dahi çalışmak istemedikleri tespit edilmiştir. Kendi istekleri doğrultusunda çalışmayı tercih etmeyen kadınlara rastlansa da çoğunlukla eşleri tarafından çalıştırılmadıkları açıkça gözlemlenmiştir. Bu yörede yaşayan kadınların çoğunluğunun erkek baskısı altında olduğu ve kendi hayatları ile ilgili dahi olsa her kararı eşlerine bıraktıkları anlaşılmıştır. Ayrıca evli kadınların sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça çalışma isteğinin azaldığı da görülmüştür. Sonuç olarak bölgedeki kadınların evlendiğinde öncelikle eşleri tarafından arkasından artan çocuk sayısı sebebiyle çalışma engeline takıldıkları açıkça görülmektedir.

Hanede yaşayan kişi sayısı azaldıkça kadınların çalışma isteklerinin de azaldığı görülmüştür. Çalışmayan 256 kadının hanehalkı toplam gelirine bakıldığında

%70,7'sinin 501TL ila 1500TL arasında gelire sahip oldukları görülmektedir. Kadınların çalışma konusunda isteksiz olmalarının nedeni, bu gelire ek olarak genellikle tarlalarından, bahçelerinden ve/veya bostanlarından elde ettikleri mahsüllerin desteği ile bu gelir grubundaki kadınların mevcut durumlarının geçimlerini sağlanmaya yeterli olduğunu düşünmeleridir. Çalışmayan kadınların büyük oranda hanelerinde yaşayan kişi sayısının az olması, az ya da çok mevcut bir gelire sahip olmaları ve bunlara ek olarak topraktan mahsül elde ediyor olmaları bölgedeki kadınların dışarda çalışmaya ihtiyaç duymamalarına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmayan kadınlar arasında imkanı olsa çalışmak istediğini belirtenler çalışmak için devlet desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Devlet desteği adı altında ise büyük oranda ulaşımın sağlanmasına engel olan bozuk yolların düzeltilmesi ve bazı yörelerde su kaynaklarının yetersizliğinin giderilmesi belirtilmiştir. Kadınların çalışmak için eğitim desteğine yalnızca %9,1'i ihtiyaç duymaktadır. Bölgede yaşayan kırsal halkın eğitim teşviğini, kısa vadede elde edilecek maddi kazançların gerisinde tuttuğu görülmüştür. İmkanı olsa çalışmak isteyen kadınlar yiyecek-içecek sektöründe iş yapabileceklerini belirtmişlerdir. Yapacakları bu iş için ise öncelikle devlet desteğine, kredi desteğine ve eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bölgede yiyecek-içecek sektöründe imkanı olsa çalışabilecek olan kadınların öncelikle devlet desteğini devamında ise kredi desteğini önemsediklerini eğitim desteğine ise neredeyse hiç ihtiyaç duymadıkları belirlenmiştir. Sonuç itibariyle bir işi yapabilmek için o iş hakkında eğitime ihtiyaç duymadıkları, yeterli oranda devlet veya kredi desteği var ise o işi bir şekilde idame ettirebileceklerine inandıkları görülmüştür.

Çalışan kadınların yaşları arttıkça çalışan birey sayısının düştüğü sonucu ortaya çıkmıştır. En fazla çalışan kadının 31-41 yaş grubu aralığında olduğu görülmüştür. Çalışan yöre kadınlarının büyük oranda ilçe pazarlarında ürün sattığı ve eğitim seviyesi yükseldikçe insanların bu tarz işleri yapmayı tercih etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bölgede yaşayan kadınların eğitim seviyeleri yükselse bile mezun

oldukları bölümler ile alakalı iş olanaklarının kısıtlı olması sebebiyle kendi mesleklerini icra edecek fırsatları bulamadıkları bunun neticesinde de kendi eğitim alanları dışındaki işlerde çalıştıkları görülmüştür. Çalışmayı tercih etmeyen üniversite mezunu kadınların ise eğitim seviyesi yüksek olduğu halde çalışmamaları bu yöre için kayıp olarak görülmektedir.

Hanehalkı toplam gelirlerinin en ağırlıklı olduğu gruplara bakıldığında; çalışan kadınların toplam geliri (1501TL-3000TL) çalışmayan kadınların toplam gelirine (501TL-1500TL) oranla neredeyse iki katına çıkmaktadır. Kadınların çalışmaları ile çalışmamaları durumunun hane halkı toplam gelirinde büyük bir değişim meydana getirdiği sonucuna varılmıştır.

Yiyecek-içecek sektöründe çalışan kadınların, pazarlarda sebze-meyve tezgahı veya tezgah açan arkadaşlarına sattırmak için yetiştirdiği/hazırladığı (sebze, meyve, süt, yoğurt, yumurta vb.) ürünleri veren ve/veya sahil kenarı olan yerlerde (Cide) gözleme vb. yiyecekleri yapıp satan kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Dokumacılık- el işleri sektöründe çalışan kadınların tamamı Cide ilçesinde yaşamaktadırlar. Bu kadınların bir kısmı sahil kenarında giyim ve/veya takı malzemeleri satan tezgahlara sahipken diğer bir kısmı da tuhafiye dükkanı işleten kadınlardan oluşmaktadır. Çalışan kadınların hemen hemen tamamının sosyal güvencelerinin olduğu görülmüştür. Sosyal güvenceye sahip olmayan kadınlara bu durumun sebebi sorulduğunda ise sosyal güvenceye gerek duymadıklarını, zaten eşlerinden faydalandıklarını ve amaçlarının yalnızca ekstra kazanç sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum bölgede çalışarak yaşamını sürdüren bazı kadınların, kendi emeklerinin karşılığında hak ettikleri sosyal güvenceyi dahi eşlerinin varlığı dolayısıyla gerek görmeyecek konumda olduklarını göstermiştir.

Çalışan kadınların refah düzeyleri incelendiğinde ise ağırlıklı olarak en yüksek gelire sahip olan bireylerin hizmet sektöründe, en düşük gelire sahip olan bireylerin ise yiyecek-içecek sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Kadınların çoğunluğu 10-12 ay boyunca çalışma imkanı bulmaktadır. Ayrıca kadınların yarısı haftada 5-6 gün

çalışmaktadır. Bu durum ise kadınların büyük oranda sene boyunca çalışma imkanına sahip olduğunu ve haftada 5-6 gün çalışıp 1-2 gün dinlenebildiklerini göstermiştir. Çalışan kadınların %42'si 5 yıldan daha uzun bir süredir mevcut işlerini yaptıkları ve çalışan kadınların tamamının büyük oranda yerli turistlere hizmet verdiği tespit edilmiştir. Bölgenin yerli turistler tarafından daha çok tanındığı yabancı turistler tarafından ise yeterince tanınmadığı, tanıtım faaliyetlerinin ulusalda olduğu kadar uluslararası mecralarda yoğunlaştırılması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadınlar Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında ve ilçelerin haftalık yerel pazarlarının olduğu günlerde kazanç artışlarının maksimuma çıktığını belirtmişlerdir.

Çalışan kadınların çoğunluğu yaptığı işten memnun olduğunu belirtmiştir. Yaptığı işten en çok memnun olan grup ise hizmet sektöründe çalışan kadınlardır. Çalışan kadınların yarısı imkanı olsa farklı bir iş yapmak isterken, diğer yarısı imkanı olsa dahi farklı bir iş yapmak istemediğini belirtmiştir.

Kadınlara Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi ile gelir düzeylerinde değişiklik olup olmadığı sorulduğunda, gelir düzeyinin azaldığını ifade eden kadınlar Küre Dağları Milli Park olmadan önce orman işleri alabildiklerini Milli Park statüsü gelmesiyle ormandan iş alamadıkları için gelir düzeylerinde azalma olduğunu belirtmişlerdir. Gelir düzeyinin arttığını belirten kadınlar ise gelen turist sayısının artması ile eskiye oranla daha fazla kazandıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların %94'ünün değişiklik olmadığını belirtmesi Küre Dağları milli park olmadan öncede bu alandan kayda değer bir maddi kazanç elde edilmediğini göstermektedir.

Sonuç itibariyle; bölgede yaşamını çalışarak veya çalışmayarak devam ettiren kadınların çeşitli projeler kapsamında zaman zaman ekoturizme katkısı olsa bile bu durumun sürekliliğinin sağlanmadığı görülmüştür. Çalışan kadınların günlük rutin işlerini devam ettirmekte oldukları ve kadınların ekoturizme minimum düzeyde desteklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bölgenin milli park ilan edilmesiyle eskiye oranla daha fazla tanınır hale geldiği, gelişmekte olan ekoturizm faaliyetlerinin

yoğunlukla yerli turistler tarafından gerçekleştiği bu durumun ise kadınların kazancında yavaş da olsa artış sağladığı görülmüştür.

Ayrıca Cide ilçesinin denize kıyısı olan bir ilçe olması sebebiyle daha fazla turist çektiği görülmüştür. Cide'ye deniz turizminden faydalanmak için gelen turistlerin KDMP dahilinde yer alan doğal güzellikleri gezip, mevcut imkanlardan faydalanarak ekoturizme destek oldukları gözlemlenmiştir.

Yapılan anket çalışmaları esnasında 366 kadın bireyden yalnızca 1 tanesi eşi ile birlikte, çeşitli yollarla bölgenin tanınırlığının artması ve gelen turist sayısında artış meydana gelmesi halinde yöresel mimarinin (ahşap ev dokusu) korunduğu bir butik otel açabileceğini belirtmiştir. Bu butik otelde konaklama, yöresel lezzetlerden oluşan yemek servisleri, ziyaretçilerin keyifli vakit geçirmesi için yöre imkanları dahilinde aktivitelerin yapılması gibi düşüncelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Hali hazırda ise eşiyle birlikte, bölgede 1-2 gece konaklamayı tercih eden ziyaretçilere evinin bir odasını açtıklarını belirtmişlerdir. KDMP'nin ekoturizm açısından tanınırlığının artmasıyla, anket katılımcısı kadınlardan yalnızca bir tanesinin ekoturizme yatırım yapmayı düşündüğü belirlenmiştir. Bazı kadınların ise ekoturizm veya başka odak noktaları olan herhangi bir iş yapmak istese bile bir takım sosyal baskılar ve/veya eş kısıtlamalarından dolayı çekimser kaldıkları gözlemlenmiştir.

Çalışma sonuçlarının bazı çalışmalarda elde edilen sonuçlar ile benzerlikler gösterdiği görülmektedir. Sproule (1996), kadınlar için yapacakları işte rollerinin ne olacağı, neye uygun olacakları konusunda birçok toplumda ve kültürde "söylenmemiş" kısıtlamaların bulunduğu görüşünü savunmuştur. KDMP'de yapılan bu araştırma neticesinde de bu bölgede de bir takım gayriresmi yaşam kurallarının olduğu ve bu kuralların kadınların hareket alanlarını kısıtladığı açıkça görülmüştür.

Kadınların çalışmalarını kısıtlamak, yapacakları işler konusunda roller biçmek, yaptıkları işleri incelemek ve çalışma şekilleri veya ortaya çıkardıkları işler konusunda sürekli olumsuz tutumlar sergilemek kadınların hem ekoturizm hem de

diğer iş kollarında motivasyonunu düşürücü etkiler yaratmaktadır. Ekoturizm potansiyeli olan bölgelerde insanların ekoturizm konusunda eksik olan bilgilerinin veya mevcut ön yargılarının (bazı eşler veya aile bireyleri tarafından kadınların yabancılar ile iletişime geçmesinden duyulan rahatsızlık, ekoturizmin yeterli kazanç sağlamada etkin bir iş olmadığı algısı, vb.) gerekli eğitim destekleri ile giderilmesi neticesinde, bölge halkının ekoturizme bakış açısı ve ekoturizmi kazanç unsuru olarak değerlendirmesi açısından mevcut duruma göre olumlu farklar oluşturacaktır.

Alkan (2007)'de Trabzon ilinin orman köylerinde yaşamını sürdüren kadınların mevcut gündelik iş yüklerine rağmen kırsal kalkınma programlarından bölge erkeklerinden daha fazla faydalanmalarına rağmen gelişmekte olan diğer ülkelerde benzer konumlarda bulunan kadınlara oranla kırsal kalkınma programlarından daha az faydalandıklarını tespit etmiştir. KDMP'de yapılan bu çalışmada da kadınların gündelik işlerle meşguliyetleri, eşleri ve aile büyükleri dolayısıyla hali hazırda sahip oldukları mevcut gelirleri, bağ, bahçe, tarla gibi alanlardan hasat ettikleri ürünlerin varlığı ve yeterliliği sebebiyle ekoturizm faaliyetlerine olan ilgi ve zamanlarının kısıtlı olmasından dolayı orman kaynaklarının sunduğu ekoturizm olanaklarından yeterli ölçüde faydalanmadıkları tespit edilmiştir.

Benzer konulara sahip, diğer bazı çalışmalar incelendiğinde KDMP bölgesinde yaşayan kadınların ekoturizme desteği ile incelenen çalışmalardaki kadınların ekoturizme desteği arasında farklar olduğu görülmektedir. Pleno (2006)'da Filipinlerin Bohol bölgesinde yaşayan kadınların burada yapılan ekoturizm faaliyetleri üzerinde büyük katkılarının olduğunu ayrıca yapılan seminer ve eğitim teşvikleri ile kadınların ekoturizm projelerine katılımlarının arttığı görüşünü savunmaktadır. KDMP'de ise geçmişte yapılan bir takım yerel projeler kapsamında bölge halkına verilen eğitim ve seminerlere kadınların katılım sağlamalarına rağmen eğitim sonrasında ekoturizme destek konusunda kişisel çaba göstermede isteksiz oldukları görülmüştür.

Barry (2010)'da Kenya'nın Kakamega ilçesinde kadınların yağmur ormanlarında köy turları, safariler ve konaklama yerlerinin oluşturulması gibi birçok faaliyette bulundukları ifade edilmiştir. Ayrıca Isecheno Kadın Koruma Grubu adındaki topluluk bölgedeki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin ve çevresel eğitimin ilk örneği haline gelmiştir. Bu durumun bölge kadınlarının özgüvenini ve güçlenmesini teşvik edici potansiyellere sahip olduğunu tespit etmiştir. Gelişen ve iyi yönetilen ekoturizm girişim perspektiflerinin pozitif sonuçlara ulaşabileceği savunmuştur. KDMP'de benzer pozitif sonuçlara ulaşmak mümkün olmasına rağmen bölge kadınlarının yeterli motivasyona sahip olmadıkları ve bu konuda yerel idareler veya sivil toplum kuruluşlarından gelecek desteklere ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Bölgede yaşayan kadınların ekoturizm faaliyetlerinin katkılarına inanmaları durumunda ellerindeki mevcut fırsatları kullanma ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hususunda ne derece etkin olabileceği görülmektedir. İçinde bulunulan çevre, ailenin desteği, yerelde ve ulusalda sağlanan desteklerle ekoturizmin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve gelir getirici faydalarının zamanla bölgede meydana getireceği değişim fark edilecektir.

7. ÖNERİLER

Bölgede yapılan anketler neticesinde, bazı kadınların ekoturizm veya farklı odak noktaları olan herhangi bir işte çalışmaları konusunda ailevi veya sosyal baskılar altında olduğu görülmüştür. Çalışma hayatı konusunda eş veya aile baskısı hakkında çok konuşmak istemedikleri yüz yüze yapılan görüşmeler esnasında ortaya çıkmış, kadın bireylerin bu konuda sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Bu nedenle öncelikle bu baskıyı en aza indirebilmek için yerel otoriteler tarafından özellikle erkek bireylere kadınların çalışma hayatını destekleyici eğitimlerin verilmesi ve bu eğitimlere erkeklerin eşleri ile beraber katılımının sağlanması faydalı olacaktır.

Bunun yanında öncelikle tampon bölgede yaşamını sürdürmekte olan tüm kadın ve erkeklerin ekoturizmin temelde ne olduğu, nasıl yapıldığı, neyi amaçladığı ve ekoturizmin canlandırılmasının bölgede ekonomik, ekolojik ve sosyo-kültürel açıdan nasıl bir değişime sebep olacağı konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde, yerel halkın içinde yaşadıkları bölgenin ekoturizm potansiyelinin henüz tam olarak farkında olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada yerel otoriteler, sivil toplum kuruluşları vb. ilgi gruplarının yöre halkına destek olması, yöre halkının ekoturizm konusunda bilinçlenmesi bakımından önemli bir fark oluşturacaktır. Bölge halkı açısından eğitim ile ilgili destekler diğer desteklerin bir adım gerisinde tutulsa da eğitimin en öncelikli konu olduğu ve bu yolla diğer bölgesel sıkıntıların daha hızlı çözülebileceği ve/veya fırsatların daha hızlı değerlendirilebileceği gerçeği anlatılmalıdır.

Geçmiş yıllarda yapılmış veya hali hazırda özel ya da kamu kurum ve/veya kuruluşlarının desteğiyle yapılmakta olan ekoturizm projelerinin bölgeye sağladığı katkıların proje süreci ile kısıtlı kalmaması ve devamlılığının sağlanmasına özem gösterilmelidir. Ekoturizm uygulamalarının çeşitliliğinin artması ve güçlenmesi ile yöre halkının da maddi ve manevi kazançlarının artacağı gerçeği bölge halkına anlatılarak ve bu yönde girişimlerde bulunmaları çeşitli teşvikler vasıtasıyla

sağlanmalıdır. Aynı şekilde bölgede yaşamını sürdürmekte olan kadınların veya erkeklerin, bölgeye bu konuda destek veren projeler sona ermesiyle beraber ekoturizme olan desteklerini bırakmamaları gerektiği her fırsatta vurgulanmalıdır. Bölgenin ekoturizmin desteğiyle kalkınmasında ulusal veya uluslararası projeler yolu ile destekler başlangıçta çok büyük bir önem arz etse de sürdürülebilirliğin sağlanmasında en önemli görev bölge insanına düşmektedir.

Ayrıca bölgede ekoturizmin sürekliliğinin sağlanması için öncelikle ulaşım yollarının düzenlenmesi devamında ise gerekli alt yapı problemlerinin çözülmesi gerekmektedir. Eko-turistlerin bölgeye ulaşma ve burada güzel vakit geçirme konusunda temel olanaklarının iyileştirilmesi bölgede ekoturizmin devamlılığının sağlanmasını destekleyecektir.

Yüz yüze yapılan görüşmeler esnasında kadınların aktardığı bir diğer konu ise bölgenin tanınırlığının yeterli olmaması ve reklamının yeterince yapılmamasıdır. Bu nedenle de ekoturizm odaklı herhangi bir çalışmanın/projenin sürekliliğinin sağlanamadığını belirtmişlerdir. Yapılan çeşitli projeler ile önceki yıllara oranla tanınırlığı artan KDMP'nin, bölge halkının da çabalarıyla çeşitli sosyal medya ve internet ortamlarında kişisel olarak bölge tanıtımına destek olmaları sağlanmalıdır. Bu amaçla yerel idareler tarafından bölge halkının kalkınmasına yönelik yörenin reklam ve tanıtımını yapma, yöresel ürünlerin pazarlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar, vb. konulara yönelik vizyonlarını genişletecek eğitimler verilmesi faydalı olacaktır. Günümüzde bilinirlik ve tanınırlık açılarından bakıldığında sosyal medya araçlarının bir hayli etkili olduğu bilinmektedir. Çeşitli yerleri gezmek, görmek, tanıtmak amacıyla seyahat halinde olan, yüksek tanınırlığa sahip ve büyük kitlelere hitap eden aktif sosyal medya fenomenleri ile bölge halkı veya yerel yönetimler iletişime geçip kendi yörelerine davet etmeleri bölge tanınırlığının artırılması açısından faydalı olacaktır. Turizm acenteleri ve sosyal medya fenomenleri için çeşitli gezi rotaları oluşturulması, bölgede yapılabilecek ekoturizm aktivitelerinin bu kişilere anlatılması, yöresel lezzetlerin tattırılması ve konaklamalarının sağlanması da bölge tanıtımına destek sağlayacaktır. Tanınırlığın

artması ve bölgede yapılabilecek aktivitelerin çeşitlenmesi ile bölgede ekoturizm zamanla gelişim gösterecek ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Çeşitli yöntemlerle bölgenin tanıtımının yapılması ekoturizmi desteklerken, ekoturizmin gelişmesi ile bölgenin tanınırlığı karşılıklı olarak artacaktır. Ekoturizmin gelişim göstermesi ile ekoturistlerin bölgeye maddi getirilerinin artması yöre halkı için faydalı olacaktır. Ekoturizmin gelişmesi zamanla çeşitli iş kollarının gelişimine ve bölgede istihdamın artmasına olanak sağlayacaktır. Bu yörede eşlerinin çalışmasına olumlu bakmayan erkeklerin, ekoturizmin gelişmesiyle beraber zamanla eşlerini çalışmaya teşvik edeceği beklenmektedir.

Kastamonu ilinin Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) tarafından 2018 yılı "*Türk Dünyası Kültür Başkenti*" seçilmesi münasebetiyle artan reklam ve tanıtımlarının avantajlarından faydalanmak da bölge için isabetli bir davranış olacaktır. Bölge halkının ve yerel yönetimlerin bu dönemde ekoturizme yönelik yapacakları her türlü reklam ve tanıtım çabalarının eskiye oranla daha fazla kitlelere ulaşabileceği fırsatını değerlendirmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu önemli fırsattan faydalanarak KDMP'de ekoturizmi canlandırmak bölge insanı için, kadınıyla erkeğiyle yeni ve sürdürülebilir fırsatlara sahip olmasını sağlayacak önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKLAR

Ahmadova S., Akova O. (2016). Türkiye'de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt: 6, Sayı:1, Sayfa 14-29.

Akbulut G., Atmış E., Günşen H. B. (2015). Farklı İlgi Guruplarının Milli Park Algıları Üzerine Bir Değerlendirme: Küre Dağları Milli Parkı Örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* 15(1):133-145.

Alkan S.(2007). Trabzon İli Orman Köylerinde Kadın ve Orman Kaynakları İlişkisi. *Çevre ve Orman Bakanlığı Doğu Karadeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü.* Çevre ve Orman Bakanlığı Yayını No: 344. Teknik Bülten No: 21, Sayfa: 1-128. ISSN 1301-800.

Altunel A.O., Altunel T., Arıcak B., Şen G., Evcin Ö. (2014). Eko-Turizm Kapsamında Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda Yürüyüş Rotaları ile Kamp Alanlarının Tespiti ve Ekonomik Potansiyelinin Belirlenmesi. Kastamonu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi.

Anonim, 2009a. "Türkiye Saklı Cennetler Atlası: 50 Muhteşem Yer", Atlas Dergisi.

Anonim, 2009b. "Türkiye Şelaleler Atlası", Atlas Dergisi.

Anonim, 2010a. "Küre Dağları Milli Parkı Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi Uygulama Planı", Küre Dağları Milli Parkı.

Anonim, 2010b. "Rio Sözleşmeleri", Çevre ve Orman Bakanlığı.

Anonim, 2012. "Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20 Zirvesi)", Temmuz 2012. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.

Anonim, 2014a. "Dış Kaynaklı Projeler" Orman Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler Eğitim ve Araştırma Daire Başkanlığı, Aralık 2014, Ankara.

Anonim, 2014b. "Zümrüt Köyü Doğmadan Öldü!", Açıksöz Gazetesi, 28 Ekim 2014.

Anonim, 2015. "Küre Dağları Milli Parkı Örnek Uygulamalar Programı Başlıyor!", Küre Dağları Milli Parkı.

Ayan, S., Öztürk, S., Yiğit, N., (2009) Karadeniz Bölgesi Milli Parklarının Korunan Alan Ağı Sertifikalandırma Sistemine Uygunlukları, *Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi,* 2009, 9 (1): 66-79.

Ayaz S. (2006). Türkiye'nin Küresel Çevre Fonu (GEF)'na Yaklaşımları ve Beklentileri. *GEF Ulusal Diyalog Çalıştayı.*

Aydın İ.Z., Türker M.F. (2010). Artvin-Borçka Camili Biyosfer Alanındaki Ekoturizm Potansiyelinin Orman Köylüleri Üzerindeki Sosyo- Ekonomik Etkisinin İrdelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi.* Cilt:11, Sayı:1, Sayfa: 43-51.

Barraud R. ve Périgord M. (2013). L'Europe ensauvagée : émergence d'une nouvelle forme de patrimonialisation de la nature?. L'Espace géographique 2013/3 (Tome 42), page:263. Université de Poitiers Laboratoire Ruralites EA 22525 rue Théodore Lefebvre, 86000 Poitiers, France. DOI 10.3917/eg.423.0254. ISSN 0046-2497. ISBN 9782701180885.

Berber M., Eser B. Y. (2008). Türkiye'de Kadın İstihdamı: Ülke ve Bölge Düzeyinde Sektörel Analiz. *"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi.* Cilt:10 Sayı:2. ISSN: 1303-2860.

Barry, K.S. (2012). Women Empowerment and Community Development through Ecotourism- Isecheno, Western Provence, Kenya. Capstone Collection. Paper 2579. SIT Graduate Institute, Brattleboro, VT, USA.

Blamey, R.K., (2001). Principles of Ecotourism în Weawer, D.B. (chief editor), The Encyclopedia of Ecotourism (Chapter 1), Cabi Publishing, UK. ISBN: 0 85199 368 0.

Bozkaya G. (2013). Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Analiz. *Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 3 Sayı 5. Sayfa 69-89. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İKtisadi İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü.

Cheia G. (2013). Ecotourism: Definition And Concepts. Journal Of Tourism. Issue 15. Page 56-60. Stefan Cel Mare University Of Suceava, 720209, Romania. ISSN: 1844-2994.

Çakır G. (2011). İğneada ve Çevresinde Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi. *Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.* Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Çetinel S. (2013). Pınarbaşı İlçe Analizi. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. Sayfa 2.

Dinçer M.Z., Türkay B., Avunduk Z. B. (2015). Kırsal Turizm Politikaları: Avrupa Birliği ve Türkiye'deki Politikaların Değerlendirilmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences* 5 (1): 49-60. ISSN: 1307-1149. E-ISSN: 2146-0086.

Eken G., Bozdoğan M., İsfendiyaroğlu S., Kılıç D.T., Lise Y. (2006). Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları. Sayfa 77. Doğa Derneği. Ankara. ISBN: 978-975-98901-3-1 (TK.NO) / 978-975-98901-4-8 (1-C).

Erdoğan N.(2004).Ekoturizm Gelişimi Ulusal, Bölgesel ve Uluslararası Anlaşmalardaki Yeri. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. *Korunan Alanlarda Ekoturizm Çalıştayı.* Başkent Üniversitesi, Ankara.

Ersöz S., Bozkurt M. (2015). Kırsal Turizm Kapsamında Çiftlik Turizmi ve Rize İlinde Uygulanabilirliği. *Journal of Recreation and Tourism Research,* 2 (1), 1-9. ISSN:2348-5321.

Erol I.S. (2015). Türkiye'de Kadının Çalışma Hayatına Katılımının Belirleyicileri. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* Cilt:2, Sayı:3, Sayfa 1-18.

Fang-Chi Kuo ve Cheng-Ter Kuo (2012). Integrated Bed and Breakfast into Eco-tourism in Guan Ziling areas in Taiwan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 57 (2012) 503 – 510. Page 503. Aletheia University, Taiwan. Doi: 10.1016/j.sbspro.2012.09.1217.

Fennell D. A. (2001). A Content Analysis Of Ecotourism Definitions. Current Issues İn Tourism. Vol.4, No.5, Pp.403-421. *Department Of Recreation And Leisure Studies, Brock University,* St Catharines, Ontario L2S 3A1, Canada. ISSN:1368-3500. Doi: 10.1080/13683500108667896.

Gökkaya B. V. (2014). Cam Tavan, Kadın ve Ekonomik Şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies.* Number:26, Page:371-383. Doi: http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2385.

Gürol M.A. (2007). Türkiye'de İş Yaşamındaki Kent Kadınının Açmazı: Kariyer-Aile İkilemi. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı.* Sayı 3, Sayfa 144-150.

HGK, (2014). "İl ve İlçe Yüz ölçümleri".

Higham J.(2007). Ecotourism: competing and conflicting schools of thought. Critical issues in ecotourism: Understanding a complex tourism phenomenon. Chapter 1. ISBN 9780750668781.

Honey M. (2002). Ecotourism & Certification: Setting Standards in Practice. Page: 223. ISBN 1-55963-951-2 (pbk.). Island Press, 1718 Connecticut Avenue N.W., Suite 300, Washington, DC 20009.

İlkkaracan İ. (1998). Kentli Kadınlar ve Çalışma Yaşamı. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, *İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.* Sayfa 285-302.

Kakıcı H., Emeç H., Üçdoğruk Ş. (2007). Türkiye'de Çalışan Kadınların Çocuk Bakım Tercihleri. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, *Ekonometri ve İstatistik Dergisi.* Sayı:5 Sayfa 20-40.

Kamieniecki, S. (1993). Environmental politics in the international arena: movements, parties, organizations, and policy. Page 180-185.State University of New York. NY12246. ISBN 0-7914-1663-1.

Kavak M. (2015).Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, *Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı,* Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Kelkit A., Çelik S., Eşbah H. (2010). Ecotourism Potential of Gallipoli Peninsula Historical National Park. *Journal of Coastal Research,* Vol. 26 , No. 3, Page: 562-568. West Palm Beach (Florida). ISSN 0749-0208.

Keser E.M. (2013). Şenpazar İlçe Analizi. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. Sayfa 8.

Kılıç D., Öztürk S.(2014). Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama. *Amme İdaresi Dergisi, C*ilt 47, Sayı 1, Sayfa 107-130.

Kızılgöl A. Ö. (2012). Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz. *Doğuş Üniversitesi Dergisi,* Cilt:13 Sayı:1 Sayfa 88-101.

Kocacık F., Gökkaya B.V. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadınlar ve Sorunları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* C: 6, Sayı:1, Sayfa:195-219.

Kocalar A.O. (2017). Coğrafya Öğretiminde Ekolojik Bölge Kavramının Kullanımı. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:35 Sayfa:69. *Marmara Üniversitesi, Coğrafya Eğitimi ABD*. ISSN: 1303-2429 • E-ISSN: 2147-7825.

Köse N., Köse C., Okan T., Aydemir E. (2015). Historical Value and Ecotourism Potential of Wooden Houses in Meydancık, Artvin, Turkey: Preliminary Results. *International Scientific Conference on Dendrochronology Climate and Human History in the Mediterranean Basin*. Pp. 114-115. 18 Ekim - 23 Aralık 2015. Antalya, Türkiye.

Kun Z. (2010). Research needs for supporting better protection of Europe's wilderness. Page 93. *The Fifth International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas.* Wageningen, The Netherlands. ISBN 9789032703875.

Kuter N., Ünal H.E. (2013). Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmin Önemi. Kastamonu Üniversitesi, *Orman Fakültesi Dergis*i, 13 (2): 192-201.

Lise Y., Çekiç A. O., Argun G. (2015). Doğal Öyküler. *Türkiye Ormancılar Derneği,* Ankara. ISBN: 978-605-64482-1-8.

Mercanlıoğlu Ç. (2009). Cinsiyete Dayalı Eşitsizlik; Kadın Yöneticilerin İş ve Özel Hayatlarını Dengeleme Zorlukları ve Bedelleri. *Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongeresi.* Kongre Bildirileri Cilt 1. Sayfa 35-44.

Miller M.L. (1993). The rice of coastal and marine tourism. Ocean and Coastal Management Journal 20. Page181-199. *Maritime School, Ocean and Aquatic Science College*,Washington University, 98195, USA. ISSN: 0964-5691.

Nayir O. (2009). Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü.* Yüksek Lisans Tezi. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.

Nulty P. M. (2004). Rural Tourism in Europe:Experiences, Development and Perspectives. Keynote Presentation: Establishing the Principles for Sustainable Rural Tourism.Page 13-18. *Published by the World Tourism Organization.* ISBN 92-844-0716-8.

Okan T., Köse N., Arifoğlu E., Köse C. (2016). Assessing Ecotourism Potential of Traditional Wooden Architecture in Rural Areas: The Case of Papart Valley. *Sustainability*, vol. 8, no.974, pp. 1-17. Doi:10.3390/su8100974.

Ok K. (2010). Türkiye Ormancılık Sektörü Açısından Ekoturizm. *Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştayı ve 10.Yılında Todeg*. Sayfa 53-60. ISBN 978-9944-0048-4-8.

Ok K., Okan T., Yılmaz E. (2011). A Comparative Study on Activity Selection with MCD Techniques in Ecotourism Planning. *Scientific Research and Essays.* Vol. 6(6), pp.1417-1427. ISSN 1992-2248.

Orhan T., Karahan F. (2010). Uzundere İlçesi Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,* 11 (1):27-42.

Özhatay N., Byfield A., Atay S. (2005). Türkiye'nin 122 Önemli Bitki Alanı. WWF Türkiye, İstanbul.

Öztürk S. (2003). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkının Kaynak Değerleri ve Yönetim Açısından İrdelenmesi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Peyzaj Mimarlığı ABD, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.

Öztürk S. (2005). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkının Rekreasyonel Kaynak Değerlerinin İrdelenmesi, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi,* Isparta, 138.

Palaz S. (2002). Türkiye'de Cinsiyet Ayırımcılığı Analizinde Neo Klasik Yaklaşıma Karşı Kurumcu Yaklaşım: Eşitliği Sağlayıcı Politika Önerileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* Cilt:6 Sayı:9 Sayfa 87-109.

Peker E., Kubar Y. (2012). Türkiye'de Kırsal Kesimde Kadın İstihdamına Genel Bir Bakış. Afyon Kocatepe Üniversitesi, *İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt: 15, Sayı:2, Sayfa 173-188.

Pleno, M.J.L. (2006). Ecotourism Projects and Women's Empowerment: A Case Study in the Province of Bohol, Philippines. *Forum of İnternational Development Studies.* Vol.32, Sayfa 137-155, Publisher: Graduate School of International Development, Nagoya University. ISSN 13413732.

Polat A. T., Önder S. (2006). Karapınar İlçesi Ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Ziraat Fakültesi Dergisi* Cilt:20 Sayı:40 Sayfa:53-64. Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Konya.

Ross S., Wall G. (1999). Ecotourism: Towards Congruence Between Theory And Practice. Tourism Management 20. Page 123-132. *Faculty Of Environmental Studies, University Of Waterloo,* 200 University Avenue West, Waterloo, Ont, Canada N2L 3G1.

Scheyvens, R. (2000). Promoting Women's Empowerment Through Involvement in Ecotourism: Experiences from the Third World. *Journal Of Sustainable Tourism*, Vol.8, No:3, Page 232-249, School of Global Studies, Massey University, PB 11 222, Palmerston North, New Zealand. ISSN 0966-9582. Doi: 10.1080/09669580008667360.

Sproule, K.W. (1996). Community-Based Ecotourism Development: Identifying Partners in the Process. The Ecotourism Equation: Measuring the İmpacts, *Yale F & ES Bulletin 99*, Sayfa 233-250, Yale University. ISSN 0361-4425.

Şerefoğlu C. (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007- 2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan Ipard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler. *T. C. Tarım Ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi.* Ankara.

TÜİK, (2018). Haber Bülteni. "İstatistiklerle Kadın, 2017". Sayı TS27594.

TÜİK, (2017). Haber Bülteni. "İş Gücü İstatistikleri, 2016". Sayı 24635.

TÜİK, (2016). Haber Bülteni. "İş Gücü İstatistikleri, 2016". Sayı 21570.

URL-1 http://www.kdmp.gov.tr [Erişim Tarihi: 04.01.2018]

URL-2 http://kuredaglari.tabiat.gov.tr/ [Erişim tarihi: 14.01.2018]

URL-3 http://www.kastamonukultur.gov.tr [Erişim tarihi:15.01.2018]

URL-4 http://www.pinarbasi.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 16.01.2018]

URL-5 http://www.senpazar.bel.tr/ [Erişim Tarihi: 16.01.2018]

URL-6 http://www.locvadi.com/Sayfa/Oku/loc-vadisi-nerededir- [Erişim Tarihi: 20.01.2018]

URL-7 http://www.oryaenerji.com.tr/cide_hes_projesi.aspx [Erişim Tarihi: 20.01.2018]

URL-8 http://www.cide.bel.tr/ [Erişim Tarihi: 20.01.2018]

URL-9 http://www.ked.org.tr/tr/projeler/azdavayda-ekoturizmin-gelistirilmesi-projesi [Erişim Tarihi: 07.02.2018]

URL-10 https://www.wilderness-society.org/pan-parks-advised-file-bankruptcy/ [Erişim Tarihi: 15.06.2018]

Ün E., Tutar F., Tutar E., Erkan Ç. (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *İnternational Conference On Eurasian Economies.* Session 4C: Turizm.

Walpole M.J., Goodwin H.J. (2001). Local Attitudes Towards Conservation And Tourism Around Komodo National Park, Indonesia. Page:160. *Durrell Institute Of Conservation & Ecology,* University Of Kent, Canterbury, Kent Ct2 7Ns, Uk.

Yaşar O. & Şeremet M. (2008). Türkiye'de Milli Park Eğitimi Ve Milli Park Eğitimine İlişkin Bir Araştırma: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.* Volume 1/5. Sayfa 913. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Yılmaz E., Ok K. ve Okan T., (2005). Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği (Activity Selection by Participatory Approach in Ecotourism Planning: The Case of Cehennemdere Valley). Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10 Eylül 2005, Sözlü Bildiriler Kitabı, sayfa: 465-473, Isparta.

Yılmaz O. (2011). Analysis of the potential for ecotourism in Gölhisar district. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 19 (2011) 240–249. Page 240. Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey. Doi:10.1016/j.sbspro. 2011.05.129.

Zeren F., Savrul K. B. (2017). Kadınların İşgücüne Katılım Oranı, Ekonomik Büyüme, İşsizlik Oranı ve Kentleşme Oranı Arasındaki Saklı Koentegrasyon İlişkisinin Araştırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi, Journal of Administrative Sciences.*Cilt , Volume: 15, Sayı, N: 30, ss., pp.:87-103.

Zeyrek A.G. (2013). Azdavay İlçe Analizi. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. Sayfa 2.

EKLER

Küre Dağları Milli Parkı'nda Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Sosyo-Ekonomik Analizler

EK 1 - Anket Formu

Küre Dağları Milli Parkı'nda Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Sosyo-Ekonomik Analizler

Bu anket formu Kastamonu Üniversitesinde yapmakta olduğum yüksek lisans tez çalışması için yapılan bir saha değerlendirme yöntemidir.

1. Kaç yaşındasınız?

☐ 20 - 30

☐ 31 - 41

☐ 42 - 52

☐ 53 - 63

☐ 64 ve üzeri

2. Medeni durumunuz nedir?

☐ Bekar

☐ Evli

3. Eğitim durumunuz nedir?

☐ İlkokul mezunu

☐ Ortaokul mezunu

☐ Lise mezunu

☐ Üniversite mezunu

☐ Okula gitmemiş fakat okur yazarlığı var

☐ Okula gitmemiş (okur yazarlığı yok)

Ek 1'in devamı

4. Hanenizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?

☐ 1 - 3

☐ 4 - 7

☐ 8 - 12

☐ 13 ve üzeri

5. Kaç tane çocuğunuz var?

☐ Yok

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve üzeri

6. Hanenizde kaç kişi çalışmaktadır?

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve üzeri

7. Hane halkının toplam geliri nedir?

☐ 500 TL veya aşağısı

☐ 501TL - 1500TL

☐ 1501TL - 3000TL

☐ 3001TL - 5000TL

☐ 5001TL' den fazla

Ek 1'in devamı

8. Küre Dağları'nın Milli Park statüsüne girmesi sizin gelir düzeyinizi hangi yönde etkiledi?

☐ Değişiklik olmadı ☐ Gelir düzeyini azalttı

☐ Gelir düzeyini artırdı

9. İş durumunuz nedir?

☐ Çalışmıyor

☐ Yarım gün çalışıyor

☐ Tam gün çalışıyor

10. İmkanınız olsa çalışmak ister misiniz? (Sadece 9. soruya "Çalışmıyor" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Evet

☐ Hayır

11. Çalışmak için nasıl bir desteğe (teşvik) ihtiyaç duyuyorsunuz? (Sadece 10.soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Devlet Desteği

☐ Eğitim Desteği

☐ Kredi Desteği

☐ Diğer

12. Çalışıyor olsanız hangi sektörde çalışmak isterdiniz? (Sadece 10.soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Yiyecek - İçecek Sektörü

☐ Dokumacılık - El İşleri Sektörü

☐ Hizmet Sektörü

☐ Diğer

Ek 1'in devamı

13. Hangi sektörde iş yapmaktasınız? (Bu sorudan itibaren sadece 9.soruya "Çalışıyor" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Yiyecek İçecek Sektörü

☐ Dokumacılık - El İşleri Sektörü

☐ Hizmet Sektörü

☐ Diğer

14. Bu işten başka bir iş ile uğraşıyor musunuz?

☐ Evet (Emekli, Tarımla uğraşıyor, Memur, vs.)

☐ Hayır

15. Yaptığınız işten memnun musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

16. Farklı bir iş yapmak ister miydiniz?

☐ Evet

☐ Hayır

17. Sosyal güvenceniz var mı?

☐ Yok

☐ SSK

☐ BAĞ-KUR

☐ Emekli Sandığı

Ek 1'in devamı

18. Haftada kaç gün çalışıyorsunuz?

☐ 1 - 2 gün

☐ 3 - 4 gün

☐ 5 - 6 gün

☐ Haftanın her günü

19. Kaç ay boyunca çalışma imkanınız var?

☐ 1 - 3

☐ 4 - 6

☐ 7 - 9

☐10 - 12

20. Ne kadar zamandır bu işi yapmaktasınız?

☐ 1 ay - 1 yıl arası

☐ 1+ yıl - 3 yıl arası

☐ 3+ yıl - 5 yıl arası

☐ 5 yıldan fazla

21. İş yerinin sahibi misiniz?

☐ Evet (Sahibiyim, Ortağıyım)

☐ Hayır, sadece çalışanıyım

22. Kaç çalışanınız var? (Sadece 21. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Çalışanım Yok

☐ 1 - 5

☐ 6 - 10

☐ 11 - 15

☐ 16 ve üzeri

Ek 1'in devamı

23. Çalışanlarınızın çalışma periyodu nedir? (Sadece 22. soruya "Çalışanım Yok" seçeneği dışında cevap verenler cevaplamalıdır.)

☐ Tüm yıl çalışıyorlar

☐ Sezonluk çalışıyorlar

☐ Diğer

24. Bu işe girerken ne kadar yatırım (masraf) yaptınız? (Sadece 21. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Yatırım (masraf) yapmadım.

☐ 500 TL veya aşağısı

☐ 501 TL - 1500 TL

☐ 1501 TL - 3000TL

☐ 3001 TL - 5000TL

☐ 5001 TL ve üzeri

25. Teşvik veya kredi aldınız mı? (Sadece 21. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Evet

☐ Hayır

26. Nereden teşvik veya kredi aldınız? (Sadece 25. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Devlet kurum ve kuruluşları

☐ Özel kurum ve kuruluşlar

27. Ne kadar teşvik veya kredi aldınız? (Sadece 25. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ 1000 TL - 5000 TL

☐ 5001 TL - 10000 TL

☐ 10001 TL - 20000 TL

☐ 20001 TL - 50000 TL

☐ 5001 TL ve üzeri

Ek 1'in devamı

28. Bu işten aylık ne kadar gelir sağlıyorsunuz?

☐ 500 TL veya aşağısı

☐ 501 TL - 1500 TL

☐ 1501 TL - 3000 TL

☐ 3001 TL - 5000 TL

☐ 5001 TL ve üzeri

29. Çoğunlukla satış yaptığınız / hizmet verdiğiniz turist (alıcı) çeşidi nedir?

☐ Yerli ☐ Her ikisi de

☐ Yabancı

30. Kazanç artışınız aylara göre değişiklik gösteriyor mu?

☐ Evet

☐ Hayır

31. Kazancınız en fazla hangi aylarda oluyor? (Sadece 30. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Aralık - Ocak - Şubat ☐ Haziran - Temmuz - Ağustos

☐ Mart - Nisan - Mayıs ☐ Eylül - Ekim - Kasım

32. Ziyaretçilerin özellikle geldiği özel günler var mı?

☐ Yok

☐ Var

Ek 1'in devamı

33. Küre Dağları Milli Park statüsüne girdikten sonra belli bir kurum tarafından denetim veya kontrol altına alındınız mı?

☐ Evet

☐ Hayır

34. Hangi sıklıkla kontrol veya denetime tâbi tutuluyorsunuz? (Sadece 33. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ 1 - 3 ayda bir ☐ 7 - 9 ayda bir

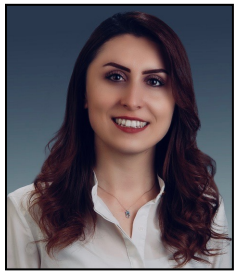
☐ 4 - 6 ayda bir ☐ 10 - 12 ayda bir

35. Hangi kuruluşlar tarafından denetime tâbi tutuluyorsunuz? (Sadece 33. soruya "Evet" cevabı verenler cevaplamalıdır.)

☐ Devlet kurum ve kuruluşları ☐ Hem devlet hem özel kurum ve kuruluşlar

☐ Özel kurum ve kuruluşlar

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : İlçin Özge ÇALIŞKAN
Doğum Yeri ve Yılı : Kastamonu / 23.09.1991
Medeni Hali : Bekar
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : ilcinozgecaliskan@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Kuzeykent Anadolu Lisesi (2005-2009)
Lisans : Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi
Orman Mühendisliği Bölümü (2009-2013)

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Daday Anadolu İmam Hatip Lisesi - Ücretli Öğretmen (2017)

İş Yeri : O İş Bende Bilişim Yazılım Eğ. Dan. Org. ve Tan. Hiz. Lmt. Şti. - Müşteri Temsilcisi (2017)

İş Yeri : Daday Orman İşletme Müdürlüğü - Orman Mühendisi (2018-)